

ПЕР ВАЛЪО, МАЙ ШЪОВАЛ ЗАКЛЮЧЕНАТА СТАЯ

chitanka.info

Едно интересно преплитане на две престъпления води различните полицейски екипи в една и съща посока. Но накъде? Комисарят Мартин Бек е натоварен с привидно лек случай, за да „блезе във форма“ след тежко раняване. Но малко по малко кълбото се разплита в неочаквана посока. Престъпникът ще бъде заловен и осъден, но не и за това, което е извършил. Парадоксално? Може би. За комисар Мартин Бек в края на историята нещо друго остава важно. То някак си е свързано с една малка кухня и чифт дървено сабо...

I.

Църковният часовник удари два, когато тя излезе от метрото на Волмар Икскулсгатан. Спря се, запали цигара и закрачи бързо към Мариаторгет.

Пресекливият камбанен звън ѝ напомни за безрадостните неделни дни на детството. Беше се родила и израснала само няколко квартала от църквата „Мария Магдалена“, където я бяха кръстили и конфирмирали преди почти дванадесет години. От цялата процедура около конфирмацията си спомняше само едно: беше попитала свещеника какво е искал да каже Стриндберг, говорейки за „скръбния дискант“ на камбаните на църквата „Мария Магдалена“. Паметта не беше запазила отговора.

Слънцето грееше в гърба ѝ и след като отмина Санкт Паулсгатан, забави крачките си, за да не се изпоти. Изведнъж почувства нервите си опънати и съжали, че преди да излезе от къщи не взе нещо успокоително.

Когато стигна фонтана сред площада, тя намокри носната си кърпичка с хладка вода и седна в сянката на дърветата. Свали очилата си, изтри лице с влажната кърпичка, след това почисти очилата с ъгълчето на синята си блузка и ги сложи. Големите огледални стъкла скриваха горната част на лицето ѝ. После свали синята си широкопола шапка, повдигна дългите до раменете ѝ светли коси и освежи врата си. Отново сложи шапката, нахлупи я над челото си и притихна, стискайки кърпичката в шепата си.

След няколко минути тя разстла кърпичката на пейката до себе си и изтри длани в джинсите си. Погледна ръчния си часовник — два и дванадесет — и си даде още три минути, за да се успокои.

Когато часовникът удари четвъртинка час, тя отвори тъмнозелената брезентова чанта, която лежеше на коленете ѝ, взе от пейката изсъхналата вече кърпичка и я пхна в чантата, без да я сгъва. Стана, обрамчи чантата на дясното си рамо и закрачи към Хурнсгатан.

Постепенно овладя нервите си и си каза, че всичко трябва да стане тъй, както е замислено.

Петък, 30 юли. За мнозина летният отпуск вече е започнал. На Хурнсгатан цареше оживление — автомобили, минувачи. Като свърна наляво от площада, тя се оказа в сянката на къщите.

Надяваше се, че е избрала деня точно. Бяха пресметнати всички плюсове и минуси, в краен случай ще трябва да отложи операцията с една седмица. Разбира се, в това няма нищо страшно, но все пак не ѝ се искаше да се измъчва още седем дена.

Беше дошла преди предвиденото време и затова започна да се разхожда бавно по тротоара, преструвайки се, че зяпа по витрините. Макар че недалеч пред часовникарския магазин висеше голям циферблат, тя поглеждаше всяка минута своя часовник. И не изпускаше от очи вратата отвъд улицата.

В три без пет тя се отправи към пешеходната пътека на ъгъла и след четири минути се намери пред вратата на банката.

Преди да влезе, извади ключалката на брезентовата чанта и след това бутна вратата.

Пред нея се откри правоъгълникът на залата. Вратата и единственият прозорец образуваха едната къса стена, от прозореца до противоположната стена имаше дълга дървена преграда, част от лявата стена беше заета с четири наклонени банки за писане, по-нататък стоеше ниска кръгла маса и две кръгли кариани табуретки, а в самия ъгъл надолу се спускаше стръмна спирална стълба, която очевидно водеше към абонаментните касетки и сейфа.

В залата имаше само един клиент, той стоеше пред дървената преграда и поставяше пари и документи в чантата си. Зад преградата седяха две жени; третият служител, мъж, се ровеше из картотеката.

Тя се приближи към едната банка и извади от външния джоб на чантата си писалка, като не изпускаше от погледа си клиента, който се отправи към изхода. Взе една бланка и започна да драска по нея. След малко служителят отиде до вратата и заключи външната ѝ половина. След това се наведе, повдигна резето, което задържаше вътрешната половина, и се върна на мястото си, съпроводен от тихата въздишка на затварящата се врата.

Извади кърпичката от чантата си, поднесе я с лявата си ръка към носа, сякаш се секне, и тръгна с бланката към преградата.

Когато стигна касата, пъкна бланката в чантата, извади найлонова мрежа, постави я върху преградата, измъкна пистолета, насочи го към касиерката и без да сваля кърпата от устата си, каза:

— Ограбване. Пистолетът е зареден, в случай на съпротива ще стрелям. Сложете всички налични пари в тази мрежа.

Като я гледаше изплашено, касиерката взе внимателно мрежата и я положи пред себе си. Другата жена, която в това време оправяше прическата си, замръзна, след това отпусна уплашено ръката си с гребенчето. Отвори уста, сякаш искаше да каже нещо, но не произнесе нито дума. Мъжът, който седеше зад писмената си маса, направи рязко движение, но тя веднага насочи пистолета си към него и кресна:

— Не мърдай! И по-високо ръцете, за да ги виждам!

След това заплаши отново вцепенената касиерка:

— По-бързо! Слагайте всичко!

Касиерката наблъска бързо пачките в мрежата и я постави върху преградата. Мъжът заговори ненадейно:

— Нищо няма да излезе от тази работа. Полицията...

— Млък! — изкрещя тя.

Сетне хвърли кърпичката в брезентовата чанта, грабна мрежата и усети в ръката си приятна тежест. След това, като продължаваше да заплашва служителите с пистолета, започна бавно да отстъпва към вратата.

Ненадейно някой се хвърли върху нея откъм стълбата в ъгъла на залата. Длъгнест блондин в изгладени бели панталони и синьо сако с лъскави копчета и голям златен вензел на гръдното джобче.

В залата ечна грохот, ръката ѝ се метна нагоре, мъжът с вензела се люшна назад и тя видя, че той е обут в съвсем нови бели обувки с червени набраздени гумени подметки. Едва когато главата му тупна с отвратителен глух удар върху каменния под, тя изведнъж осъзна, че го е застреляла.

Хвърли пистолета в чантата, метна див поглед към обхванатите в ужас служители и се спусна към вратата. Докато се оправяше с ключалката, успя да помисли: „Спокойно, дължна съм да вървя спокойно“, но когато изскочи на улицата, тръгна към ъгъла едва ли не бежешком.

Тя не различаваше минувачите, усещаше само, че се блъска в някого, а в ушите ѝ, както преди, ехтеше грохотът на изстрела.

След като се скри зад ъгъла, тя се затича, стиснала здраво мрежата, а брезентовата чанта я блъскаше по бедрото. Ето я и къщата, в която беше живяла като дете. Тя отвори вратата на познатия ѝ вход и изтича покрай стълбата на двора. Наложил се да забави крачките и през коридора на една малка пристройка премина в следващия двор. Спуснала се по стръмна стълба в някакво мазе и седнала на най-долното стъпало.

Отначало се опитала да натика мрежата върху пистолета в брезентовата чанта, но мрежата не влизала. Тогава свали шапката, очилата и светлата перука и ги напъхала в чантата. Нейните собствени коси бяха тъмни, късо подстригани. После се изправи и съблече блузката си, която също напъхала в чантата; под блузката беше облякла черна фланелка с къси ръкави. Тя преработила чантата на лявото си рамо, взела мрежата и се изкачила по стълбата. Пресечела двора, прекосила още няколко двора, прехвърлила се през две или три огради и най-сетне се озовала на една улица в другия край на квартала.

Влезла в някакъв продоволствен магазин, купила два литра мляко и голяма найлонова торба, поставила в нея черната си мрежа, а отгоре ѝ положила двата пакета с млякото.

След това се отправила към най-близката станция на метрото и тръгнала към къщи.

II.

Гюнвалд Ларсон пристигна на местопрестъплението със собствения си автомобил. Той беше боядисан в червено, с рядката за Швеция марка БМВ, и мнозина го смятаха прекалено луксозен за един обикновен старши следовател.

В този слънчев ден той седна зад кормилото с намерение да се прибере в къщи в Болмур; изведнъж Ейнар Рьон изтича в двора на полицейското управление и разруши мечтите му за тиха вечер в кръга на семейството. Ейнар Рьон беше също старши следовател в отдела за насилствени престъпления и освен това, като че ли единственият приятел на Гюнвалд Ларсон, тъй че съчувствието му към Гюнвалд, принуден да пожертва свободната си вечер, беше напълно искрено.

Рьон тръгна към Хурнsgатан със служебна кола. Когато се добра до банката, там вече бяха сътрудниците на районния отдел, а Гюнвалд беше успял даже да започне разпита на служителите. Пред вратата на банката се блъскаше тълпа и когато Рьон стъпи на тротоара, към него се обърна полицаят, сочейки с очи към зяпачите:

— Тук има свидетели, които казват, че са чули изстрела. Какво да правя с тях?

— Задръжте ги за малко — отговори Рьон. — А другите е по-добре да се разпръснат.

Полицаят кимна и Рьон влезе в банката.

На мраморния под между преградата и банките за писане лежеше убитият, проснат по гръб с разперени ръце и свит в коляното ляв крак. Крачолът се беше запретнал, под него белееше орлонов чорап с тъмносиня котвичка, пробляскваха светлите косъмчета на загорял крак. Куршумът беше попаднал в лицето и от тила по пода се стичаше кръв.

Банковите служители стояха в далечния ъгъл зад преградата, а Гюнвалд Ларсон се беше наместил пред тях на края на масата. Той записваше в бележника си показанията, които му даваше едната от жените.

Когато видя Ръон, Гюнвалд Ларсон вдигна едрата си дясна длан и прекъсна жената на половин дума. Гюнвалд Ларсон стана, повдигна напречната вратичка на преградата и се приближи с бележника в ръка към Ръон, посочвайки му с глава убития:

— Виж как са го подредили. Ще останеш ли тук? А аз ще поговоря със свидетелите... да речем във втори участък на Русенлюндсгатан. Не искам да ви преча тук.

Ръон кимна.

— Чух, че тук някаква девица е порботила — рече той. — И е отнесла парички. Някой видял ли е накъде се е дянала?

— Поне от служителите никой не е видял — отговори Гюнвалд Ларсон. — Едно конте на улицата май е зърнал някаква кола, която е потеглила, но той не е обърнал внимание на номера, а и за марката не е уверен, тъй че от него няма кой знае каква полза.

— А този кой е? — Ръон погледна към убития.

— Глупак някакъв, намислил да се представя за герой, бандита да хваща. А онази, няма съмнение, взела че гръмнала от страх. Персоналът го познава, постоянен клиент. Имал е долу абонаментна касетка и само дяволът го е накарал да се изкачи точно в този момент. — Гюнвалд Ларсон погледна в бележника си. — Спортен инструктор, фамилия Гордон.

— Въобразил си е, че е Мълниеносния Гордон от комикса — каза Ръон.

Гюнвалд Ларсон го погледна насмешливо. Ръон се изчерви и побърза да смени темата.

— Нищо, ние ще намерим бандита с помощта на тази играчка.

Той посочи закрепената под тавана кинокамера.

— Ако не са забравили да я заредят и поставят на фокус — скептично рече Гюнвалд Ларсон. — И ако касиерката е натиснала копчето.

Повечето от банковите отделения сега бяха снабдени с кинокамери, които се включваха автоматически, щом дежурният касиер натиснеше с крак копчето на пода — това беше единственото, което трябваше да предприеме персоналът в случай на ограбване. От известно време въоръжените нападения зачестиха и началството се разпореди служителите да не се излагат на опасност, да не се опитват да пречат на бандитите или да ги задържат, а веднага да им дават

парите. Това решение беше взето съвсем не от грижа за персонала или от други хуманни съображения, просто опитът беше показал, че в крайна сметка на банките и застрахователните дружества така беше по-изгодно, отколкото да се изплащат обезщетения на пострадалите, а понякога и пожизнени пенсии на семействата на загиналите.

Дойде съдебният лекар и Ръон отиде до колата за служебната чанта. Той работеше старомодно, но нерядко успешно. Гюнвалд Ларсон се отправи към полицейския участък на Русенлюндсгатан, като взе със себе си тримата служители и още четирима свидетели, които се съгласиха да дадат показания.

Дадоха му помещение, той съблече велурената си куртка, обвеси я на гърба на стола и започна предварителния разпит.

Показанията на банковите служители съвпадаха, но показанията на останалите се различаваха чувствително.

Първият от четиримата беше мъж на четиридесет и две години, който се е намирал на пет метра от входа на банката в един съседен вход, когато е прозвучал изстрелът. Видял как по улицата притичала млада жена с черна шапка и огледални очила. А когато след около половин минута надникнал от входа, видял как на петнадесет метра от него потеглила от място зелена лека кола, както му се сторило „Опел“. Колата изфучала към Хурнсплан и младата жена в черна шапка май седяла на задната седалка. Номерът не забелязал, а буквите като че ли били АБ.

Следващият свидетел, собственица на малък магазин до банката, стояла на вратата на дюкянчето си и изведнъж чула силно изпляскване. В първия момент ѝ се сторило, че се е гръмвало в кухничката зад магазинчето и тя изтичала към нея, мислейки, че е избухнал газът. След като се убедила, че печката е наред, тя се върнала на вратата. Погледнала към улицата и видяла как една голяма синя кола прави завой на улицата, гумите ѝ изсвистели. В същата минута от банката изскочила една жена и завикала, че е убит човек. Свидетелката не забелязала кой е седял в колата, номера не запомнила, от автомобилни марки не разбирала. Май че било такси.

Третият свидетел, тридесет и две годишен шлосер, даде по-подробни показания. Той не чул изстрела или по-скоро не му е обърнал внимание. Вървял по тротоара, когато от банката изскочила млада жена. Тя тръгна бързо и, минавайки покрай него, го блъснала. Не

видял лицето ѝ. На възраст около тридесет, Носела сини панталони, синя блузка, шапка, в ръката си държала тъмна чанта. Видял как се приближила до една кола с буква А и с две тройки в номера. Колата — светлобежова, „Рено-16“. Зад волана седял слаб мъж на двадесет-двадесет и пет години. Косите му били дълги, черни и рошави, носел бяла фланелка. Втори мъж, по-възрастен, стоял до колата на тротоара. Той отворил задната врата на младата жена, след това я затворил и седнал до водача. Плещест, висок около метър и осемдесет, косата пепелява, къдрава, много пищна, лицето румено. Облечен бил в черни клош панталони и черна риза от някакъв лъскав плат. Колата потеглила към Слюсен.

Показанията на шлосера така объркаха Гюнвалд Ларсон, че той прочете записките още веднъж, преди да извика последния свидетел.

Той беше петдесетгодишен часовникар, който седял в колата си пред банката и чакал жена си, влязла в обувния магазин от другата страна на улицата. Страничното стъкло на колата било спуснато и той чул изстрела, но не проумял какво точно се е случило — на Хурнsgатан има голямо движение, винаги е много шумно. В три без пет от банката излязла жена. Обърнал ѝ внимание, защото много бързала, даже не се извинила на възрастната жена, която блъснала. Дори си помислил колко типично е това за стокхолмците, вечно бързаци и груби помежду си. Самият той е от Съодертеле. Жената била в панталони, на главата си носела нещо подобно на каубойска шапка, в ръката си държала черна мрежа. Дотичала до ъгъла и свила в пресечката. Не, не е сядала в никаква кола и не се е спирала по пътя си.

Гюнвалд Ларсон предаде по телефона в управлението белезите на двамата пътници от реното, след това се изправи, събра книгата си и погледна часовника. Беше вече шест...

А имаше чувството, че е работил без полза.

Данните за колите са съобщени отдавна на полицаите, които първи са пристигнали на местопрестъплението. Освен това свидетелските показания са твърде различни. С една дума — нищо съществено. Както обикновено.

Може би няма да е лошо да поработи още малко със свидетелите, които бяха по-надеждни? Излишно е. Всички те отдавна бързаха да се приберат по домовете си.

Гюнвалд Ларсон освободи свидетелите, облече куртката си и се върна в банката.

Останките на доблестния учител по физкултура бяха, вече отнесени, но от патрулната кола слезе млад полицаи и доложи, че старши следователят Ръон чака старши следователя Ларсон в кабинета си.

Гюнвалд Ларсон въздъхна и се отправи към колата си.

III.

Той отвори очи и се почуди — беше жив...

В това нямаше нищо ново, вече петнадесет месеца всяка сутрин, щом се събудеше той се питаше в недоумение:

„Все пак как останах жив?“

И вторият му въпрос:

„Защо стана така?“

Преди да се събуди, той сънуваше сън. Този сън също беше на година и три месеца.

Препуска на кон. Носи се в галоп, прилепен към гривата, и хладният вятър си играе с косите му.

След това тича по гаров перон. Пред него — човек с пистолет в ръка. Той познава този човек, знае какво ще се случи ей сега. Това е Чарлз Гито, пистолетът му е спортен, марка „Хамерли интернешънъл“.

Гито натиска спусъка и в същата секунда той препречва гърдите си и среща изстрела с гърдите си. Ударът в гърдите е като удар с тежък чук. Жертвата е направена. Но вече е очевидно, че е напразна. Президентът лежи по гръб, лъскавият цилиндър е хвъркнал от главата му и се търкаля по земята, описвайки полукръгове...

В този момент той се събужда. Отначало всичко е черно, мозъкът изгаря във вълна парещ пламък, след това открива очи.

Мартин Бек лежеше в леглото си и гледаше тавана. В стаята беше светло.

Той размишляваше за своя сън. Безсмислен сън, особено в тази му версия.

И твърде много несъобразности. Например оръжието: откъде накъде спортен пистолет, когато тук е нужен револвер, в най-лошия случай „Дерингер“. И защо Харфилд се оказва ранен смъртоносно, та нали Мартин Бек посрещна куршума с гърдите си?^[1]

Той не знаеше как изглежда в действителност убиецът. Може би някога е виждал портрета му, но паметта му не беше запазила никакви черти. В сънищата му Гито най-често беше синеок блондин с гладка

прическа и светли мустачки, но днес той му напомняше повече от всичко на някакъв известен киноартист.

Ама, разбира се — Джон Карадин в ролята на комарджията от „Дилижансът“. С една дума — пълна романтика.

Между другото, куршумът в гърдите съвсем не беше романтика. Ако един куршум, преминавайки през десния бял дроб, заседне до гръбначния стълб, той дълго време причинява остра болка.

Напълно реални бяха и други детайли от неговия сън. Например спортният пистолет. Такъв държеше в ръката си бившият полицаи, синеок блондин с гладка прическа и светли мустачки. Те се срещнаха на покрива на една къща под хладно пролетно небе. Целият им разговор се сведе до един пистолетен изстрел.

През нощта на същия ден той се събуди в някаква стая с бели стени, по-точно в отделението по гръдна хирургия на Каролинската болница. И макар да му казаха, че раната не е опасна, той с изненада се питаше, как стана така, че все пак оживя.

По-късно му казаха, че раната вече не е опасна, обаче куршумът се е настанил на лошо място. Той оцени тънкостта на намека вложен в думичката вече, но от това не му стана по-леко. Не една седмица хирурзите изучаваха рентгеновите снимки, преди да извлекат най-сетне чуждото тяло от гърдите му. Едва след това му съобщиха, че сега вече опасността е минала окончателно. Ще се оправи при условие, че води спокоен, програмиран живот. Само че по това време той вече беше престанал да им вярва.

Въпреки всичко, водеше спокоен, строго установен начин на живот. Впрочем нямаше и друг избор.

Сега го уверяваха, че се е поправил съвсем. Наистина с малко допълнение: физически.

Освен това не бивало да пуши. Той и преди не можеше да се похвали кой знае колко много с бронхите си, а сега и дробът му беше прострелян. След заздравяването около ръбчетата се забелязвали подозрителни сенки.

Добре, време е да става. Мартин Бек пресече гостната, влезе в хола и вдигна вестника от килимчето пред вратата. Докато отиваше към кухнята, хвърли поглед върху заглавията на първа страница. Хубаво време, метеоролозите обещават, че то ще се задържи. В останалото нищо радостно, както обикновено.

Днес Мартин Бек се обличаше особено грижливо. Днес, седем и половина, 3 юли 1972 година, не е обикновен ден, а особен. Днес той отново тръгва на работа.

Днес отново, както преди, той е полицаи, по-точно, комисар от криминалната полиция, началник на отдел за разследване на убийствата.

Мартин Бек облече самото си и бутна вестника в джоба, за да го прочете в метрото. Това беше още една подробност от обикновените навици, към които му предстоеше да се върне.

Крачейки по Корабната крайбрежна под ярките слънчеви лъчи, той дишаше като пиан утринния въздух. И се чувствуваше грохнал старец.

Но външно това никак не си личеше. Напротив, той изглеждаше бодър, силен, движеше се бързо и ловко. Висок загорял мъж, енергична челюст, широко чело, спокойни сивосини очи.

Мартин Бек беше четиридесет и девет годишен. До петдесетия му рожден ден оставаше още малко, но мнозина смятаха, че той изглежда по-млад.

[1] Двадесетият президент на САЩ Харфилд е ранен смъртоносно от Чарлз Гито през юли, 1881 г. ↑

IV.

Кабинетът в зданието на Вестбергале е свидетелстваше красноречиво, че някой друг дълго време е изпълнявал длъжността началник на отдела по убийствата.

Разбира се, кабинетът беше грижливо почистен и нечия грижлива ръка даже беше поставила на бюрото вазичка със синчец и лайка, и все пак си личеше отсъствието на педантизъм и явната склонност към мил безпорядък.

Особено в чекмеджетата на бюрото.

Нямаше съмнение че някой съвсем неотдавна беше измъкнал от тях купчина предмети, но нещичко беше останало. Например квитанции от таксита, стари билети за кино, счупени химикалки, кутийки от хапчета. Верижки от кламери, гумички, бучки захар, пликчета с нес-кафе, пачка книжни носни кърпи, три изстреляни гилзи, счупен часовник „Екзакта“...

На вратата се почука и влезе Ленарт Колберг.

— Здравей — каза той. — Добре дошъл.

— Благодаря. Твой ли е часовникът?

— Аха — мрачно потвърди Колберг. — Беше в пералната машина. Забравих да си изпразня джобовете.

Той се огледа и добави виновно:

— Честна дума, започнах да прибирам още в петък но ме откъснаха. Сам знаеш как става това...

Мартин Бек кимна. В сравнение с останалите Колберг го посещаваше най-често в болницата и в къщи, и те си разменяха новини.

— Слабееш ли?

— И още как — отговори Колберг. — Теглих се сутринта, отслабнал съм половин килограм, бях сто и четири, а сега съм сто и три и половина. А ти как се чувствуваш?

— Добре.

Колберг се намръщи, но не каза нищо. Отвори чантата си и извади розова пластмасова папка. В папката имаше нещо подобно на сводка, не много голяма, най-много тридесет страници.

— Какво е това?

— Приеми го като подарък.

— От кого?

— Да допуснем от мен. По-скоро не от мен, а от Гюнвалд Ларсон и от Рьон.

Колберг остави папката на бюрото. И добави:

— За съжаление трябва да вървя.

— Далече ли?

— В ЦПУ.

Което означаваше: в централното полицейско управление.

— Защо?

— Все заради тези проклети банкови обири.

— Но нали с тях се занимава специална група?

— Специалната група има нужда от помощ. В петък някакъв глупак пак се е надянал на куршум.

— Знам, четох.

— Началникът на ЦПУ реши незабавно да се подсили специалната група.

— С тебе?

— Не — отговори Колберг. — С тебе, до колкото разбирам. Но заповедта беше получена в петък, а тогава все още аз управлявах тук и взех самостоятелно решение.

— А именно?

— Именно да те съжаля и самият аз да се отправя в онази лудница.

— Благодаря, Ленарт.

Мартин Бек беше искрено благодарен на приятеля си. Работата в специалната група влечеше след себе си всекидневно съприкосновение с началника на ЦПУ, най-малко с двама от заместниците му и цяла купчина завеждащи отдели, без да се смятат другите важни персони, които нямаха понятие от работата.

— Няма за какво — продължи Колберг, — защото в замяна получаваш ей това.

Дебелият му показалец натисна папката.

— Какво е това?

— Дело — отвърна Колберг. — Дело и половина, а не някакво банково ограбване или друга дреболия. Жалко само...

— Кое е жалко?

— Че не четеш криминални романи.

— Защо?

— Може би по-добре щеше да оцениш подаръка. Тук трябва да се поработи с главата. Да седнеш на едното си място и да мислиш, да мислиш.

— Добре, ще го видя — безучастно рече Мартин Бек.

— Във вестниците не се появи нито думичка. Е, как е, запалих ли те?

— Запали ме, запали ме. Довиждане...

— Довиждане.

След като излезе от кабинета, Колберг се спря, смръщи вежди, постоя няколко секунди пред вратата, след това поклати глава и тръгна към асансьора.

V.

В действителност съдържанието на розовата папка не го интересуваше никак.

Защо си изкриви душата? За да зарадва приятеля си? Едва ли. Да го излъже? Глупости. Самият себе си да излъже? Също не.

И като продължаваше да се занимава с този въпрос, Мартин Бек завърши методичното изследване на служебния си кабинет.

След чекмеджетата на бюрото той се зае с мебелите, размести столовете, помръдна бюрото, приближи шкафа малко по-близо до вратата, постави настолната лампа отдясно. Изглежда, заместникът му е предпочитал тя да бъде отляво. А може би това е станало случайно. В дреболиите Колберг нерядко постъпваше, без да му мисли много. Затуй пък във важните неща беше крайно взискателен. Например със сватбата си той изчака до четиридесет и две години, без да скрива, че му е нужна идеалната жена. Чакаше тази, единствената.

По сметката на Мартин Бек се водеше почти двадесетгодишен несполучлив брак, с една особа, която явно не се оказа тази единствената.

Наистина сега той отново е ерген, но като че ли твърде дълго проточи развода си. През последната половин година Мартин Бек неведнъж си мислеше, че май напразно се е развел. Може би скучната, свадливата жена е по-добра, отколкото никаква... Е, добре, това не е най-важният проблем.

Той взе вазата с цветята и я отнесе на една от машинописките. Тя като че ли се зарадва.

Мартин Бек се върна в кабинета си, седна зад бюрото и се огледа наоколо. Порядъкът беше възстановен.

Не се ли опитва да внуши сам на себе си, че нищо не се е променило?

Излишен въпрос, по-добре да го изхвърли от съзнанието си. Той придърпа към себе си розовата папка, за да се разсее.

И така, смъртен случай... Значи всичко е наред. Именно смъртните случаи са неговата специалност. И все пак къде е станал този случай?

Бергсгатан, 57. Може да се каже, че това е под носа на самото полицейско управление.

Изобщо той има пълно право да заяви, че това не е работа на неговия отдел, че с това дело трябва да се занимае стокхолмската криминална полиция. Да позвъни ли в Кунгсхолмен и да попита какво мислят те там по този въпрос? Или нещо още по-просто — да сложи книгата в един плик и да ги върне на подателя.

Желанието му да постъпи като закостенял формалист беше толкова силно, че Мартин Бек трябваше да прояви волята си, за да не му се подчини.

Двадесет и осемгодишната му служба в полицията беше го научила на много и по-специално как да четете донесенията и справките, отхвърляйки всичко излишно и второстепенно и долавяйки сърцевината на нещата. Ако такава, разбира се, съществуваше.

Малко по-малко от час му беше нужен за да изучи внимателно всички документи. Тежко изложение, на места не можеш да разбереш нищо, а някои обрати просто — непонятни. Разбира се, това е Ейнар Рьон — този полицейски стилист явно наподобява известния канцеларски плъх, който в съчинените от него правила за уличното движение, твърдеше, че тъмнината настъпвала, когато се запалвали уличните лампи.

Мартин Бек прелисти още веднъж книгата като се спираше на някои детайли. След това отмести папката встрани, опря лакти на бюрото и постави глава на дланите си.

Смръщи вежди и се опита да осмисли всичко, което беше станало.

Цялата история се делеше на две части. Първата от тях беше прозаична и отблъскваща.

Преди две седмици, т. е. в неделя, 18 юни един от наемателите на Бергсгатан 57 на остров Кунгсхолмен извикал полицията. Съобщението било прието в 14,19 часа, но патрулната кола с двама полицаи пристигнала на мястото едва след два часа. Наистина от полицейския участък до въпросната къща са само пет минути пеш, но забавянето се обясняваше просто. Първо, в стокхолмската полиция

изобщо не стигаха хора, а освен това сега беше отпускарско време и на всичко отгоре — неделя. Най-сетне работата явно не беше толкова срочна.

Полицаяте Карл Кристиансон и Кенет Квастму влезли в къщата и потърсили жената, която направила съобщението. Жената живеела на втория етаж на основния корпус на къщата. Тя съобщила, че вече няколко дни по стълбата се носи неприятна миризма, която я накарала да заподозре нещо нередно.

Двамата полицаи веднага усетили миризмата. Квастму я определил като дъх на разложено. Последвалото издирване на източника на миризмата (това го съобщаваше същият този Квастму) ги довело до вратата на апартамента на по-горния етаж. Констатирано било, че зад вратата се намира едностаян апартамент, в който от известно време живее шестдесетгодишен наемател на име Карл Едвин Свяд. Името било установено по написания на ръка надпис върху късче картон под копчето на електрическия звънец. Доколкото съществували основания да се предполага, че в квартирата може да се намира тялото на самоубиец или на умрял от естествена смърт, или на куче (пише Квастму), или пък на болен и безпомощен човек, решено било да се проникне в нея. Но електрическият звънец явно не работел, а на почукването никой не отговарял. Опитите да се намери домоуправителят, портиерът или който и да било, притежаващ втори ключ, не дали резултат. Тогава полицаите се обърнали за инструкцията към началството си и получили заповед да проникнат в апартамента.

Изпратили за ключар, вследствие на което минал още час и половина. Когато ключарят дошъл, той констатирал, че вратата е заключена със секретна ключалка, която не се поддава на никакви шперцове, а цепнатина за пощенска кутия нямало. С помощта на специален инструмент успели да измъкнат ключалката, но въпреки това вратата не се отворила.

Кристиансон и Квастму, чието дежурство свършило отдавна, отново поискали инструкции и получили нареждане да разбият вратата. На въпроса няма ли на разбиването да присъствува някой от криминалната полиция, им отговорили кратко, че не са в състояние да изпратят никого.

Ключарят си отишъл, след като свършил работата си.

Квастму и Кристиансон успели едва към седем часа да извадят вратата от външните ѝ панти, след като счутили предпазните куки. Но сега „възникнали нови препятствия“. Както по-късно се изяснило, вратата, освен ключалката се затваряла с две металически скоби и желязно резе, което влизало в рамките на вратата. Едва след един час полицаите успели да проникнат в квартирата, където царяла страшна задуха и висяла непоносима трупна миризма.

В стаята, чийто прозорец гледал към улицата, бил намерен мъртъв мъж. Той лежал по гръб на около три метра от прозореца до включена електрическа камина. Поради горещото време и топлината от камината, трупът се подул „най-малко два пъти“.

Прозорецът бил затворен с резе отвътре. Щората — спусната.

Вторият прозорец, кухненският, гледал към двора. Черчеветата му били залепени с книжна лента и било ясно, че отдавна не е отварян.

Имало малко мебели, обстановката била мизерна. Квартирата „в смисъл на таван, под, стени, тапети и мазилка“ била много запусната.

Броят на намерените битови предмети в кухнята и в спалнята — съвсем незначителен.

От намерените пенсионни документи се изяснило, че покойникът Карл Едвин Свард, шестдесет и две годишен, бивш работник в склад, е получил пенсия по инвалидност преди шест години.

След огледа на квартирата от следователя Густавсон тялото било изпратено в съдебномедицинската амбулатория за аутопсия.

Предварителното заключение: самоубийство или смъртен случай вследствие на глад, болест или други естествени причини.

Мартин Бек прерови джобовете на самото си с напразната надежда да открие извадените от производство цигари „Флорида“.

Вестниците не бяха писали нищо за Свард. Твърде банална история. Стокхолм заема едно от първите места в света по броя на самоубийствата, но за това се стараят да не говорят, а когато няма друг изход, се измъкват с помощта на преправени и лъжливи статистики, позовавайки се на това, че в другите страни оперират много по-ловко със статистиките. Вярно, през последните години дори членовете на правителството не се решават да прибягват към този трик. Изглежда са разбрали, че хората вярват повече на очите си, отколкото на извъртанията на политиканите.

А ако това не е самоубийство, изобщо не си струва да се вдига шум... Работата е там, че така нареченото общество на всеобщото благоденствие изобилства с болни, бедни и самотни хора, които в най-добрия случай се хранят с храна за кучета и вехнат в някакви миши дупки, наричани гръмко жилища.

Не, тази история явно не е за широката публика. А и за полицията като че ли няма работа тук. Но само в случай, че историята на пенсионера Карл Едвин Свяд се изчерпваше само с това. Обаче тя имаше продължение.

VI.

Мартин Бек беше стар служител и знаеше добре: ако в сводките нещо не си пасва, то в деветдесет и девет случая от сто причината се крие в това, че някой е работил през куп за грош, допуснал е грешка, оформил е небрежно протокола, не е уловил сърцевината на работата или просто не е съумял да изложи както трябва мислите си.

Втората част от историята за покойника в дома на Бергсгатан накара Мартин Бек да застане нащрек.

В началото всичко вървяло както трябва. Тялото изнесли в неделя вечерта. Квартирата дезинфекцирали в понеделник; същия ден сътрудниците на полицията оформили и нужния протокол.

Аутопсията била направена във вторник, заключението пристигнало в полицейското управление на следващия ден.

Да се изследва стар труп не е никак интересно, особено ако знаеш предварително, че човекът е свършил сам със себе си или е умрял от естествена смърт. А като се прибави към всичко това обстоятелството, че той не е заемал видно място в обществото, а е бил, да речем, само някакъв си обикновен работник в склад, всичко става съвсем безинтересно.

Подписът под протокола за аутопсията беше непознат на Мартин Бек: изглежда, някакъв временен работник... Текстът беше изпъстрен с научни термини и беше трудно да го проумееш.

Изглежда, именно поради тази причина и делото се е придвижвало толкова бавно. Тъй като, съдейки по всичко, документите са попаднали в отдела за насилствени престъпления, при Ейнар Ръон, едва след седмица. И май едва там са направили нужното впечатление.

Мартин Бек придърпа телефона към себе си, за да набере за пръв път след много месеци служебен номер. Вдигна слушалката, постави дясната си ръка върху диска и се замисли.

Беше забравил номера на съдебно-медицинската амбулатория. Наложил се да погледне в указателя.

— Но да, разбира се, че си спомням — В гласа на експерта (беше жена) прозвуча почуда. — Изпратихме заключението преди две седмици.

— Знам.

— Нещо неясно ли има в него?

— Просто не всичко ми е ясно.

— Неясно? Че как така?

Тя май се оскърби.

— Съгласно вашия протокол изследваният се е самоубил.

— Точно така.

— По какъв начин?

— Нима това не се разбира от заключението? Или аз съм го написала неясно?..

— О, моля ви, какво говорите.

— В такъв случай какво не сте разбрали?

— Честно казано, доста. Но, разбира се, виновно е моето невежество.

— Имате предвид терминологията?

— Нея също.

— Е, това е неизбежно, щом като нямате медицинско образование — утеши го тя.

Висок, звънлив глас — сигурно е съвсем млада.

Мартин Бек замълча. Искаше му се да каже: „Слушай, мила девойко, това заключение не е предназначено за патологоанатоми. Заявката е постъпила от полицията, значи, трябва да се пише така, че всеки оперативен работник да може да го разбере“.

Лекарката прекъсна мислите му.

— Ало, слушате ли?

— Да, слушам.

— Имате ли други въпроси?

— Да. Преди всичко бих искал да знам на какво се основава хипотезата ви за самоубийството.

— Уважаеми господин комисар — отвърна тя озадачено, — тялото ни беше изпратено от полицията. Преди да го аутопсирам, разговарях по телефона със сътрудника, който, доколкото разбирам, отговаря за следствието. Той каза, че случаят е обикновен и на него му е нужно отговор само на един въпрос.

— На какъв?

— Става ли дума за самоубийство.

Мартин Бек потърка сърдите с юмрук гърдите си.

Допуснатата е елементарна грешка. Аутопсията трябва да се извърши абсолютно обективно. Да се подхвърля версия на съдебния лекар, особено когато патологанатомът, както е в случая, е млад и неопитен, е, кажи-речи, служебно престъпление.

— Запомнихте ли името на сътрудника, който е говорил с вас?

— Следователят Алдор Гюставсон. Направи ми впечатление на опитен и сведущ човек.

Мартин Бек нямаше никаква представа за следователя Алдор Гюставсон и неговите професионални качества.

— И така, полицията ви даде определени предпоставки? — попита той.

— Във всеки случай дадох ми да разбере, че се подозира суицидум. Позволете ми да напомня, че суицидум означава „самоубийство“.

Мартин Бек не обърна внимание на иронията.

— Срецнахте ли трудности при аутопсията? — осведоми се той.

— О, не. Ако не се смятат значителните органични изменения.

Това винаги дава своя отпечатък.

Интересно, колко ли самостоятелни аутопсии е направила?

— Дълго ли трая процедурата?

— Не, не много. Тъй като ставаше дума за самоубийство или за остро заболяване, започнах с отварянето на торакса.

— Защо?

— Покойникът беше възрастен човек. При скоропостижна смърт естествено е да се предположи самоубийство или инфаркт.

— Защо сметнахте, че смъртта е била скоропостижна?

— За това намекна вашият сътрудник.

— По какъв начин?

— Каза, че старецът или е свършил сам със себе си, или е получил удар.

Още една невероятна грешка. В делото няма никакви данни, които да изключват възможността, че Свърд е пролежал преди смъртта няколко денонощия парализиран или обезсилен.

— Е, добре, вие разтворихте гръдния кош.

— Да. И веднага получих отговора.

— Самоубийство?

— Именно.

— По какъв начин?

— Свърд се е застрелял в сърцето. Куршумът беше останал в торакса.

— В самото сърце ли беше попаднал?

— Почти. Всичко е било решено от засегнатата аорта. — Тя замълча. След това попита не без яд: — Достатъчно ясно ли се изразявам?

— Да.

Мартин Бек се постара да формулира по-внимателно следващия си въпрос:

— Имате ли достатъчен опит с огнестрелните наранявания?

— Предполагам, че е напълно достатъчен. При това този случай не е чак толкова сложен.

Колко ли убити от огнестрелно оръжие е аутопсирала? Трима? Двама? А може би само един?

Сякаш доловила неизказаните му съмнения, тя направи справката:

— Преди две години бях на работа в Йордания по време на гражданската война. Там се нагледах на огнестрелни рани.

— Но едва ли е имало много самоубийства.

— Това е вярно.

— Вижте какво, самоубийците рядко се целят в сърцето си — обясни Мартин Бек. — Повечето стрелят в устата, някои в слепоочията. Как мислите, колко ли е могъл да живее Свърд с подобна рана?

— Много малко. Минута, най-много две или три. Вътрешният кръвоизлив беше обширен. Това има ли някакво значение?

— Може и да няма. Но аз имам още един въпрос. Вие изследвахте трупа на двадесети?

— Да, на двадесети.

— Според вас, колко дни са минали преди това от смъртта му?

— Как да ви кажа...

— В заключението този пункт не е формулиран много ясно.

— Това е доста труден въпрос. Може би по-опитен паталогоанатом би отвърнал с по-голяма точност.

— А вие как мислите?

— Не по-малко от два месеца, но...

— Но?

— Всичко зависи от условията в помещението. Температурата и влажността на въздуха играят голяма роля. Например, ако е било горещо, срокът би могъл да бъде и по-малък. От друга страна, както вече ви казах, процесът на разлагане беше твърде обширен...

— Какво ще кажете за входното отворстие?

— На този въпрос също е трудно да се отговори пак по тази причина.

— В упор ли е стреляно?

— Според мен, не. Но имайте предвид, че мога да греша.

— И все пак какво мислите?

— Мисля, че се е застрелял по друг начин. Ако не бъркам, съществуват два основни способа?

— Точно така — потвърди Мартин Бек.

— Или дулото се притиска плътно до тялото и се натиска спусъкът, или пистолетът се държи с опъната ръка, с насочено към тялото дуло. В този случай, доколкото разбирам, спусъкът се натиска с палеца.

— Така е. И вие сте склонна да приемете тази версия?

— Да. Естествено това не е окончателен извод. Много е трудно да се определи дали изстрелът е направен в упор при толкова изменени тъкани.

— Разбирам.

— Затова пък аз не разбирам — произнесе девойката. — Нима е толкова важно да знаете кога се е застрелял?

— Като че ли, да. Свърд е бил намерен мъртъв в квартирата му, прозорците и вратата са били зарезани отвътре, лежал е до електрическа камина.

— Ето ви и причината за разлагането — оживи се тя. — При това положение може да е минал и месец.

— Наистина?

— Разбира се. Оттам идва и трудността да се разбере дали изстрелът е бил в упор.

— Ясно — отвърна Мартин Бек. — Благодаря за помощта.

— Няма за какво. Ако нещо не е ясно, позвънете пак.

— Довиждане.

Той постави слушалката на вилката. Обясненията ѝ бяха отлични. И все пак един въпрос си остана неизяснен. Наистина този въпрос е твърде странен.

Свярд не би могъл да се самоубие. Че как иначе, за да се застреляш, трябва да има с какво да свършиш тази работа.

А в квартирата на Бергсгатан не е намерено огнестрелно оръжие.

VII.

Мартин Бек вдигна отново телефонната слушалка.

Трябваше да открие полицаите от патрулната кола, които бяха ходили на Бергсгатан. Загуби доста време, докато изясни, че единият от тях е в отпуск, а другият е призован в съда като свидетел по някакво дело.

Най-сетне Мартин Бек се свърза със следователя, който беше препратил делото от участъка в криминалната полиция. Оказа се, че той много се е мотал — едва в понеделник на двадесет и седми е оформил изпращането на документите... Мартин Бек намери за нужно да се осведоми:

— Вярно ли е, че сте получили заключението на съдебния лекар още в сряда?

— Ей богу, не си спомням точно — в гласа на следователя се усещаше неувереност. — Във всеки случай аз го прочетох едва в петък.

И понеже Мартин Бек чакаше мълчаливо обяснения, той продължи:

— В нашия участък само половината от хората са на работа. Едва се справяме с най-неотложните дела. А преписките продължават да се трупат.

— Значи до петък никой не е чел протокола?

— Напротив, началникът на оперативния отдел го видя. В петък сутринта той пита и мен у кого е pistolетът?

— Какъв pistolет?

— Този, с който се е застрелял Свядр. Самият аз не съм го виждал, но реших, че някой от полицаите, които първи са отишли на местопрестъплението, е намерил оръжието.

— Пред мен е тяхното донесение — каза Мартин Бек. — Ако в квартирата е имало огнестрелно оръжие, те са били длъжни да упоменат за това.

— Аз не виждам никакви пропуски в действията на нашия патрул.

Иска да запази хората си... Съображенията му са ясни. През последните години критиките към полицията стават все по-остри, отношенията с обществеността рязко се влошават, а натоварването почти се удвои. В резултат на това хората напускат на групи полицията, при което, като правило, си отиват по-добрите. И макар че в страната безработицата расте, да се направи пълноценна замяна е невъзможно. Затова тези, които са останали, се пазят един друг.

— Да допуснем — каза Мартин Бек.

— Момчетата са действували правилно. Веднага след като са проникнали в апартамента и са открили покойника, те са извикали следовател.

— Имате предвид Гюставсон?

— Точно така. Той е от криминалната полиция, нему се полага да прави изводи и да докладва за всичко, което е открито. Аз реших, че те са му обърнали внимание за пистолета и той го е взел.

— И после е премълчал за това в донесението си?

— Всичко се случва — сухо отбеляза сътрудникът.

— И все пак излиза, че в стаята изобщо не е имало оръжие.

— Като че ли. Но аз научих за това едва миналия понеделник, когато разговарях с Кристиансон и Квастму. И моментално препратих всички документи в Кунгсхолмсгатан.

Полицейският участък и криминалната полиция се намираха в един и същ квартал, поради което Мартин Бек си позволи да отбележи:

— Не е кой знае колко далеч.

— Действахме според правилника — отвърна следователят.

— Честно казано, мен ме интересува повече Свард, отколкото пропуските на тази или онази страна.

— Ако някой е направил пропуск, то това не е полицията.

Намекът беше достатъчно прозрачен и Мартин Бек предпочете да приключи разговора.

— Благодаря за помощта — каза той. — Всичко хубаво.

След като помисли минута, той набра номера на Гюставсон.

— Ах, да, онова дело — спомни си той. — Непонятна история. Какво да се прави, случва се.

— Какво се случва?

— Непонятни случаи, загадки, които просто е невъзможно да решиш. Безнадеждно дело, това се вижда веднага.

— Ще ви помоля да дойдете тук.

— Сега? На Вестберг?

— Именно.

— За съжаление това е невъзможно.

— Съмнявам се — Мартин Бек си погледна часовника. — Да речем, в три и половина.

— Но на мен не ми е...

— В три и половина — повтори Мартин Бек и прекъсна връзката.

Той стана и се заразхожда из стаята с ръце на гърба.

Всичко е нормално. През последните пет години нещата потръгнаха тъй, че най-напред се налагаше да се изясни как е действувала полицията. И нерядко това се оказваше по-трудно, отколкото да се вникне в самото дело.

Алдор Гюставсон се яви в пет без пет.

Презимето Гюставсон не говореше нищо на Мартин Бек, но лицето му беше познато. Слаб брюнет на около тридесет години с безцеремонно и предизвикателно поведение. Мартин Бек си спомни, че беше го виждал в дежурната на криминалната полиция и на други не толкова забележителни места.

— Моля, седнете.

Гюставсон седна в най-удобното кресло, праметна крак върху крак и извади цигара. Запуши и каза:

— Неприятно дело, нали? Какви въпроси имате?

Мартин Бек си поигра мълчаливо с химикалката, след това попита:

— Кога отидохте на Бергсгатаан?

— Вечерта, някъде около десет.

— И какво видяхте?

— Ужас. И гадна миризма...

— Къде бяха полицаите?

— Единият стоеше на пост пред вратата. Вторият беше в патрулната кола.

— През цялото време ли са наблюдавали вратата?

— Казаха, че през цялото време.

— А вие... ти какво предприе?

— Как какво — влезнах и огледах. — Картината, разбира се, беше ужасна. Но нали трябва да се провери, може работата да се окаже нечиста.

— Но ти заключи обратното.

— Естествено. Всичко беше ясно като бял ден. Вратата заключена отвътре със сума ти катинари и резета. Момчетата едва са успели да я разбият. И прозорецът затворен, и щорите спуснати.

— Прозорецът беше ли затворен?

— Не. Те са го отворили веднага след като са влезли. Иначе би трябвало да се сложи противогаз.

— Колко време престоя?

— Малко. Точно толкова, колкото да се убедя, че там няма работа за криминалната полиция. Картината е ясна — или самоубийство или естествена смърт, а с тия неща полицията не се занимава.

Мартин Бек прелисти донесението.

— Не виждам описа на издетите вещи.

— Така ли? Сигурно са забравили. Пък и какво има там за описване? Вехтории почти нямаше. Маса, стол, креват и разни дреболии в кухнята, това е всичко.

— Но ти оглед направи ли?

— Разбира се. Огледах всичко и едва след това дадох разрешението.

— Кое?

— Как кое? Не разбрах.

— Кое разрешение си дал?

— Да се вдигнат останките. Старчето трябваше да се аутопсира. Даже и от естествена смърт да е умрял, все едно има такова правило.

— Можеш ли да изложиш наблюденията си.

— Много лесно. Трупът лежеше на три метра от прозореца. Горедолу.

— Горедолу?

— Не носех рулетка. Трябва да е пролежал най-малко два месеца, съвсем беше изгнил. В стаята имаше два стола, маса и креват.

— Два стола?

— Аха.

— Ти току-що каза, че е бил един.

— Така ли? Не, струва ми се, че бяха два. Освен това лавица с книги и стари вестници. А в кухнята две-три тенджери, кафеник и разни други работи.

— Какви разни други работи?

— Ами че ножове, вилици, ножче за рязане на консервни кутии, кофа за боклук.

— Ясно. На пода не лежеше ли нещо?

— Нищо, ако не се смята покойникът. Полицаите също не са намерили нищо, питай ги.

— Някой друг влизал ли е в квартирата?

— Не, момчетата казаха, че никой не е влизал. Само аз и те. След това дойдоха работниците с фургона и отнесоха трупа в полиетиленов чувал.

— И причините за смъртта на Свядр с изяснени?

— Точно така. Застрелял се е. Само едно не го разбира умът ми! Къде е дянал патлака.

— Ти имаш ли някакви предположения в това отношение?

— Никакви. Идиотски случай. Тази история няма да се разкрие, аз ви го казвам. Рядко, но се случва.

— Полицаите какво казаха?

— Нищо. Какво могат да кажат — намерили труп, убедили се, че всичко е затворено, нищо повече. Ако в квартирата имаше патлак, нима нямаше да го намерим. Пък и къде ли би могъл да бъде, ако не до покойничето.

— Ти изясни ли личността на покойника?

— Че как иначе. Фамилия Свядр — пише го на вратата. Веднага се разбира какъв човек е.

— Тъй, тъй...

— Най-обикновен пияница. Такива често се самоубиват. Или се напиват до смърт, или от инфаркт отиват на оня свят.

— Нещо друго съществено да добавиш?

— Нищо. Това е такава главоблъсканица... Загадъчен случай. Тук даже ти няма да се справиш, помни ми думата. Пък и няма ли по-важни дела?

— Може би няма.

— Жаден съм. Мога ли да се омитам?

— Не бързай — отвърна Мартин Бек.

— Нищо повече не мога да кажа — Алдор Гюставсон загаси цигарата си в пепелника.

Мартин Бек стана и се приближи до прозореца.

— Затова пък аз имам — отбеляза той, застанал с гръб към събеседника си.

— И какво е то?

— Сега ще чуеш. Например миналата седмица на местопроизшествието е ходил специалист по криминалистична техника. Повечето от следите са унищожени, но на килима веднага били открити петна от кръв, едно по-голямо и две по-малки. Ти видя ли ги?

— Не. Пък и не съм ги търсил.

— Това се усеща. А какво търси ти?

— Ами че нищо. Всичко беше ясно.

— Щом не си забелязал кръвта, може да си пропуснал и нещо друго.

— Всеки случай огнестрелно оръжие нямаше.

— Обърна ли внимание на облеклото на покойника?

— Не особено. Трупът беше вече изгнил. Какво можеше да има на него, освен някакви парцали. Изобщо аз мисля, че това не играе някаква роля.

— Ти веднага разбра, че покойникът е бедняк и е живеел самотно. Че не е видна личност.

— Точно така. Ако се нагледаш като мен на всякакви пияници и негодници.

— Е та?

— Това, че аз си познавам публиката.

— А ако покойникът заемаше по-високо обществено положение? Тогава, мисля, щеше да работиш по-щателно, нали?

— Че какво, човек трябва да има всичко предвид. И без това сме претрупани от работа.

Алдор Гюставсон огледа кабинета.

— Вие тук може би да сте по-хайлази, но при нас работата ни е затрупала. Нямам желание да наподобявам Шерлок Холмс, щом ми попадне някой мъртъв бедняк. Имаш ли да ми кажеш още нещо?

— Да. Искам да отбележа, че си водил това дело извънредно лошо.

— Какво?

Гюставсон стана. Май едва сега той се усети, че Мартин Бек може да навреди на кариерата му.

— Почакай — измърмори той. — Само за това, че не съм забелязал никакви кървави петна и несъществуващия пистолет.

— Тези пропуски не са най-главното — прекъсна го Мартин Бек. — Макар че също са непростими. По-лошото е, че си позвънил на съдебния лекар и си дал указания, които се основават на предвзети и неверни съждения. Освен това си объркал главите на полицаите и те са повярвали, че делото е елементарно и че на теб ти е достатъчно само да влезеш в стаята, да й хвърлиш един поглед, за да ти стане всичко ясно. Заявил си им, че не е нужно да се викат никакви специалисти, след това си се разпоредил да вдигнат тялото и даже не си се погрижил да направят снимки.

— Господи — произнесе Гюставсон. — Но нали старчето се беше самоубило.

Мартин Бек се обърна и го изгледа мълчаливо.

— Тези забележки... трябва ли да разбирам като официално мъмрене?

— Именно, като строго мъмрене. Всичко хубаво.

— Почакай, Защо така, аз ще се постарая да поправам...

Мартин Бек поклати отрицателно глава. Следователят тръгна към вратата. Той явно беше угрижен, но преди да я затвори, Мартин Бек го чу да казва:

— Дърт дявол.

Искрено казано, такъв като Алдор Гюставсон съвсем не е за криминалната полиция, пък и въобще за полицията. Бездарен тип, надут, нахален и без представа за служебните си задължения.

Обикновено в криминалната полиция привличат най-добрите полицаи.

Но щом този човек са го взели за следовател още преди две години, какво ли трябва да се очаква в бъдеще?

Е, добре — първият работен ден е завършен. Утре трябва да отиде и да разгледа тази заключена стая.

А довечера? Ще хапне, каквото има в къщи, след това ще поседи и ще попрелисти книгите, които трябва да прочете. Ще лежи в леглото и ще чака, докато дойде сънят. Сам-самичък. Затворен в себе си.

VIII.

Ейнар Рьон обичаше природата, дето се вика, затова и стана полицай, работата е подвижна, повечето време си на чист въздух. Но с годините, изкачвайки се по служебната стълбичка, той все повече се превръщаше в кабинетен работник и на чист въздух — ако такъв израз изобщо може да се употреби по отношение на Стокхолм — излизаше все по-рядко. За него стана жизнена необходимост да прекарва отпуската си в родните планини край Полярния кръг. Честно казано, той отдавна беше намразил Стокхолм и още на четиридесет и седем години започна да мечтае как ще излезе в пенсия и завинаги ще се върне в Арйеплуг.

Редовният отпуск приближаваше, но Ейнар Рьон се страхуваше, че ще го помолят да поизчака с отдиха, докато не се разкрие това дело с ограбването на банката. И точно заради това, за да ускори разследването, в понеделник вечерта, вместо да се прибере в къщи, във Велингбю, той реши да иде в Солентюн, за да поговори с един от свидетелите.

Ейнар Рьон взе решението да посети свидетеля не само доброволно, тъй като можеше да го призове по каналния ред, но прояви и такова усърдие, че Гюнвалд Ларсон, без да подозира егоистичните подбуди на приятеля си, го попита дали не се е скарал с жена си.

— Аха, не съм се скарал — отвърна Рьон с обичайното за него презрение към логичната фраза.

Свидетелят се казваше Стен Шьогрен. Това беше този тридесет и две годишен шлосер, когото разпита Гюнвалд Ларсон.

Той живееше сам в една типова къщичка на Сонгарвеген. Когато Рьон излезе от колата, Шьогрен беше в градинката пред къщата и поливаше розов храст, но като видя госта, остави лейката и отвори портичката. Избърса ръце в панталоните, здрависа се, след това се изкачи към входа и покани Рьон да влезе.

Къщичката беше малка, на първия етаж освен антрето и кухнята имаше само една стая. Вратата към стаята беше полуотворена. Празно... Домакинът улови погледа на Рьон.

— Неотдавна се разведох с жената — обясни той. — Тя взе част от мебелите, тъй че сега тук не е много уютно. По-добре да се качим горе.

На горния етаж имаше доста просторна стая с камина, пред която беше поставена бяла масичка и няколко разноцветни кресла. Рьон седна, но домакинът остана прав.

— Какво ще пиете? — попита той. — Мога да сваря кафе, а в хладилника може да е останала и бира.

— Благодаря, каквото вземете вие — отвърна Рьон.

— Значи бира.

Ейнар Рьон се огледа. Мебелите не са в изобилие, но затова пък има стереограмофон и доста книги. В кошничката до камината — вестници и списания.

Стен Шьогрен се върна с чаши и две банки бира. Той беше жилест, слаб, червенокос, с рошави коси, които според Рьон имаха нормална дължина. Спортна риза в защитен цвят. Лицето в лунички, весела искрена усмивка. След като отвори банките и напълни чашите, той седна срещу госта, вдигна приветствено чашата си и отпи.

Рьон глътна малко бира и каза:

— Бих искал да чуя какво сте видели в петък на Хурнsgатан. По-добре е да не отлагаме, докато не са избледнели спомените.

Стен Шьогрен кимна и остави чашата си.

— Ако знаех, че там е станал грабеж и убийство, аз щях да се позагледам по-добре и в девойката, и в тези момци, и в автомобила.

— Всеки случай засега вие сте нашият най-добър свидетел — поощрително каза Рьон. — И тъй, вие вървахте по Хурнsgатан. В каква посока?

— Вървах от Слюсен към Рингевеген. А тази мома изскочи иззад гърба ми и хукна нататък, при това ме блъсна.

— Можете ли да я опишете?

— Страхувам се, че описанието ми ще бъде непълно. Видях я само в гърба и малко отстрани, докато сядаше в колата. От мен е десетина сантиметра по-ниска. Аз съм метър и седемдесет и осем. Възрастта не мога да определя точно, но според мен не е по-млада от

двадесет и пет и по-възрастна от тридесет и пет. Обута беше в джинси, от тези сините, обикновени, и в синя блузка или палтенце, извадени над панталона. На обувките не обърнах внимание, а на главата носеше шапка, също от джинсова материя с широка периферия. Косите ѝ бяха светли, прави и не толкова дълги, както сега ги носят много момичета. На рамото ѝ висеше чанта, зелена, американски военен фасон.

Той извади от джобчето на ризата си пакетче цигари и предложи на Ръон, но той отрицателно кимна с глава.

— Забелязахте ли нещо в ръцете ѝ?

— Не зная, не съм уверен. Може и да е имало.

— А фигурата ѝ? Слаба, пълна?..

— Според мен — нормална. Нито слаба, нито пълна.

— Лицето ѝ, значи, съвсем не сте видели?

— Само за секунда, докато сядаше в колата. Но тази нейна шапка, пък и очилата големи...

— Ако я срещнете, ще я познаете ли?

— По лице няма да я позная. В друго облекло, в рокля, да речем, също едва ли.

Ръон сръбна замислено от бирата. След това попита:

— Абсолютно ли сте сигурен, че това беше жена?

Домакинът го погледна удивено, сбърчи вежди и произнесе нерешително:

— Не знам, стори ми се, че е жена. Но сега... сега започвам да се съмнявам. Просто така я възприех, нали тези неща се усещат несъзнателно — момче ли или момиче, макар че по външния вид не винаги може да се съди. Но да се закълна не мога, питайте ме какви са ѝ гърдите — не мога да ви кажа.

Той погледна към Ръон през цигарения дим и продължи бавно:

— Вие сте прав наистина. Защо непременно да е жена, би могло да бъде и мъж. Дори така всичко изглежда по-вероятно, не съм чувал досега момичета да грабят банки и да убиват.

— Значи, вие допускате, че тази личност би могла да бъде и мъж?

— След това, което ми казахте... Ама, разбира се, мъж ще е, че как иначе.

— А другите двама? Можете ли да ги опишете? И колата?

Шьогрен дръпна още веднъж и хвърли угарката в камината, където се виждаха купчина фасове и употребени кибритени клечки.

— Колата беше „Рено-16“, в това няма грешка. Светлосива или бежова, не знам как точно се казва този цвят, но във всеки случай беше почти бяла. Номерът не запомних, но помня буквата „А“ и две тройки. Или три... но не по-малко от две и според мене стояха някъде по средата.

— Сигурен ли сте, че буквата беше „А“? Да не би да е било „АА“ или „АБ“?

— Не, само „А“, сигурен съм. Имам отлична зрителна памет.

— Това е великолепно — отбеляза Рьон. — Де да имахме винаги такива свидетели.

— Точно така. Четохте ли „Аз съм фотоапарат“? От Ишерууд.

— Не съм я чел — отговори Рьон.

Смрачаваше се. Стен Шьогрен стана и запали лампата зад креслото на Рьон и отново седна.

— Е, да продължим — рече Рьон. — Искате да ми опишете хората от колата.

— О, да, но когато им обърнах внимание, само единият беше в нея.

— А другият?

— Другият стоеше на тротоара, отворил задната врата. Едър, повисок от мен мъжага. Не че беше пълен, а здрав, силен на вид. На години горе-долу като мен — тридесет, тридесет и пет, с дълги коси, миши цвят. Панталоните черни, изгладени, клоширани, ризата също черна, лъскава такава, отпред разкопчана и май че на шията имаше верижка с някакво сребърно медальонче. Мутрата му загоряла, почти червена. Когато тази мома — ако разбира се, е било мома — дотича, той разтвори широко вратата, за да може да се метне в колата, хлопна я, а самият той седна отпред и автомобилът потегли със страшна скорост.

— В каква посока? — попита Рьон.

— Те завиха и се понесоха към Мариатогрег.

— Така. Ясно... А вторият? Вторият мъж?

— Той седеше зад волана и аз не можах да го видя добре. Но ми се стори по-млад, не повече от двадесетгодишен. И слаб някак си, бледен. Бяла риза с къси ръкави, а ръцете мършави-мършави. Косите

черни, доста дълги и мръсни, като че ли. Мазни. Също с черни очила. А, спомням си още нещо — на лявата му ръка имаше широка черна каишка, сигурно часовник.

С чаша в ръка Шьогрен се облегна назад.

— Май че разказах всичко, което си спомням — завърши той. — А може и да съм забравил нещо?

— И това е достатъчно — каза Рьон. — Ако си спомните още нещо, свържете се с нас. Ще заминавате ли някъде?

— За съжаление, не. Сега съм в отпуск, но без пари къде да ида. Ще се мотая из къщи.

Рьон допи бирата си и стана.

— Чудесно. Може да се наложи пак да ни потърбва вашата помощ.

Шьогрен също стана и двамата се спуснаха на първия етаж.

— Отново ли ще трябва да разказвам всичко — попита той. — По-добре да бяхте ме записали на магнетофон и всичко щеше да е наред.

Шьогрен отвори вратата и Рьон излезе.

— О, не, най-вероятно ще ни потърбвате за разпознаването на тези юнаци, когато ги пипнем. А може и да ви поканим, за да ви покажем някоя и друга снимка.

Те се ръкуваха и Рьон добави:

— Впрочем, бъдещето ще покаже. Може и да не ви безпокоим повече. Благодаря за бирата.

— Моля ви, ако ви потърбвам, с удоволствие ще ви помогна.

Докато Рьон отиваше към колата си, Стен Шьогрен стоеше на входа и му махаше приветливо с ръка.

IX.

С редки изключения, професионалистите, които се борят с престъпността, са такива хора като всички останали. И даже при изпълнението на сериозни и отговорни задачи те понякога са способни на обикновени човешки емоции. Например могат да се вълнуват и да преживяват, когато им предстои да се запознаят с доказателства от първостепенна важност.

Членовете на специалната група за борба с банковите обири и високопоставените самозвани гости седяха като на тръни. Светлината в залата беше намалена и всички гледаха към правоъгълния екран. Всеки момент ще започне прожекцията на живите картинки, които разказват за нападението на Хурнсгатан. Присъстващите ще видят със собствените си очи въоръжения обир, убийството и персоната, която вечерните вестници вече бяха кръстили „смъртоносната бомба в пола“ и „русата красавица с тъмни очила и пистолет в ръка“. По тези и други все такива оригинални епитети се виждаше, че репортерите поради липса на собствена фантазия черпеха вдъхновението си един от друг.

Такава беше традицията: на страниците на вечерните вестници жените, замесени в крупни престъпления, винаги се рисуваха като някакви прекрасни балерини.

Прожекцията на заветните кадри можеше да се състои и по-рано, но техниката, както винаги, изневери, нещо в касетата беше заяло и в лабораторията трябваше доста да поработят, за да не повредят лентата. Най-сетне бяха я извадили и проявили, без даже да повредят перфорацията ѝ. Според техниците всичко било великолепно.

— Е, с какво ще ни зарадват днес — обади се Ларсон, сякаш предчувстваше нещо. — Май ще е Уолт Дисни, нещо за Патаран.

— Предпочитам да е за тигърчето — отговори му Колберг.

— Разбира се, някой би предпочел и „Партайтаг в Нюрнберг“^[1] — отвърна Гюнвалд Ларсон.

Те седяха най-отпред и говореха високо, но в задните редове цареше тишина. Присъстващите шефове, начело с началника на

Централното полицейско управление и заместника му Малм, мълчаха. „Интересно, за какво ли са се замислили?“ — запита се Колберг.

Сигурно решават как да подрежат опашките на опърничавите си подчинени. Пренасят се мислено в миналото, когато наоколо цареше пълен ред и делегатите на шведската полиция, без да им мигне окото, избраха Хайдрих^[2] за президент на Интерпол^[3]. Спомнят си колко по-добре вървяха работите само преди година, когато никой не смееше да оспорва разумността на решението, според което обучението на полицаите беше отново поверено на реакционерите от армията.

На остроумията хихикна само Булдозера Улсон.

Преди време Колберг и Гюнвалд Ларсон не си симпатизираха много. Но през последните години те преживяха доста неща заедно. Приятели не станаха и извън службата изобщо не се срещаха, но все по-често чувствуваха някакво сродство помежду си. А в специалната група отдавна се смятаха като съюзници.

Техникът беше вече готов.

Напрежението в залата достигна предела си.

— Добре де, ще видим — рече Булдозера Улсон, потривайки ръце. — Ако кадрите са толкова сполучливи, както ни се каза тук, довечера ще ги покажем по телевизията и докато преброим до две, ще пипнем цялата компания.

— Все пак предпочитам дългите бедра — не се предаваше Гюнвалд Ларсон.

— А шведски стриптийз? — продължи Колберг. — Знаете ли, аз никога не съм гледал порнография. Девица Луиза, седемнадесетгодишна, се разсъблича и така нататък.

— Я млъкнете — изръмжа началникът на ЦПУ.

Кадрите се завъртяха, яркостта беше забележителна, никой от присъстващите не помнеше такова чудо. Обикновено на подобни прожекции вместо хора на екрана се мяркаха някакви размазани петна. Но този път изображението беше изумително ясно.

Камерата е била поставена много хитро и благодарение на специалната високочувствителна лента сега можеше добре да се види човекът, който стоеше от другата страна на гишетата. Вярно, отначало залата беше празна. Но след половин минута на екрана се появи човек. Спря се, погледна надясно, а след това наляво. После, сякаш да се види по-добре анфасът му, се вторачи в обектива. Ясно се виждаше

облеклото му: велурена куртка и стилна риза с двойна яка. Енергично, сурово лице, сресани назад светли коси, недоволен поглед под гъстите вежди... Ето че дигна голямата си космата ръка, изскубна от ноздрата си дълъг косъм и започна внимателно да го разглежда.

Лицето на екрана беше добре познато на присъстващите: Гюнвалд Ларсон. Светлина. Специалната група мълчеше. Най-сетне се обади началникът на ЦПУ:

— За тази история на никого нито дума.

— Разбира се, че как иначе.

Колберг се изсмя.

— Как се е получило така? — попита Булдозера Улсон. Той даже изглеждаше озадачен.

— Хм — изкашля се киноекспертът. — От гледна точка на техниката не е трудно да се обясни: може да е заяло пускането и камерата е започнала да работи със закъснение. Какво да се прави, деликатно устройство.

— Ако само една думичка проникне в пресата — ръмжеше началникът на ЦПУ, — то...

— Цял месец не мога да се покажа пред министъра — допълни Гюнвалд Ларсон.

— Гледай я ти нея, как се е маскирала само — ликуваше Колберг. Началникът на ЦПУ се понесе към изхода. Малм заситни подире му.

Колберг се задъхваше от смях.

— Нищо не може да се направи повече — съкрушено рече Булдозера Улсон.

— Лично аз бих казал, че филмът съвсем не е лош — скромно заключи Гюнвалд Ларсон.

[1] Партайтаг в Нюрнберг — сборище на германските фашисти.

↑

[2] Хайдрих — хитлеристки палач, убит от чешките патриоти през 1942 г. в Прага. ↑

[3] Интерпол — международна организация на криминалната полиция. ↑

Х.

След като си пое дъх, Колберг хвърли изпитателен поглед към човека, на когото беше временно подчинен.

Булдозера Улсон беше водещата ос на специалната група. Той обожаваше банковите обири и за последната година, когато броят им нарасна неимоверно много, разцъфтя повече от всякога. Той беше генератор за идеи и концентрат от енергия, можеше да работи със седмици по осемнадесет часа в денонощието без оплаквания, без каквото и да било намек за отчаяние и умора.

Булдозера Улсон явно смяташе полицейската работа за най-интересното нещо в света.

Това сигурно се дължеше на обстоятелството, че самият той не беше полицай.

Уилсон работеше в прокуратурата и водеше разследванията за въоръжените банкови обири. При него вече бяха се натрупали несметно количество подобни дела. Някои от тях разкриваха, наистина не съвсем изцяло, някого арестуваха, другиго осъждаха, но обирите се умножаваха: три или четири седмично и на всички беше ясно, че много от тях имат нещо общо помежду си. Но какво?

Разбира се, не ограбваха само банки. Нападенията на частни лица бяха много повече, не минаваше и час, без да са ограбили някого. На улицата на площада, в магазина, в метрото, в собственото жилище — никъде човек не можеше да се чувства сигурен. Но на банките се придаваше особено значение. Да посегнеш на банка, това беше равносилно на посегателство срещу основите на самото общество.

Системата на държавното устройство демонстрираше на всяка крачка своите недостатъци. Що се отнася до полицията, то само в Стокхолм през последните две години останаха неразкрити, поради безсилието на бюстителите на реда, 220 хиляди правонарушения. Разкриваше се само едно от всеки четири по-сериозни престъпления, а колко други изобщо не ставаха известни на полицията?

Едно беше съвършено ясно. За много неща полицията си беше виновна сама. След централизацията през 1965 година, когато управлението на всички полицейски органи беше поверено на едни ръце, веднага стана ясно, че тези ръце не са най-подходящите.

Много изследователи и социолози отдавна се питаха от какви съображения се ръководи в действията си Централното полицейско управление. Естествено, този въпрос оставаше без отговор. Ръководейки се от правилото „по този въпрос никому нито дума“, началникът на ЦПУ по принцип не отговаряше на никакви въпроси. За сметка на това той умираше да произнася речи, които най-често не представляваха интерес даже от гледна точка на риториката.

Не много отдавна някой от полицейските чиновци измисли простия, но напълно сигурен способ да се представя статистиката за престъпността по този начин, че тя, макар и да си оставаше формално вярна, заблуждаваше хората. Всичко започна с това, че по върховете решиха да направят полицията по-монолитна и по-боеспособна, като я снабдят изобщо с техника и с оръжие в частност. За да се получат средства за тази цел, трябваше да се преувеличат опасностите, които заплашваха сътрудниците. Тук думите не можеха да помогнат, затова и започна шмекерията със статистиката.

В това отношение много навреме дойдоха политическите манифестации през втората половина на шестдесетте години. Демонстрантите манифестираха за мир, а ги разгонваха със сила. Бяха въоръжени с лозунги и с вяра в правдата си — срещу тях употребяваха сълзотворен газ, водомети и гумени палки. Почти всяка манифестация завършваше със сбиване. Тези, които се опитваха да се съпротивляват, пребиваха и арестуваха. След това ги привличаха под отговорност за „нападение на представители на властта“ или за „буйна съпротива“ и независимо от това, дали историята завършваше със съд или не, всичките тези случаи се включваха в статистиката.

Така хитроумните тактици получиха своето. Полицията беше въоръжена до зъби. За дела, с които преди се справяше един човек, въоръжен само с молив и здрав разум, сега се изпращаше препълнен автобус полицаи, с автомати и непробиваеми жилетки.

Наистина в крайна сметка всичко излезе не така, както беше замислено. Насилието ражда не само антипатия и ненавист, то сее тревога и страх. Стигна се дотам, че хората наистина започнаха да се

страхуват един от друг. Стокхолм се превърна в град на десетки хиляди наплашени граждани, а наплашените хора са опасни.

* * *

От шестстотин полицаи, които без особени причини напуснаха службата, мнозина я оставиха в действителност от страх. Макар че, както вече се каза, ги бяха въоръжили до зъби и повечето време седяха в патрулните коли. Естествено, има и други причини: някой изобщо не се чувствал добре в Стокхолм, на друг не му било по сърце да носи службата така, както го заставяли. С една дума, налице беше явен провал на новия курс, чийто източници се губеха някъде в мрака. В този мрак някои забелязваха даже кафяви оттенъци.

Когато забраниха на политическата полиция да подслушва частните телефонни разговори, отново на помощ дойдоха теоретиците от ЦПУ. Те наговориха толкова ужаси, че успяха да убедят риксдага да приеме закон, който разрешава подслушването на телефонни разговори за борба против търговията с наркотици. След което споменатата търговия разцъфтя още повече, но затова пък антикомунистите можеха спокойно да продължават подслушването.

„Да, не е много приятно да си полицай“ — казваше си често Ленарт Колберг.

Какво да правиш, когато твоята организация се разлага жива? Когато чуваш как зад стената шумолят фашистките пльхове? Целият му съзнателен живот е отдаден на полицейската организация...

Как да постъпи?

Ако кажеш всичко, което мислиш — ще те уволнят.

Лошо. Трябва да съществуват някакви други, по-рационални средства. И сигурно не само той разсъждава така, мнозина от колегите му споделят неговите възгледи. Но кои именно и колко са те?

Съвестта на Булдозера Улсон не беше обременена с подобни проблеми. Той си живееше превъзходно на този свят и всичко му беше „ясно като бял ден“.

— Само едно не мога да разбера — каза той.

— Нима? — удиви се Гюнвалд Ларсон. — И какво е то?

— Къде се е дянала тази кола? Нали сигналните инсталации са били в ред?

— Трябва да се предполага.

— Значи мостовете са били взети веднага под контрол.

Сьодермалм е остров, към него водят шест моста и специалната група беше изработила отдавна подробни инструкции за колкото се може по-бързото изолиране на централните райони на Стокхолм.

— Точно така — потвърди Гюнвалд Ларсон. — Аз направих справка в службата за охрана на реда.

— Каква е каруцата? — попита Колберг.

Той не беше още успял да се запознае с подробностите.

— „Рено-16“, светлосива или бежова. С буква „А“ и две тройки в номера.

— Номерът, разбира се, е фалшив — каза Гюнвалд Ларсон.

— Естествено, но аз още не съм чувал, че е възможно да се пребоядисваш по пътя от Мариантогрет до Слюсен. А ако те са сменили колата?

— Да?

— Тогава къде е първата?

Булдозера Улсон крачеше бързо из стаята и се тупаше с длани по челото. Той беше на четиридесет години, по-нисък от среден, пълен, червендалест, непрекъснато в движение. Сега той разсъждаваше на глас:

— Те вкарват колата в някой гараж, недалеч от метрото или от автобусна спирка. Един от тях веднага изнася парите. Другият сменя номера и веднага офейква. В събота идва бояджия и пребоядисва каросерията. И вчера сутринта вече е било възможно да се премести каруцата на друго място. Но...

— Какво „но“? — попита Колберг.

— Моите хора вчера до два часа през нощта проверяваха всяко „Рено“, което идваше от района на Сьодор.

— В такъв случай или колата се е измъкнала още през първия ден, или тя е още на острова — заключи Колберг.

Гюнвалд Ларсон мълчеше. Той гледаше с погнуса дрехите на Булдозера Улсон. Измачкан син костюм, розова риза, широка връзка на цветя. Черни чорапи, островърхи кафяви обувки с дантелена украса, при това нечистени кой знае откога.

— А за какъв бояджия говориш?

— Те не се занимават с колите, за тази цел си наемат страничен човек, най-често от друг град, от Малмьо, да речем, или от Гьотеборг. Той натъкмява колата на предварително уговореното място и сам я откарва оттам. При тях с транспорта всичко е точно разчетено.

— При тях? За кого говориш ти? — учуди се Колберг.

— За Малмстрьом и Мурен, за кого другиго?

— Кои са тези Малмстрьом и Мурен?

Булдозера Улсон го изгледа някак странно, но погледът му веднага се проясни:

— О, да. Забравих, че при нас има новак. Малмстрьом и Мурен са бандити, специалисти по банките. От четири месеца са на свобода и това е четвъртата им операция. Те избягаха от Кумла в края на февруари.

— Но нали казват, че оттам било невъзможно да се избяга.

— Зависи от бягството. Дали са им отпускат за събота и неделя. Естествено те не са се върнали. По наши данни не са предприемали нищо до края на април. Най-вероятно са почивали някъде — например на Канарските острови или в Гамбия.

— А след това?

— След това са се снабдявали с оръжие и всичко останало. Обикновено те живеят в Италия или Испания.

— Но това нападение в петък е извършено от жена — възрази Колберг.

— Маскировка — поучително произнесе Булдозера Улсон. — Светла перука, изкуствен бюст. Хващам се на бас, че това е работа на Малмстрьом и Мурен. Само те са способни на подобно нахалство. Заложили са на изненадата, много тънък ход! Усещаш ли какво интересно дело ни е поверено? Шикозна работа! Няма да ни е скучно. Все едно, че...

— ... Ще играем шах с grosмайстор по пощата — вяло довърши вместо него Гюнвалд Ларсон. — Но понеже стана дума за grosмайстори, не забравяйте, че Малмстрьом и Мурен са яки като бикове. Тегло — деветдесет и пет килограма, обувки — четиридесет и шести номер, а ръцете като лопати. Гръдната обиколка на Мурен е сто и осемнадесет сантиметра — с петнадесет повече, отколкото е имала

Анита Екберг през най-добрите си дни. Съвсем не мога да си го представя в рокля и с изкуствен бюст.

— Впрочем, тази жена, ако не греша, е била в панталони? — вметна Колберг. — И не много едра?

— Взели са някого със себе си — спокойно отвърна Булдозера Улсон. — Това е нормално.

Той притича към бюрото и хвана някаква хартия.

— Колко пари имат те сега? — размишляваше на глас той. — В Бурос взеха петдесет хиляди, четиридесет хиляди в Гюбенген, двадесет и шест в Мярста и сега деветдесет... Общо — малко повече от двеста. Това означава, че скоро ще се заемат...

— С какво? — интересува се Колберг.

— С голямата си работа. Работа с главна буква „Р“. Всичко досега е било подготовка за финансирането на главната операция. Точно така, сега само чакай, всеки момент може да гръмне.

Той отново се затича из стаята, обзет от радостни предчувствия.

— Но къде — къде, дами и господа? Хайде... нека да помислим. Какъв ход бих предприел, ако бях на мястото на Вернер Рус? На кой фланг бих атакувал царя? А вие?.. И кога?

— Кой е този Вернер Рус, дявол да го вземе? — попита Колберг.

— Иконом, нещо като главен бюфетчик, работи в самолетната компания — обясни Гюнвалд Ларгон.

— Преди всичко той е престъпник! — възкликна Булдозера Улсон. — Вернер Рус е гений по своему. Той им разработва плановете, без него Малстрьом и Мурен щяха да бъдат обикновени пионки. Той върши умствената работа, предвижда всичко до най-малките подробности. Колко апаши щяха да ходят без работа, ако не беше Вернер Рус. Цар на престъпния свят. Впрочем, както искате, може и професор...

— Не се навивай — намеси се Гюнвалд Ларсон. — Не си на съдебно заседание.

— А ние, знаеш ли какво ще направим: ще го арестуваме! — Явно беше, че Булдозера Улсон е възхитен от гениалната си идея. — Точно сега ще го заключим.

— А утре ще го пуснем — рече Гюнвалд Ларсон.

— Нищо. Важното е да направим ненадеен ход. Може би ще го объркаме.

— Сигурен ли си? От началото на годината са го задържали вече четири пъти.

— Няма значение.

Булдозера Улсон се устреми към вратата. Истинското му име беше Стен. Но за него никой не си спомняше, освен може би само жена му. Затова пък тя по всяка вероятност сигурно беше забравила как изглежда.

— Нищо не разбирам — оплака се Колберг.

— По отношение на Рус, Булдозера, трябва да ти кажа, че е прав — каза Гюнвалд Ларсон. — Това е изключителен мошеник, който винаги има алиби. Фантастично алиби. Щом стане нещо, той е или в Сингапур, или в Сан Франциско, или в Токио, или където и да било.

— Но откъде Булдозера знае, че Малмстрьом и Мурен са замесени в този обир?

— Шесто чувство, интуиция... — Гюнвалд Ларсон сви рамене и продължи: — Ти ми обясни друго. Малмстрьом и Мурен са известни гангстери. Задържаха ги сто пъти, те все се измъкваха, но най-сетне попаднаха в Кумла. И изведнъж тези юнаци ги пускат да си починат в къщи.

— Не бива хората да се държат вечно насаме с телевизори.

— Е, да, вярно е — съгласи се Гюнвалд Ларсон.

Замълчаха. Но и двамата мислеха за едно и също. Държавата беше похарчила не един милион за затвора Кумла, беше направено всичко, за да се изолират физически правонарушителите от обществото. Чуждестранните познавачи на заведенията от подобен род казваха, че килиите на Кумла, както никой друг затвор в света, угнетяват и обезличават човека.

— Що се отнася до това убийство на Хурнсгатан — започна Колберг.

— Какво ти убийство. По-скоро това е нещастен случай. Тя е стреляла, без да иска. Може би не е знаела, че пистолетът е зареден.

— Все пак, ти сигурен ли си, че това е било момиче?

— Разбира се.

— В такъв случай къде отиват Малмстрьом и Мурен?

— Как къде — наели са и са изпратили да свърши работата момиче.

— А отпечатъци на пръстите няма ли? Тя, струва ми се, е била без ръкавици.

— Имало е отпечатъци. На входната врата. Но една от банковите чиновнички ги е размазала, преди да дойдем ние.

— Балистичната експертиза?

— Всичко е наред. Експертите получиха и куршума, и гилзата. Четиридесет и пети калибър, най-вероятно „лама“.

— Порядъчен пистолет... Особено за момиче.

— Така е. Булдозера казва, че оръжието също подсказва за тази компания — Малмстрьом, Мурен и Рус. Те винаги използват големи калибри, плашат. И все пак...

— Все пак?

— Малмстрьом и Мурен не стрелят в хората. Във всеки случай досега не са стреляли. Ако някой почне да се таралежи, пуснат един в тавана и веднага настъпва пълен ред.

— Какъв смисъл има да се арестува този Рус?

— Не знам, може би Булдозера разсъждава така: ако Рус има неопровержимо алиби — да речем в петък е бил в Йокохама, — можеш да се хванеш на бас, че операцията е била разработена от него. Но ако е бил в Стокхолм, работата е съмнителна.

— А Рус как се държи? Не протестира ли?

— Никога. Не отричам, казва, че Малмстрьом и Мурен са ми стари приятели и, ах, колко жалко, че са тръгнали по лош път. Миналия път даже попита не може ли да помогне с нещо на земляците си. Като чу това, Малм едва не се вцепени от яд.

— А Улсон?

— Булдозера само изръмжа. Хитър ход, казва.

— На какво разчита той?

— Нали сам чу — чака следващата операция. Смята, че Рус е замислил голяма работа за Малмстрьом и Мурен. Изглежда, приятелите са решили да загребат с голямата лъжица, за да могат след това да се изметат в чужбина и да живеят като рентиери.

— И непременно ще оберат някоя банка?

— Булдозера се занимава само с банки, нищо друго не го интересува — каза Гюнвалд Ларсон. — Може би така му е заповядано.

— А свидетелят?

— Този, при който ходи Ейнар?

— Да, да.

— Тази сутрин беше тук, разглежда фотографии. Не разпозна никого.

— А по отношение на колата сигурен ли е?

— Твърдо.

Гюнвалд Ларсон замълча, теглейки пръстите на ръцете си така, че те пукаха в ставите, след което добави:

— Нещо с тази кола не е така, както трябва да бъде.

XI.

Денят обещавахе да бъде горещ и Мартин Бек извади от гардероба най-лекия си костюм, небесносин.

Часовникът показваше едва осем, но той се беше събудил отдавна, преди няколко часа. Вечерта неочаквано беше заспал рано, спа учудващо спокойно, без сънища. Първият му работен ден след дългото прекъсване не беше толкова напрегнат, но все пак го беше изморил.

Мартин Бек отвори хладилника, погледна плика с мляко, маслото, самотната бутилка бира и реши, че довечера на връщане в къщи трябва да се отбие в магазина. Ще купи бира и айран. А може би трябва да престане да пие сутрин айран, втръсна му се. В такъв случай ще се наложи да измисли нещо друго за закуска, лекарят каза, че е необходимо да възстанови поне тези килограми, които беше загубил след изписването му от болницата.

Иззвъня телефонът в спалнята. Мартин Бек затвори хладилника, отиде до апарата и вдигна слушалката. Обаждаше се сестра Биргит от дома за старци.

— На фру Бек ѝ стана по-зле — съобщи тя. — От сутринта има висока температура, тридесет и девет и шест. Реших да ви го съобщя.

— Но, разбира се, благодаря. Идвам — отговори Мартин Бек.

Майка му навършваше осемдесет и две години и вече трета година се намираше в клиничното отделение на дома за старци. Болестта се развиваше бавно, отначало се появиха леки пристъпи на виене на свят, но след това припадъците зачестиха. Всичко завърши с парализа и от края на април тя изобщо не ставаше от леглото. Поради принудителната си почивка Мартин Бек често посещаваше майка си, макар че му беше мъчно да я вижда как угасва бавно, колко е самотна в стаята си, откъсната от целия свят.

Мартин Бек знаеше, че в дома за старци обслужващият персонал не е достатъчен. Знаеше също, че хората там са чудесни, усърдни, че се грижат за старците, независимо от мизерните заплати. Той дълго се

чудеше как да направи живота на майка си по-лек, но не можеше да измисли нищо подходящо. А след това разбра: най-важното е да я посещава по-често, на много от възрастните хора им беше много по-тежко — при тях не идваше никой и те трябваше да дочакат края си в приюта заедно с останалите самотници като тях.

Вярно, думата „приют“ излезе от употреба, както и названието „дом за старци“ — сега казваха „дом за пенсионери“ и даже „хотел за пенсионери“, прикривайки факта, че мнозинството от старците попадаха тук съвсем не по своя воля, а според присъдата на така нареченото „процъфтяващо общество“, което ги беше изписало в разход.

Да, сурова присъда очаква тези, които достигнат твърде преклонна възраст. Мястото на износеното колело е на боклука...

Мартин Бек се облече и извика по телефона такси.

Домът за старци беше обграден с голям парк — високи дървета, сенчести пътечки, храсти, ливади, тераси. Преди да се разболе, майката на Мартин Бек обичаше да се разхожда из парка под ръка със сина си...

Мартин Бек отвори тихо вратата. Майка му лежеше в леглото, загледана в тавана. Изтънените ѝ пръсти мачкаха одеялото. Той се приближи до кревата. Майка му отклони бавно погледа си към него.

— Дойде, толкова далеч... — едва чуто прошепна тя.

— Как се чувстваш, мамо? — попита Мартин Бек.

Тя го гледа дълго с блесналите си от температурата очи, премига един-два пъти — бавно, с усилие, сякаш клепачите ѝ бяха станали много тежки.

— Студено ми е — чу най-сетне той. Мартин Бек се огледа. В нозете ѝ лежеше одеяло; покри с него майка си.

— Благодаря, мили — прошепна тя.

Той седна до нея, без да знае какво да каже.

Нещо хъркаше в гърлото ѝ. Постепенно дишането се успокои, тя затвори очи.

Мартин Бек продължи да седи неподвижно. Тихо... Само дрозд пее зад прозореца.

Той стана внимателно. Поглади сухата гореща буза. Пристъпи към вратата, но в този момент майка му отвори очи и го погледна.

— Сложи си шапката, на улицата е студено — прошепна тя и отново затвори очи.

Той постоя малко, после се наведе, целуна я по челото и излезе.

XII.

Кенет Квастму, един от двамата полицаи, които бяха намерили тялото на Свядр, беше отново отишъл в съда да дава показания. Мартин Бек го откри в коридора на градския съд и успя да му зададе двата най-важни за него въпроса, преди да го извикат в залата.

След като излезе от съда, Мартин Бек се отправи към къщата на Свядр; не беше далеч, през два квартала. По пътя мина покрай две строителни площадки. В южния край на полицейското управление прокарваха нова линия на метрото, а малко по-нагоре на същата улица строителите дълбаеха и взривяваха скалата за подземните етажи на новия полицейски щаб, където предстоеше да се пренесе и Мартин Бек. Екскаватори, камиони, пневматични пистолети... Какво щастие, че кабинетът му се намира сега на Вестбергалее! Шумът на автомобилните мотори по Съодертелвеген е нищо в сравнение с тукашния грохот.

Вратата на жилището на втория етаж беше поправена и запечатана. Мартин Бек махна печата, влезе в стаята и веднага усети леката трупна миризма, която бяха запазили стените и мизерната обстановка.

Приближи затворения прозорец и го разгледа внимателно. Той беше стара конструкция, отваряше се навън, а се затваряше с кука, която се закачваше за рамката. По-точно куките бяха две, но долната липсваше. Боята беше ожулена, рамката — напукана. Сигурно през пролуките над перваза и вятър вее, и дъжд прониква.

Мартин Бек спусна доста избелялата синя щора. След това излезе в коридора и погледна оттам към стаята. Ако се вярва на донесението на Квастму, когато полицаите са проникнали в жилището, всичко е било точно така. Той отново отиде до прозореца, дръпна шнура и щората бавно, със скриптене се нави. Мартин Бек отвори прозореца и погледна навън.

Вдясно се простираше строителната площадка, където цареше такъв грохот, по-нататък се издигаше полицейското управление, той

даже различни прозорците на криминалната полиция в това крило на зданието, което опираше на Кунгсхолмсгатан. Вляво се виждаше пожарното депо и краят на Бергсгатан. Къса уличка я съединяваше с Хантверкагатан. Стой, каква е тази уличка? Трябва да я види, когато завърши огледът на квартирата.

Точно срещу прозореца се разстилаше Крунубергският парк, разположен, както много от парковете на Стокхолм, върху естествено възвишение.

Припуши му се и той бръкна в джоба си, макар да знаеше, че цигари там няма. Мартин Бек въздъхна. Да мине на дъвка или на ментови бонбони? Или по примера на колегата Монсон от Малмьо да дъвче клечка за зъби?

Влезе в кухнята. Тук рамката на прозореца се беше разсърнала още по-силно, но пролуките бяха запушени с хартия.

В тази квартира и тапетите, и таваните, цялата мизерна обстановка — всичко беше занемарено. Продължи огледа с натежало сърце, провери чекмеджетата, шкафовете. Нищо излишно, само най-необходимото...

Когато излезе в тесния коридор, погледна в тоалетната. В това жилище нямаше нито вана, нито душ.

След това провери външната врата и се убеди, че всичките ключалки и резета, които бяха изброени в рапортите, са налице.

Чудо, при това не какво да е. Вратата и двата прозореца са били затворени. Квастму твърди, че те с Кристиансон не са видели никакво оръжие. И че квартирата през цялото време е била под наблюдение, така че никой не би могъл да проникне в нея и да изнесе нещо.

Мартин Бек още веднъж огледа внимателно стаята. Срещу вратата беше леглото, редом с леглото — нощно шкафче. Върху шкафчето — лампа с жълт плисиран абажур, стара стъклена зелена пепелница, голяма кибритена кутия; в чекмеджето — няколко измачкани списания и три книги. До дясната стена — стол с мръсна възглавничка на зелени и бели ивици, вляво — кафява маса и виенски стол в същия цвят. От електрическата камина до контакта се виеше черен шнур; щепселът беше изваден. Освен това в стаята е имало и килим, но него го бяха пратили в лабораторията. Сред множеството всевъзможни петна по него се бяха оказали и три от кръв, при това кръвната група се беше оказала същата като на Свјард.

В гардероба се търкаляха три стари чорапа, мръсна вълнена риза с неопределен цвят и празна, много изтъркана велурена чанта. На закачалка висеше сравнително ново демисезонно палто, а на кукички, завинтени в дървото — плетен зелен пуловер, сива долна риза с дълги ръкави и сиви фланелени панталони. Джобовете им бяха празни.

Това беше всичко.

Патологоанатомът напълно изключваше възможността Свярд да е бил ранен някъде преди това, да се е прибрал в жилището си, да е затворил вратата с всичките ѝ ключалки и резета, след това да е легнал и да е умрял. И макар че Мартин Бек не беше специалист по медицина, опитът му подсказваше, че тя е права.

Но как тогава е станало всичко това? По какъв начин е бил застрелян Свярд, щом като освен него в квартирата не е имало никой друг, а и той самият не е имал с какво да се убие?

В началото, когато започна да се запознава с това дело и видя с каква небрежност е било водено, Мартин Бек реши, че и тази загадка е плод на нечия небрежност. Обаче сега той се убеди, че в стаята действително е нямало никакво оръжие и че Свярд лично е затворил прозорците и вратата. Но как тогава да се обясни тази смърт?

Отново огледа цялото жилище, още по-внимателно отпреди, но не намери нищо, което би могло да хвърли светлина върху загадката. Накрая реши да разпита другите наематели.

Но след като загуби почти цял час за това, Мартин Бек почувствува, че тъпче на едно място. Карл Едвин Свярд явно не се е отличавал с общителност. Повечето от съседите му даже не знаеха за неговото съществуване, макар че той се беше нанесъл тук преди повече от три месеца. При него не е идвал никой, с никого не е разменял даже дума, нито веднъж не са го видели пиян, а шум в квартирата му никога не са чували.

Мартин Бек излезе от входа и се спря. От другата страна на улицата се разстилаше сенчеста горичка. Да иде ли да поседне под липите? Но веднага се сети, че искаше да разгледа малката уличка и свърна вляво.

Улуф Едингсгатан... Преди много години беше чел някъде, че през осемнадесети век в Кунгсхолменското училище е преподавал Улуф Единг. И до днес на Хантверкагатан има училище — дали не е същото?

Преди да стигне Пулхелмсгатан, Мартин Бек забеляза будка за цигари. Влезе вътре и си купи пакет пури с филтър. След това, свърна към Кунгсхолмсгатан, извади една пура, запуши. Отвратителен вкус... Той мислеше за Карл Едвин Свјрд и не се чувствуваше добре.

XIII.

Във вторник, когато на летище Арланда се приземи самолетът от Амстердам, двама цивилни агенти очакваха Вернер Рус в залата. Беше им заповядано да действуват тактично, да не привличат вниманието и когато най-сетне икономът се показа на пистата заедно със стюардесата, те се отдръпнаха от вратата в дълбочината на залата.

Вернер Рус ги забеляза веднага. И дали защото ги знаеше по лице, или пък просто подуши полицаите, тъй или иначе той реши, че те са дошли за него, затова се спря и каза нещо на стюардесата. Тя кимна, сбогува се с него и тръгна към изхода. А Вернер Рус решително се отправи към полицаите.

Той беше висок, плещест, загорял. Облечен в синя униформа, в едната ръка — фуражка, а в другата — черна кожена чанта с широк ремък. Светъл перчем, дълги бакенбарди, рунтави гъсти вежди, под които студено гледаха сини очи.

— По какъв случай е това тържествено посрещане — осведоми се той, издавайки напред брадичката си.

— Прокурорът Улсон иска да поговори с вас — рече единият от полицаите. — Тъй че ще трябва да дойдете с нас до Кунгсхолмсгатан.

— Той да не е откачил? Аз бях там преди две седмици...

— Добре, добре — каза по-възрастният агент. — Вие ще се разберете с него, нашата работа е да изпълним заповедта.

Рус сви рамене и закрачи към изхода. Когато стигнаха до колата, той каза:

— Само че най-напред ме отведете в къщи да се преоблека, ясно ли е? Адреса знаете.

Той се тръсна на задната седалка и мрачно скръсти ръце на гърдите си. По-младият от агентите, който караше колата, избухна и измърмори, че той не е таксиметров шофьор, но колегата му го успокои и му обясни накъде да кара.

Те се изкачиха заедно с Рус в жилището му и го изчакаха в коридора, докато той си смени униформата със светлосив панталон,

модна риза и велурено сако.

След това го отведеха на Кунгсхолмсгатан и го проводиха до кабинета, където чакаше Булдозера Улсон.

Щом вратата се отвори, Булдозера скочи, отпрати с ръка агентите и предложи на Вернер Рус да седне. След това се върна на мястото си зад бюрото и произнесе радостно:

— Кой би могъл да помисли, хер Рус, че ще се видим толкова скоро пак.

— И аз се питам — кой! — отвърна Рус. — Във всеки случай не аз. Мога ли да науча за какво ме задържате този път?

— Моля ви, хер Рус, защо така официално. Просто ми се прииска да ви попитам за нещо. А след това ще видим.

— И въобще, съвсем не беше наложително вашите подчинени да ме откъват от работа. А ако трябваше сега да поема нов рейс? Какво щеше да стане тогава — да ме уволнят само защото ви се е приискало да си почешете езика?

— Моля, моля! Аз зная отлично, че хер Рус го очакват два свободни дни, нали? Така че имаме достатъчно време, няма нищо страшно.

— Вие нямате право да ме държите тук повече от шест часа — каза Вернер Рус и погледна часовника си.

— Дванадесет часа, хер Рус. А ако се наложи — и повече.

— В такъв случай няма ли да благоволи хер прокурорът да ми съобщи в какво ме подозират — произнесе предизвикателно Вернер Рус.

Булдозера му поднесе пакет „Принц“, но Рус поклати презрително глава и извади от джоба си „Бенсън и Хеджс“. И докато припалваше от златната си запалка „Дънхил“, той мълчаливо наблюдаваше как Булдозера Улсон драска с клечката и запалва пурата си.

— А нима съм казал, че ви подозирам в нещо, хер Рус? — Булдозера поднесе на иконома пепелник. — Просто искам да поговоря с вас за обира в петък.

— За какъв обир?

— Имам предвид банката на Хурнсгатан — сухо отвърна Булдозера Улсон. — Удачна операция, деветдесет хиляди не се намират на улицата, само на клиента, който беше убит, не му провървя.

Рус го погледна удивено и поклати глава.

— Май сте сбъркали посоката... Петък ли казвате?

— Именно — рече Булдозера. — Разбира се, хер Рус през този ден е бил на път. И къде бяхте в петък?

Булдозера Улсон се облегна самодоволно.

— Не знам къде се е намирал хер Улсон, но в петък аз бях в Лисабон. Можете да проверите в авиокомпаниите. Кацането в Лисабон по разписание е в четиринадесет и четиридесет и пет, а ние закъсняхме с десет минути. В събота сутринта излетяхме в девет и десет и кацнахме в Арданда в петнадесет и тридесет. В петък обядвах в хотел „Тиволи“, там и нощувах. Това също може да се провери.

Вернер Рус погледна тържествуващо събеседника си. Булдозера сияеше от удоволствие.

— Прекрасно, отлично алиби, хер Рус.

Той се наведе, смачка пурата си в пепелника и продължи язвително:

— Но нали господата Малмстрьом и Мурен не бяха в Лисабон?

— Откъде накъде им е притрябвало да бъдат в Лисабон! И изобщо не е моя работа да следя Малмстрьом и Мурен.

— Наистина ли, хер Рус?

— Наистина, хер Улсон, това съм ви го казвал сто пъти. А що се отнася до обира в петък, мога да ви кажа, че не знам за никакви обири, тъй като през последните дни не съм чел шведски вестници.

— В такъв случай, разрешете ми да ви информирам, че някой, преоблечен като жена, влязъл в банката преди самото ѝ затваряне, задигнал деветдесет хиляди крони в банкноти, застрелял един клиент на същата банка, след което избягал с кола марка „Рено“. Мисля, хер Рус сам разбира, че убийството е вече съвсем друга работа.

— Друго не разбирам аз — какво общо имам аз с тази работа — отвърна Рус.

— Кога хер Рус се е виждал със своите приятели Малмстрьом и Мурен?

— На този въпрос ви отговорих миналия път. Повече не сме се срещали.

— И вие не знаете къде можем да ги намерим?

— Известно ми е само това, което съм чул от вас. Не съм ги виждал, откакто ги бутнаха в Кумла.

Булдозера изгледа втрещено Вернер Рус, после записа нещо в бележника си, затвори го и стана.

— Е, добре — рече той. — Това не е трудно да се провери.

Той отиде до прозореца и спусна щорите против слънце.

Вернер Рус го изчака, докато седне, след това каза:

— Мога само да ви кажа, че Малмстрьом и Мурен нямат нищо общо с този обир. Убийство — не, те не са такива глупаци.

— Допускам, че нито Малмстрьом, нито Мурен ще стрелят в човек, но това съвсем не изключва тяхното съучастие. Може да се допусне, че те са седели в колата. Какво ще кажете за това?

Рус сви рамене и мрачно погледна към пода.

— Да предположим, че са имали съучастник или съучастница — увлечено продължи Булдозера. — Такава възможност също трябва да се има предвид. Ако не греша, в онова дело, заради което загазиха последния път, участваше и годеницата на Малмстрьом?

Припомняйки си, той щракна с пръсти.

— Точно така: Гунила Бергстрьом... Получи година и половина, така че да се намери не е трудно.

Рус го погледна изпод вежди.

— Вярно, тя още не е избягала — поясни Булдозера. — Но освен нея на света има и други момичета, а споменатите господа, изглежда, не са против женската помощ. Или греша?

Вернер Рус отново сви рамене и се изправи.

— Откъде да знам — безучастно отвърна той. — Това не ме засяга.

— Разбира се — кимна Булдозера. Той погледна замислено Рус, после се наведе напред и постави дланите си върху бюрото:

— И тъй, вие твърдите, че от половин година не сте виждали Малмстрьом и Мурен и те не са ви са се обаждали?

— Да, твърдя — каза Вернер Рус, — И ще повторя още веднъж, че не мога да отговарям за постъпките им. Вярно, ние се знаем още от ученическата скамейка, това никога не съм го отричал. Също, че сме се срещали и по-късно, признавам го. Но това съвсем не означава, че сме неразлъчни приятели и те ме посвещават във всичките си работи и намерения. Много съм огорчен, че са тръгнали по лош път, но аз нямам абсолютно никакво отношение към престъпната дейност, в

която ги обвиняват. Аз вече ви казах, че бих ви помогнал с удоволствие да се върнат на правия път. Но ние не сме се виждали много отдавна.

— Надявам се, разбирате, че тези думи могат да ви навредят, ако се изясни, че вие все пак сте се срещали със споменатите лица — върху вас също може да падне подозрение.

— Не, не разбирам.

Булдозера се усмихна.

— Добре, това няма значение... — Той плесна с длани по бюрото и стана. — Ще ме извините, но трябва да изясня нещо. Ще трябва да прекъснем за няколко минути беседата си, после ще продължим.

Булдозера се отправи към вратата. На прага се обърна внезапно и погледна внимателно към Вернер Рус.

Лицето на иконома беше доста озадачено. Булдозера потри тържествуващо ръце и заситни по коридора.

Веднага след като вратата се затвори, Вернер Рус стана, отиде бавно до прозореца и се спря, разглеждайки улицата през пролуките на щорите. Постоя така, като си подсвиркваше нещо, след това хвърли поглед на „ролекса“ си, сбърчи вежди, отправи се бързо към бюрото и седна в креслото на Булдозера. Придърпа телефона към себе си, вдигна слушалката, съедини се с града и завъртя шайбата. Докато чакаше да му се обадят, той издърпваше едно подир друго чекмеджетата и проучваше съдържанието им. Най-сетне заговори.

— Здравей, мила, това съм аз. Виж какво, може ли да се срещнем малко по-късно? Трябва да побъбря малко с един селяндур, някъде около два часа.

Той извади от чекмеджето писалка с надпис „Държавно имущество“ и я повъртя в свободната си ръка.

— Разбира се, след това ще идем някъде и ще похапнем. Гладен съм като дявол.

Повъртя писалката пред очите си, хвърли я в чекмеджето и го затвори.

— Не, не от бар, тук е нещо като хотел, но манджата е отвратителна, тъй ще потърпя, докато се срещнем. Удобно ли ти е в седем? Добре, в седем ще дойда да те взема. Довиждане.

Той постави слушалката на вилката, изправи се, пъкна ръце в джобовете и се заразхожда из кабинета, като продължаваше да си подсвирква.

Булдозера намери Гюнвалд Ларсон.

— При мен е Рус — съобщи той.

— И къде е бил в петък? В Куала Лумпур или в Сингапур?

— В Лисабон — тържествуващо отвърна Булдозера. — Само каква работа си е намерил — идеална е за гангстер. На толкова разкошно алиби всеки ще завиди.

— А какво казва той?

— Нищо. Прави се на пълна тапа. Няма понятие от банкови обири. Сто години не е виждал Малмстрьом и Мурен. Хлъзгав като змиорка, хитър като муха, джафка като куче.

— С една дума, подвижна зверилница — заключи Гюнвалд Ларсон. — Какво мислиш да правиш с него?

Булдозера Улсон седна в креслото срещу Ларсон.

— Мисля да го пусна. Ще наредя да го следят. Имаш ли някой човек, когото Рос не познава?

— А докъде ще го следи? Ако е до Хонолулу, сам ще се заема.

— Остави, аз ти говоря сериозно.

Гюнвалд Ларсон въздъхна.

— Хубаво, ще измислим някого. Кога ще започне?

— Веднага — отвърна Булдозера. — Сега ще отида в стаята си и ще го освободя. До четвъртък той е свободен, за това време ще ни отведе при Малмстрьом и Мурен, само трябва да се следи внимателно.

— Четвъртък... В такъв случай един човек няма да стигне, ще трябва още един, за смяна...

— Искам хората да са първо качество — подчерта Булдозера. — Ако усети, че го следят, всичко ще пропадне.

— Дай ми четвърт час — отговори Гюнвалд Ларсон. — Щом ти позвъня, значи всичко е готово.

Когато след двадесет минути Вернер Рус спря такси на Кунгсхолмсгатан, през предното стъкло на едно сиво волво го наблюдаваше следователят Рюне Ек.

Рюне Ек, пълен петдесетгодишен мъж, имаше сиви коси, очила и язва на стомаха, заради която неотдавна лекарят му беше предписал най-строга диета. Ето защо той прекара без особена радост четири часа в кафене „Оперно“, докато Вернер Рус и неговата червенокоса приятелка, седнали на една масичка на терасата, ядоха и пиха до насита.

Цялата дълга, светла лятна нощ на вторник срещу сряда Ек се кри в гъсталака на брега на Меларен, любувайки се тихомълком на голото тяло на Вернер Рус, който като някакъв Тарзан пореше вълните на езерото в стремителен кроул.

Когато утринното слънце зачерви върхарите на дърветата, Рюне Ек продължи своята изключително секретна дейност, сврян в храстите пред едноетажен котедж във вилното селище Хеселбю. След като се убеди, че двойката е сама в къщата и че спи здраво след къпането; той се върна в колата си и следващия половин час прекара в чистене на косите и дрехите си от кърлежи.

След един час го смениха, а Вернер Рус си остана в котеджа. Изглежда, той не бързаше да се отскубне от прегръдките на червенокосата си красавица и да направи посещение на своите приятели Малмстрьом и Мурен.

XIV.

Ако някой се опита да сравни силите на полицейската специална група и бандите, които се занимават с банките, той би се убедил, че силите са почти равни. Специалната група разполагаше с огромни технически ресурси, докато противникът имаше голям оборотен капитал и на него принадлежеше инициативата.

Навярно Малмстрьом и Мурен биха били добри полицаи — имаха отлични физически данни, а и с интелекта не бяха зле. Но едва ли някой би се съгласил да ги убеждава да се посветят на такава съмнителна професия.

През живота си двамата не бяха се занимавали с нищо друго освен с престъпления и сега, когато единият навърши тридесет и три, а другият — тридесет и пет, те напълно заслужаваха званието квалифицирани специалисти. Но понеже основното им занятие се считаше за почтено само в тесен кръг, Малмстрьом и Мурен бяха помислили и за други професии. В паспортите им, в шофьорските книжки и други документи те се водеха — единият като инженер, а другият като директор на фирма. Това съвсем не беше глупаво, особено като се има предвид, че страната буквално беше претъпкана с инженери и директори на фирми. Разбира се, всички документи бяха фалшиви и носеха други имена, но въпреки това правеха добро впечатление. Например паспортите бяха минали не през едно изпитание на границите на Швеция и на редица други страни.

Освен това и самите господата Малмстрьом и Мурен изглеждаха доста добре. Приятни лица, пращящи от здраве, открит поглед. Четирите месеца свобода бяха се отразили добре на външния им вид: и двамата бяха загорели много добре, Малмстрьом беше пуснал брада, а Мурен — мустаци и бакенбарди.

При това те бяха придобили тена си не къде и да е, не на Майорка или на Канарските острови — о, не, те бяха прекарвали три седмици в Източна Африка на така нареченото фотосафари. Отпочинаха си отлично. А след това последваха делови пътувания,

едното в Италия, за да си набавят снаряжение, а другото във Франкфурт — за да си наемат подходящи помощници.

В Швеция те обраха без особени затруднения няколко банки и две частни фирми, които не се обърнаха към полицията, за да не привлекат към себе си вниманието на данъчните власти.

Тази дейност им донесе нелош доход, но и разходите също не бяха малки, още повече като се има предвид, че в най-близко бъдеще им предстояха още по-големи разходи.

Добре е известно, че доходите зависят пряко от капиталовложенията; това им беше много ясно, тъй като живееха в общество със смесена икономика. А целта, която си бяха поставили, беше наистина значителна. Намерението им беше да се потрудят още веднъж, както се следва, и после да се оттеглят на почивка.

Най-сетне да осъществят действителна крупна операция.

Основните приготовления бяха завършени, въпросът с финансирането — решен, а планът — почти готов. Не знаеха само къде и кога, затова пък знаеха най-важното: как. До заветната цел оставаше съвсем малко.

Макар и двамата да бяха професионалисти, все пак не бяха станали истински майстори. Истинските майстори не влизат в затвора.

Истинските майстори не ограбват банки. Те седят в канторите и в дирекциите и само натискат копчетата на звънциите. Те не посягат на свещените основи на обществото, а се занимават с легално присвояване, подстригвайки леко обикновените хора. Богатият от всичко. Тровят природата и хората, а след това „лекуват“ недъзите с негодни лекарства. Преднамерено занемаряват цели градски райони, обричайки ги на разрушаване, а после строят нови сгради, които са по-лоши от старите, Обаче главното е да не влязат в затвора.

А Малмстрьом и Мурен бяха влизали, тях като че ли ги преследваше зла участ. Но сега те бяха вече разбрали истината: повече с дреболии няма да се занимават.

— Знаеш ли за какво си мислех под душа? — попита Малмстрьом.

Той беше излязъл току-що от банята и сега внимателно разстиляше хавлията на пода; с друга хавлия той беше загърнал бедрата си, а с трета — раменете си.

Малмстрьом беше болезнено чистоплътен. Само днес от сутринта беше взел четири душа.

— Знам — отвърна Мурен. — За мацки.

— Как се досети?

Мурен, в къси панталони и бяла риза, стоеше пред прозореца и наблюдаваше Стокхолм с морски бинокъл.

Апартаментът, в който живееха, се помещаваше в голяма сграда на Данвиксклипан, на високия бряг на пролива, и от прозорците се откриваше великолепен изглед.

— Жените не трябва да се смесват с работата — каза Мурен. — Сам се убеди докъде води това.

— Аз не смесвам нищо — възрази обидено Малмстрьом. — Но мога да мисля, нали?

— Защо не — отстъпи великодушно Мурен. — Мисли си, колкото искаш. — Той наблюдаваше един бял параход, който плаваше към залива Стрьомен.

Малмстрьом извади ново бельо и чорапи и започна да се облича.

— Ще се разориш с тия гащи — забеляза Мурен. — Бога ми, не мога да разбера тази твоя страст.

— Прав си, цените се покачват — просто кошмар!

— Инфлация — каза Мурен. — Ние сме виновни за това.

— Ние? Ти, който толкова години беше в дранголника...

— Ние пръскаме много пари на вятъра. Изобщо всички апаши са жалки прахосници.

— С изключение на тебе.

— Аз съм рядко изключение. Впрочем и аз не харча малко за ядене.

— Ти си скрънза, заради теб в Африка се шляхме три дни, докато не намерихме жени без пари.

— Аз се ръководех не само от финансови съображения — рече Мурен. — И съвсем не от страх, че ще предизвикам инфлация в Кения. Изобщо парите губят стойността си там, където управляват мошеници. Ако някой трябва да лежи в Кумла, то това е нашето правителство.

— Хм.

— И чорбаджиите от компаниите. Впрочем неотдавна прочетох интересен пример за причината на инфлацията.

— Да?

— Когато през октомври деветстотин и осемнадесета англичаните превзели Дамаск, нахлули в държавната банка и заграбили цялата наличност. Но войниците нямали понятие от тамошните пари. Един австралийски кавалерист дал половин милион на момчето, което му държало коня, докато той пикаел.

— Нима е задължително да се държат конете, когато пикаят.

— Цените се увеличили стократно и само след няколко часа една ролка тоалетна хартия струвала хиляди тамошни крони.

— Нима в Австралия тогава е имало тоалетна хартия?

Мурен въздъхна тежко. С такъв събеседник като Малмстрьом не е нужно много време, за да оглупееш.

— Дамаск — това е в Арабия — мрачно обясни той. — Или още по-точно — в Сирия.

— Щом казваш.

Най-сетне Малмстрьом се облече и се огледа в огледалото. Мърморейки си нещо под нос, той разчеса брадата си, очисти с пръст някаква невидима пращинка от модното си сако. После постла на пода още две кърпи до първата, отиде до гардероба и извади оръжието. Нареди го внимателно върху кърпите, донесе парцали и кутия смазка. Мурен погледна разсеяно арсенала.

— Не ти ли омръзна? — рече той. — Всичко е съвсем ново, почти от завода.

— Редът си е ред — отвърна Малмстрьом. — Оръжието иска грижи.

Би могло да се помисли, че двамата се готвят за малка война или най-малко за държавен преврат: върху кърпите лежаха два пистолета, револвер, два автомата и три ловни пушки със скъсени дула. Автоматите бяха шведски армейски образец; пистолетите и ловните пушки бяха чуждо производство.

След като почисти пистолетите, Малмстрьом се зае с белгийското оръжие.

— Този, който е отрязал това дуло, заслужава да му напълниш главата със сачми — измърмори той.

— Може би той се е сдобил с него не по същия начин, както ние.

— Какво? Не го е рязал?

— Искам да кажа, че го е получил не по честен път — сериозно обясни Мурен. — Най-вероятно го е откраднал.

Той отново приближи бинокъла до очите си и след малко каза:

— И все пак Стокхолм е красив, честна дума.

— Това пък как да го разбирам?

— Само че трябва да му се любоваш отдалеч. Трябва да ти кажа, че е добре, дето рядко се появяваме на улиците.

— Страхуваш се да не те оберат в метрото?

— Случва се и по-лошо. Например нож в гърба. Или с брадва по главата. А нима е по-добре да попаднеш под копитата на някой истеричен полицейски кон? Ей богу, жал ми е за хората.

— То пък едни хора!

Мурен махна с ръка.

— Ето тези, дето ходят там, долу. Представи си, че се късаш от бачкане, за да внесеш поредната вноска за колата или вилата, а в това време децата ти се тъпчат с наркотици. Ако след шест часа вечерта някоя жена излиза на улицата, бъди сигурен, че ще я изнасят. На вечерня да тръгнеш — сто пъти ще премислиш и най-сетне ще си останеш вкъщи.

— На вечерня?!

— Като пример го казвам. Сложи в джоба си повече от десетачка и ще те ограбят. А ако носиш по-малко от десетачка — хулиганът от яд ще те наръга. Оня ден четох във вестника, че фараоните не смеят да ходят по един. Ето защо по улиците почти не се виждат полицаи и все по-трудно става да се поддържа редът в града. Някакъв шеф от Министерството на правосъдието се е изказал. Тъй че няма да е лошо да се махаме отгук и повече никога да не се връщаме.

— И никога да не видим родния бей — унило измърмори Малмстрьом.

— Що за вулгарно пристрастие към чуждите думи — с укор каза Мурен. — Можеш да го кажеш, по-просто: родния залив. — И добави делово: — Впрочем Стокхолм не се вижда и от Кумла.

— Защо, а телевизорът?

— Не ми напомняй за този изверг — сурово рече Мурен.

Той стана, отвори прозореца, разпери ръце и се наведе напред.

— Хей, вие там, долу! — извика той. И поясни със спокоен глас: — Както говори Линдън Джонсон, когато държа предизборна реч от вертолет.

— Кой, кой? — попита Малмстрьом.

Звънецът на вратата иззвъня. Приятелите изслушаха внимателно сигнала.

— Сигурно е Мауритсон — Мурен погледна часовника си. — Виж колко е точен.

— Не му вярвам аз на този тип — отбеляза Малмстрьом. — По-добре да не рискуваме.

Той постави пълнител на единия от автоматите.

— Дръж — той подаде автомата на Мурен, а сам взе „астрата“ и тръгна към вратата.

С револвера в лявата ръка Малмстрьом откачи с дясната няколко вериги — беше левак. Мурен стоеше на два метра зад него.

Малмстрьом отвори рязко вратата. Гостът беше готов за подобно посрещане.

— Привет — поздрави той, поглеждайки страхливо към револверите.

— Здравей — каза Малмстрьом.

— Влизай, влизай — проточи Мурен. — Привет, мило създание.

Гостът беше отрупан с мрежи и пакети. Докато ги подреждаше по масата, той огледа оръжието по пода.

— Революция ли ще правите?

— Цял живот само с това се занимаваме — потвърди Мурен. — Но в момента ситуацията не е революционна. Намери ли раци?

— Откъде да ви намеря раци на четвърти юли?

— А ние за какво ти плащаме? — заплашително произнесе Малмстрьом.

— Справедлив въпрос — подкрепи го Мурен. — Аз също не разбирам защо не можеш да ни снабдяваш с това, което ти заръчваме?

— Имайте съвест — каза Мауритсон. — Осигурих ви всичко, дявол да го вземе — квартири, коли, оръжие, билет, паспорти. Но раци! През юли даже кралят не яде раци.

— Остави го ти краля — възрази Мурен. — Я погледни масата, на която ядат нашият премиер, главният профсъюзен бос и останалите демократи! Ще се счупи от раци! По-добре измисли друго оправдание.

— И одеколна ви го няма никъде — бързо добави Мауритсон. — Обиколих целия град като попарен плъх — от година вече не го продават.

Малмстрьом се намръщи.

— Всичко останало съм донесъл, също и поща — Мауритсон подаде на Мурен гладък кафяв плик; той го пхна в задния си джоб с безразличен вид.

Външно Мауритсон съвсем не приличаше на работодателите си. Ръст по-нисък от среден, строен, представителен, години — около четиридесет. Гладко избръснато лице, къси светли коси. Повечето хора, особено жените, го намираха симпатичен. Обличаше се с вкус, държеше се скромно. С една дума, беше от твърде разпространения тип на хора с незапомняща се външност. Това му беше само от полза, вече много години не бяха го вкарвали в затвора, не го наблюдаваха и не го търсеха.

Мауритсон се подвизаваше на три рентабилни поприща: наркотици, порнография и общо снабдяване. Във всичките тези сфери той действуваше умело, енергично и планомерно.

Странното по своята снизходителност законодателство позволяваше в Швеция легално да се произвежда и продава порнографска продукция от всички видове. Практически неограниченото количество на тази продукция даваше възможност на Мауритсон да я изнася в чужбина, предимно в Италия и Испания, носейки му нелоша печалба. Той внасяше предимно амфетамин и морфин, но приемаше поръчки и за друга стока, например за оръжие.

— Новите кобури? — попита Малмстрьом.

— Тук са, лежат в чантата под продуктите. Впрочем, защо не ви харесаха предишните?

— Боклук — каза Малмстрьом.

— За нищо не стават — потвърди Мурен.

— Откъде ги взе?

— От главния полицейски склад. Затуй пък новите са италиански.

— Това вече е друго — рече Малмстрьом.

— Ще има ли други поръчки?

— Да, ето ти списък.

Мауритсон взе хартиятата и занарежда:

— Дузина гащета, петнадесет чифта найлонови чорапи, шест фланелки, четири гумени маски „Фантомас“, две кутии патрони девети калибър, шест чифта гумени ръкавици, банка маринован лук, бира, парцали, астро... лабия — това що за чудо е?

— Инструмент за измерване височината на звездите — обясни Мурен. — Потърси в антикварните магазини.

— Добре. Ще се постарая. Какво става с мадамите.

— Всичко с времето си — каза Мурен, — и за тях ще дойде ред... Заседанието е открито. Следващата среща утре по същото време.

— О'кей — каза Мауритсон. — Отвори ми.

— Още един въпрос.

— Кажи?

— Как ти е името сега?

— Както обикновено, Ленарт Холм.

— Ако нещо се случи и трябва да те намерим бързо?

— Знаете адреса.

— Чакаме раци.

Мауритсон сви безнадеждно рамене и излезе.

— Пачавра — каза Малмстрьом.

— Не ти ли харесва нашият добър приятел?

— Вони на пот — сурово произнесе Малмстрьом.

— Мауритсон е негодяй — каза Мурен. — Аз осъждам дейността му. Естествено в това, че ни помага, няма нищо лошо. Но да продава наркотици на ученици и порнографски картички на неграмотните католици... Това... това е недостойно.

— Аз не му вярвам — изръмжа Малмстрьом.

Мурен извади от джоба си кафявия плик и внимателно го огледа.

— И правилно постъпваш, приятелю мой — каза той. — Той е полезен човек, но честен не бих го нарекъл. Виж, пак е отварял писмото. Интересно по какъв начин. Ако Рус не слагаше косъмче, ние не бихме могли да забележим нищо. Не е хубаво, не е хубаво при такъв хонорар. И защо е толкова любопитен?

— Хитрец е той, там е цялата работа.

— Възможно.

— Колко пачки получи от нас?

— Сто и петдесет. Но и неговите разходи не са малки. Оръжие, коли, пътувания и тъй нататък. А и рискът не е малък.

— Нищо не рискува той — възрази Малмстрьом. — Никой освен Рус не знае, че се познаваме с него.

Мурен извади от плика три листа хартия и ги разпростря пред себе си на масата.

— Еврика! — възкликна той.
— Какво?
— Точно това, което очаквахме. Гледай, това е чертежът. Забележителен. А тук е разчетено времето. Буквално до минута.
— А какво се чува за Хаузер и Хоф?
— Утре пристигат. Ето, чети.
Малмстрьом взе писмото. Мурен се засмя високо.
— За какво цвилиш?
— За кода. Например: „Жан има дълги мустаци“. Интересно, откъде ги измисля?
— Нямам понятие.
— Добре, това не е толкова важно.
— Почакай, два и половина — за милиони ли става дума?
— Несъмнено.
— Чист доход?
— Разбира се. Издръжката вече я покрихме.
— Но двадесет процента за Рус?
— Точно така. На двамата с тебе по един милион.
— А този пор Мауритсон дали е успял да схване нещо?
— Сигурно. Например, датата на изпълнението.
— Кога е датата?
— Петък, четиринадесет и четиридесет и пет. Но кой петък не е казано.
— Затова пък са посочени улиците — продължи Малмстрьом.
— Мауритсон не може да направи нищо — спокойно отвърна Мурен. — виждаш ли какво е написано тук отдолу.
— Аха.
— А спомняш ли си какво означава?
— Какво ли? О, ама разбира се. Това е съвсем друга работа.
— Точно така — потвърди Мурен. — Дявол да го вземе, как ми се ядат раци.

XV.

Хоф и Хаузер — така се казваха германските гангстери, които Малмстрьом и Мурен бяха ангажирали по време на деловото си пътуване до Франкфурт. И двамата притежаваха отлични препоръки, тъй че всичко можеше да се уреди и по пощата. Но ако Рус се отличаваше с предпазливост, то Малмстрьом и Мурен бяха известни със своята възискателност, поради което една от причините за тяхното пътешествие беше желанието им да огледат бъдещите си помощници.

Срещата се състоя през първите дни на юни. Беше уговорено най-напред да се установи контакт с Хаузер в бар „Магнолия“, а след това той да свърже шведите с Хол.

Бар „Магнолия“, малък, мрачен, се помещаваше в центъра на града. Скритите лампи излъчваха оранжево сияние, стените и килимът бяха виолетови, ниските кресла край кръглите масички от плексиглас — розови. Месинговият бар се извиваше в блестящ полукръг, музиката звучеше тихо, деколтетата на едрогърдите блондинки зад бара бяха доста ниски, цените на напитките — доста високи.

Малмстрьом и Мурен седнаха до единствената свободна масичка и макар че в залата имаше двадесетина човека, не повече, барът изглеждаше претъпкан. Всички посетители бяха мъже, слабият пол беше представен само от момичетата зад бара.

След като получиха коктейлите си, Малмстрьом и Мурен се опитаха да разберат кой тук е Хаузер. Те нямаха никаква представа как изглежда той, знаеха само, че е натурален бандит.

Първ го забеляза Малмстрьом.

Той седеше в далечния край на бара, облечен във велурен костюм с цвят на пясък. В ъгълчето на устата му — тънка пура, в ръката му — чаша с уиски. Висок, строен, широкоплещест, с гъсти бакенбарди, тъмни коси, завити на тила и оредели на темето. Същински Шон Конъри... Каменно лице, студеният поглед на сивите очи, устремен в пространството над буклите на една от блондинките... Той просто не я

забелязваше. Не човек, а кремък. Даже Мурен го наблюдаваше с известна почителност.

Те чакаха кога ще им обърне внимание.

В същото време на масичката им приседна як, нисък мъж в груб сив костюм и бяла найлонова риза с тъмночервена връзка. Имаше кръгло, гладко избръснато румено лице, къси къдрави коси, зад дебелияте очила без рамка святкат небесносини, сякаш порцеланови очи.

Малмстрьом и Мурен го погледнаха равнодушно и отново се извърнаха към оня Джеймс Бонд на бара.

Новодошлият каза нещо с нисък глас, но те не осъзнаха веднага, че той се обръща към тях, и мина още известно време, преди двамата приятели да проумеят че именно този херувим, а не онзи маестро на тезгяха е Густав Хаузер.

След няколко минути те излязоха от бара и се отправиха към Хоф.

След като прекараха три дни с новите си компаньони, Малмстрьом и Мурен се прибраха в къщи, за да продължат подготовката на операцията. Германците обещаха, че в четвъртък, шести юли, ще бъдат на уговореното място.

В сряда те пристигнаха в Швеция. Сутрешният ферибот докара Хаузер с колата му в Малмьо. В дванадесет часа той трябваше да посрещне парахода „Абсален“, с който плаваше Хоф.

Хоф още никога не беше идвал в Швеция и не знаеше как изглеждат шведските полицаи. Докато слизаше по трапа на пристанището, той видя насреща му да крачи човек в униформа. „Полицай!“ — помисли си той. Операцията се е провалила, ей сега ще го пипнат...

В същия миг той зърна колата на Хаузер, извади мълниеносно пистолета си и го насочи към объркания митничар. Преди някой да осъзнае какво става, Хоф прескочи оградата, която отделяше пристана от тротоара, шмугна се между две таксита, прескочи още една ограда, заобиколи един камион и се хвърли в колата на Хаузер, все още с пистолет в ръка. Щом Хоф се тръшна на седалката, Хаузер натисна газта докрай и колата се скри зад ъгъла толкова стремително, че никой не успя да забележи номера ѝ. Хаузер спря едва след като се убеди, че никой не го преследва.

XVI.

Отдавна е известно, че ако на някого потръгне, на друг работите ще се объркат. Мауритсон предпочиташе да не оставя нищо на капризите на случая. Той се застраховаше много внимателно във всичките си начинания и благодарение на разработената от него система трябваше нещата да се стекат по невероятно неблагоприятен начин, за да му провалят плановете.

Наистина преди два месеца стана нещо неочаквано. Но в крайна сметка всичко мина благополучно и Мауритсон не се съмняваше, че за най-близките няколко години е осигурен от подобни изненади. Той беше пресметнал, че шансовете да попадне в пандиза не са повече, отколкото надеждата да улучи тринадесет числа в тотото.

Мауритсон не обичаше да се шляе без работа и за сряда той беше си начертал доста обширна работа. Най-напред трябваше да получи от Централната гара пратка с наркотици и да я отнесе до една от касетите за багаж на станцията на метрото в Естермалмсторг. След това да предаде ключа от касата на някакво си лице срещу плик с банкноти. След това да посети адреса, на който се получаваха тайнствените писма за Малмстрьом и Мурен; той малко се дразнеше, че не е в състояние да разгадае подателя. След това — поход по магазините за гащета и разни други поръчки. Последната точка от програмата предвиждаше поредното посещение в къщата на Данвиксклипан.

Наркотиците — амфетамин и хашиш — бяха скрити във вътрешността на един хляб и парче сирене, които лежах в една обикновена чанта заедно с други абсолютно невинни продукти.

Мауритсон беше вече взел стоката от гарата и стоеше на пресечката — обикновен човечец с предразполагаща външност и с книжна чанта в ръка. От едната му страна стоеше възрастна жена, а от другата — млада регулировчица в зелена униформа. На пет метра на тротоара стояха двама полицаи — с ръце на гърба и с тъпа важност на лицата. Колите, както винаги, се движеха в плътен поток. Най-сетне светна зелената светлина и всички се юрнаха напред като щури,

блъскайки се невъзпитано с лакти само и само да изпреварят другите с някаква си частица от секундата.

Някой блъсна възрастната дама, тя се озърна изплашено и попита:

— Не виждам добре без очила, какво — зелената ли светна?

— Да, да — потвърди приветливо Мауритсон. — Разрешете да ви помогна да пресечете.

От опит знаеше, че учтивостта понякога се възнаграждава.

— Много благодаря — каза дамата. — Сега никой не се интересува от нас старците. Което си е вярно — вярно е...

— Аз не бързам за никъде — рече Мауритсон, и като хвана внимателно дамата под ръка, поведе я през улицата.

Но още преди да стигнат отсрещния тротоар, някой отново блъсна дамата така силно, че тя едва не падна, но Мауритсон навреме я задържа. В този миг се раздаде вик:

— Полиция! Полиция!

Възрастната дама се огледа объркано. Като се обърна, той видя, че регулировчицата го сочи с пръст.

— Дръжте крадеца! — крещеше тя.

Мауритсон се намръщи, но продължи да се държи с достойнство.

— Какво става? — попита възрастната дама.

Дотичаха полицаите.

— Какво става тук? — властно рече единият.

— Какво става тук? — не толкова властно повтори другият.

— Крадец! — викаше регулировчицата, сочейки към Мауритсон. — Искаше да задигне чантата на тази жена!

Мауритсон я погледна втренчено и си каза: „Що не млъкнеш ма, курво проклета!“

Но на глас рече:

— Извинете, това е някаква грешка.

Но регулировчицата, двадесет и петгодишна блондинка, не преставаше:

— С очите си видях!

— Какво? — вълнуваше се възрастната дама. — Къде е крадецът?

— Какво става тук? — един през друг повтаряха полицаите.

Мауритсон запазваше пълно спокойствие.

— Това е явно недоразумение — повтори той.

— Този господин ми помогна да пресека улицата — обясни дамата.

— Ама че помощ! — кипеше блондинката.

— Той така дръпна чантата, че ба... че тази дама едва не се струпони.

— Вие грешите — обясни Мауритсон, — В действителност дамата я блъсна случайно друг човек. А аз само я хванах да не падне и да не се удари.

— Добре, само не дрънкай — отвърна регулировчицата.

Блюстителите на реда се спогледаха въпросително един друг. Суровият явно беше по-опитен и по-енергичен. Като помисли, той си спомни магическата формула:

— Моля ви, да ме последвате. — И добави: — Тримата. Заподозреният, свидетелката и ищцата.

Възрастната дама се слиса; регулировчицата веднага се укроти.

Мауритсон изобразяваше самата кротост.

— Това е явно недоразумение — повтаряше той. — Впрочем, няма нищо удивително — малко ли подозрителни личности бродят по улиците. С удоволствие ще дойда с вас.

— Как така? — уплаши се дамата. — Къде отиваме?

— В участъка — отговори суровият полицай.

— В участъка?

— Да, в полицейския участък.

Процесията се понесе напред, предизвиквайки живия интерес на минавачите.

— Възможно е и да съм сбъркала — започна да се колебае блондинката.

Тя беше свикнала да записва номера на коли и имена на хора, а ето че сега сама ще попадне в протокол...

— Няма нищо страшно — утеши я Мауритсон. — На такива оживени места човек трябва да има остро око.

Участъкът се помещаваше в сградата на гарата.

Започна продължителна процедура. Най-напред записаха имената, фамилиите и адресите на свидетелката и на мнимата жертва.

— Не, аз наистина съм сбъркала — нервничеше свидетелката. — Трябва да вървя, аз съм на пост.

— Ние сме длъжни да изясним всичко докрай — неумолимо отвърна суровият. — Проверете джобовете му, Кенет.

Полицаят извади от джобовете на Мауритсон купчина абсолютно невинни неща. В същото време разпитът продължаваше:

— Вашето име, фамилия?

— Арне Ленарт Холм — каза Мауритсон.

— Адрес?

— Викиргатан, шест.

— Името и фамилията са верни — потвърди Кенет. — Ето му шофьорската книжка.

Първият полицай се обърна към възрастната дама:

— Какви ценности имахте в себе си?

— Шест крони и тридесет и пет ере в портмонето. Билет за влак и пенсионното удостоверение.

— Налице ли е всичко?

— Да.

Полицаят затвори тефтерчето си, погледна важно към задържания и каза:

— Така, въпросът е ясен. Вие двете можете да си вървите. Холм да остане.

Мауритсон настани по джобовете имуществото си.

Пазарската торба стоеше на пода около вратата, от нея стърчаха една дълга краставица и шест стръка ревен.

— Какво има в торбата? — попита полицаят.

— Продукти.

— Продукти? Кенет, виж, ако обичаш.

Полицаят заизважда продуктите на пейката. Мауритсон наблюдаваше невъзмутимо действията му.

— Точно така — мърмореше Кенет, — в торбата има продукти, както заяви Холм — ето хляб... масло... сирене... ревен... кафе — да, всичко е точно така, както заяви в показанията си Холм.

— Ясно — заключи суровият. — Въпросът е изчерпан. Сложи продуктите обратно, Кенет.

Той се позамисли, след това се обърна към Мауритсон.

— Вижте какво, господин Холм. Станало е недоразумение. Но вие сам разбирате, че службата им е такава. Съжалявам, че са ви заподозрели. Надявам се, че няма да ни се сърдите.

— Какво говорите — отвърна Мауритсон. — Вие изпълнявате дълга си.

— Всичко хубаво, господин Холм.

— Всичко хубаво, всичко хубаво.

Вратата се отвори и влезе още един полицаи, облечен в сивосин комбинезон. С едната си ръка водеше на каишка куче, а в другата държеше бутилка лимонада.

— Ама че жега — въздъхна той, хвърляйки фуражката.

— Лягай, Джек. — Отвори бутилката и я поднесе към устата си. Обърна се към кучето и повтори сърдито. — Лягай, Джек!

Песът се подчини, но веднага стана отново и продължи да души торбата на Мауритсон.

Мауритсон се упъти към вратата.

— Всичко хубаво, господин Холм — каза Кенет.

— Всичко хубаво, всичко хубаво — отвърна Мауритсон.

Кучето вече беше завряло главата си в торбата.

Мауритсон отвори вратата с лявата си ръка, а дясната протегна към торбата.

Песът изръмжа.

— Почакайте — каза полицаят в комбинезона.

Колегите му го погледнаха въпросително. Мауритсон отблъсна кучето и вдигна торбата си от пода.

— Не мърдай — извика полицаят и остави бутилката на пейката.

— Извинете?.. — озадачено попита Мауритсон.

— Това куче е обучено да открива наркотици — рече полицаят, като посегна към кобура си.

XVII.

Началникът на отдела за борба с наркоманията Хенрик Якобсон заемаше тази длъжност от почти десет години и десет години вече не знаеше какво е почивка. Друг на негово място отдавна би получил стомашна язва или разстройство на моторните центрове. Но организмът на Хенрик Якобсон издържаше всичко, пък и сега вече нищо не беше в състояние да го удиви.

В момента той съзерцаваше невъзмутимо разрязаното сирене, натрошения хляб, пликчетата с хашиш, капсулите с амфетамин и сътрудника, който мачкаше ревена.

Отпреде му седеше Мауритсон, външно спокоен, а в действителност не на себе си. Двойното подсигуряване подведе и то как — по най-невероятен, идиотски начин. Просто да не повярваш. Преди два месеца стана една грешка. Но два пъти един след друг. Все едно, че е улучил тринадесет числа на тотото.

Той вече беше казал всичко, което трябваше да се каже в подобни случаи. Че тази злополучна торба му е била дадена от някакъв непознат човек на Централната гара, който го е помолил да я предаде на друг неизвестен човек на Мариаторгет; естествено той веднага подушил нещо нередно, но не могъл да устои на съблазънта, когато му предложили сто крони.

Якобсон го изслуша мълчаливо, без да го прекъсва, естествено той не му повярва. Най-сетне каза:

— Слушай, Холм, мога само да ти повторя това, което вече ти казах: ние ще те задържим. Заповедта ще бъде подписана утре сутринта. Можеш да се възползуваш от телефона при условие, че това няма да навреди на следствието.

— Нима работата е толкова сериозна? — смирено се осведоми Мауритсон.

— Мисля, че е сериозна. Освен това не се знае какво ще намерим при домашния обиск.

Мауритсон знаеше отлично какво ще намерят в едностайния апартамент на Вимергатан — вехти мебели и стари дрехи. Там нямаше от какво да се страхува. От неизбежния въпрос — за какви ключалки са останалите му ключове Мауритсон също не се безпокоеше, тъй като нямаше намерение да му отговаря. Така че другата квартира на Армфелтсгатан нямаше да бъде осквернена нито от двуноги, нито от четириноги копои.

— Нима ще трябва да плащам глоба? — попита той смирено.

— Съвсем не, старче — отговори Якобсон. — С глоба няма да се отървеш, тук ми мирише на затвор. Да, Холм, здравата си хлътнал. Впрочем, не искаш ли кафе?

— Благодаря, предпочитам чай, ако не ви затруднявам.

Мауритсон съобразяваше трескаво. Което си е истина, истина е — хлътнал е, и то много повече, отколкото си мисли Jakobсон. Нали му взеха отпечатъци на пръстите, а това означава, че електронната машина с две прещраквания ще извади картонче, на което не пише Арне Ленарт Холм, а нещо съвсем друго. И тогава ще започнат едни въпроси...

Двамата изпиха чая и кафето и изядоха половин франзела; в това време сътрудникът разрязваше съсредоточено със скалпел краставицата.

— Тук няма нищо — заключи той.

Jakobсон кимна флегматично:

— Ясно.

След това погледна към Мауритсон и добави:

— На теб ти стига и това, което намерихме.

В душата на Мауритсон зрееше решение. Той е в нокдаун, но не и в нокаут. Трябва да стане — да стане преди да прозвучи фаталното „аут“, а то ще прозвучи, щом пред Jakobсон легне справката от картотеката.

Поизпъчи се и заговори със съвсем друг глас:

— Добре, ще си призная. Няма повече да извъртам.

— Безкрайно съм благодарен — невъзмутимо каза Jakobсон.

— Фамилията ми не е Холм.

— Така ли?

— В документите ми пише Холм, но това не е истинското ми име.

— А как те величават?

— Филип Трезор Мауритсон.

— Да не би да се срамуваш от истинското си име?

— Откровено казано, преди няколко години попаднах зад решетката. А като поседиш там, сам разбираш, ти излиза име.

— Разбирам.

— Някой непременно ще подуши и докато се обърнеш, фараоните ще почнат да се ровят... извинявай, исках да кажа полицаите.

— Няма нищо, аз не съм обидчив — каза Jakobсон.

Мауритсон погледна тревожно часовника на стената.

— Освен това ме вкараха за нищо — продължи той. — Търговия с крадени вещи, незаконно носене на оръжие — изобщо дреболии. Освен това имаше и една кражба с взлом, но оттогава минаха десет години.

— И през всичките тези години си кротувал? Или си работил по-прецизно?

Мауритсон се усмихна криво, но не му отговориха със същото.

— Накъде биеш? — осведоми се Якобсон.

— Не искам да ида в затвора.

— Късно е, трябваше по-рано да мислиш за това. Пък и какво толкова. Нито си първият, нито ще бъдеш последният. Не минава и ден да не влезе някой вътре. Ще си починеш два-три месеца — лошо ли е?

Но Мауритсон знаеше, че работата няма да свърши с краткосрочен отпуск. Той си знаеше, че ако го арестуват, полицията ще се разрови сериозно и тогава могат да изплуват неприятни за него неща. А пък той разполага в чужди банки с прилична сума... Тъй че главното сега е да се измъкне оттук. И веднага да напусне града. Най-добре ще е да замине зад граница, а там всичко ще се уреди.

С една дума — време за шикалкавене нямаше. И Мауритсон попита:

— Кой се занимава с банковите обири?

— Булдо... — изпусна се Якобсон.

— Булдозера Улсон — живо довърши Мауритсон.

— Прокурорът Улсон — поправи го Якобсон. — Ще плямпаш ли?

— Бих могъл да го осведомя за нещичко.

— Кажу го на мен.

— Става дума за секретни сведения — отговори. Мауритсон. — Нима е трудно да му позвъните?

Якобсон се замисли. Той помнеше много добре думите на началника на ЦПУ и неговите помощници, които казваха, че банковите обири са по-важни от всичко останало. Само едно престъпление се считаше за по-страшно — да се хвърлят яйца по посланика на Съединените щати.

Той придърпа телефона към себе си и набра номера на щаба на специалната група. Булдозера вдигна моментално слушалката.

— Улсон слуша.

— Обажда се Хенрих Якобсон. Ние задържахме тук, един за наркотици, но той твърди, че нещичко му е известно.

— Относно банките?

— Така изглежда.

— Идвам веднага.

Той се втурна в кабинета, изгарящ от нетърпение.

Диалогът беше кратък.

— И така, какво искате да ни разкажете, хер Мауритсон?

— Господин прокурорът интересува ли се от двамина на име Малмстрьом и Мурен?

Булдозера даже се облиза.

— Много, много се интересува! И какво именно ви е известно, хер Мауритсон?

— На мен ми е известно къде се намират Малмстрьом и Мурен.

Булдозера потри възбудено ръце. След това сякаш се досети:

— Струва ми се, че хер Мауритсон има намерение да ни постави някакви условия? Хм. Моят кабинет на Кунгсхолмсгатан устройва ли ви?

— Напълно — отвърна Мауритсон. — Но доколкото разбирам, господин прокурорът ще трябва да поговори сега с този господин.

Лицето на Якобсон не изразяваше нищо.

— Съвършено вярно — горещо потвърди Булдозера. — Нека си поприказваме, а Якобсон? Някъде на четири очи.

Якобсон кимна, покорявайки се на съдбата.

XVIII.

Якобсон беше практичен човек. Защо да нервничи напразно? Той не познаваше отблизо Булдозера Улсон, но беше слушал много за него и разбираше, че няма смисъл да се бори с него, изходът на битката беше предрешен.

Обстановката беше повече от скромна — голи стени, бюро, два стола, шкаф за папки. Даже килим нямаше.

Булдозера се носеше из стаята с ръце на гърба и наклонена глава.

— Един чисто технически въпрос — каза той. — Арестуван ли е Мауритсон?

— Не. Още не.

— Отлично. Превъзходно. В такъв случай няма какво да говорим. Ако искаш, свържи се с началника на ЦПУ. Или със заместника му, с началника на управлението.

Якобсон поклати глава. Познаваше отлично назованите босове.

— Тогава всичко е наред?

Якобсон замълча.

— Ти също ще имаш полза. Вече познаваш този тип и ще го държиш под око. И на теб ще ти свърши работа.

Якобсон се върна при Мауритсон, изгледа го продължително и каза:

— И така, Мауритсон, аз поразмислих... Ти си получил торбата от неизвестно лице, за да я предадеш на друго неизвестно лице. Всичко се случва. Няма да бъде лесно да се докаже, че казваш неистина. Накратко, ние се въздържаме от арест.

— Ясно.

— Стоката, естествено, ще конфискуваме. Ти и без това не си знаел какво пренасяш.

— Ще ме освободите ли?

— Ще те освободим, ще те освободим. При условие че се явиш на разположение на прокурора Улсон.

Булдозера сякаш беше подслушвал зад вратата — тя се разтвори и той нахълта в кабинета.

— Хайде, тръгваме. Ще си поговорим при мен.

— О, разбира се — рече Мауритсон. — С удоволствие.

— Не може и да бъде другояче — потвърди Булдозера. — Привет, Якобсон.

Якобсон ги изпрати с безучастен поглед. Той беше привикнал на всичко.

Десет минути по-късно Мауритсон беше докаран в щаба на специалната група. Посрещнаха го като почетен гост и го настаниха в най-удобното кресло, а наоколо се разположиха блестящите детективи. Колберг държеше в ръка бележката на Мауритсон.

— Дузина гащета и петнадесет чифта чорапи. За кого е това?

— Два чифта са за Мурен, а останалите са сигурно за другия.

— Той какво, с бельо ли се храни този Малмстрьом?

— Съвсем не, просто никога не дава бельото си на пране, всеки път облича ново.

— Хайде, хвърлете тая хартийка, чака ни по-сериозна работа — Булдозера плесна с длани и потри енергично ръце.

Той изгледа призивно войската си, в състава на която освен Колберг, Рьон и Гюнвалд Ларсон влизаха двама младши следователи, един експерт по сълзотворни газове, техник-изчислител и един калпав полицаи на име Бу Цакрисон, когото, независимо от острата нужда от хора, всички с огромно удоволствие си го преотстъпваха един на друг за изпълнението на всякакъв вид специални задачи.

Слава богу, началникът на ЦПУ и останалите асове не се показваха след злополучния киносеанс, даже по телефона не се обаждаха.

— И така, репетираме — започна Булдозера. — Точно в шест Мауритсон трябва да позвъни на вратата. Хайде, повторете още веднъж...

Колберг изучука сигнала с пръсти по масата.

Мауритсон кимна.

— Точно така — рече той, след това добави: — Във всеки случай много прилича.

Точка — тире, пауза, четири точки, пауза, тире — точка.

— За цял живот не бих го запомнил — унило каза Цакрисон.

— Ние на теб ще ти възложим нещо друго — рече Булдозера.

— Какво именно? — заинтересува се Гюнвалд Ларсон.

От цялата група, само на него му се беше случвало да работи с Цакрисон и той не обичаше да си спомня за това.

— А аз какво ще правя? — попита техникът-изчислител.

— Там е цялата работа — отвърна Булдозера. — Кой те изпрати при нас?

— Не знам. Някой е звънял от управлението.

— Може би ти ще ни изчислиш нещо? — предположи Гюнвалд Ларсон. — Да речем, кои числа ще излязат в следващия тираж на тотото.

— Изключено — мрачно каза изчислителят. — Колко години вече се опитвам, неделя не пропускам, но без успех.

— Да изиграем отново цялата ситуация — продължи Булдозера. — Кой ще звъни на вратата?

— Колберг — предложи Гюнвалд Ларсон.

— Прекрасно. И така, Колберг звъни. Малмстрьом отваря. Той очаква да види Мауритсон с гащите, астролабията и останалите вещи. А вместо него вижда...

— Нас — избоботи Рьон.

— Точно така! Малмстрьом и Мурен са поразени. Те са измамани!

Той ситнеше из стаята, усмихвайки се самодоволно.

— След това ще притиснем и Рус. С един ход ще му дадем шах, а после мат!

Булдозера даже, не можеше да си поеме дъх от тази толкова грандиозна перспектива. Но след това веднага се върна на земята:

— Не бива да забравяме, че Малмстрьом и Мурен са въоръжени. Не е изключено от отчаяние да се хвърлят в атака. Тук ще трябва да се намесиш ти.

Той посочи експерта по сълзотворните газове.

— Освен това с нас ще има водач с куче — продължаваше Булдозера. — Кучето се хвърля...

— Как ще стане това — прекъсна го Гюнвалд Ларсон. — Кучето с противогаз ли ще бъде?

— Значи, така — нареждаше Булдозера. — Първи случай! Малмстрьом и Мурен се опитват да окажат съпротива, но срещат

съкрушителен отпор, атакувани са от кучето и обезвредени от сълзотворния газ.

— Дватама едновременно? — усъмни се Колберг.

Но Булдозера вече се беше разлютил и никакви възражения не можеха да го спрат.

— Втори случай: Малмстрьом и Мурен не оказват съпротива. Полицията с пистолети в ръце нахлува в квартирата и ги обкръжава.

— Без мен — възрази Колберг.

По принцип той отказваше да носи оръжие.

Булдозера не чуваше нищо.

— Престъпниците се обезоръжават и им се слагат белезници. След това аз влизам в жилището и им обявявам, че са арестувани. После ги отвеждат.

Няколко секунди той се наслаждаваше на упоителната перспектива.

— И накрая, вариант номер три — интересен вариант: Малмстрьом и Мурен не отварят. Те са извънредно предпазливи и е възможно да не отворят, ако сигналът им се стори подозрителен. Те имат уговорка с Мауритсон, че той в такъв случай трябва да се оттегли и точно след дванадесет минути да се върне и да звъни отново. Веднага след това автоматически възниква една от двете ситуации, с които ние вече се запознахме.

Колберг и Гюнвалд Ларсон се погледнаха многозначително един друг.

— Четвърта алтернатива... — започна Булдозера.

Но Колберг го прекъсна:

— Алтернатива — това е една от две възможности.

— Не ми пречи. И така, четвърта алтернатива Малмстрьом и Мурен въпреки всичко не отварят. Тогава ние изкъртваме вратата...

— ... Нахлуваме със заредени пистолети в апартамента и обкръжаваме престъпниците — въздъхна Гюнвалд Ларсон.

— Точно така — каза Булдозера. — Точно така. После влизам аз и им обявявам, че са арестувани. Чудесно. Запомнили сте всичко дума по дума. Е, струва ми се, че всички варианти са изчерпани?

Мълчание. Само Цакрисон измърмори:

— Има и пета алтернатива — гангстерите отварят вратата, покосяват ни с автомати заедно с кучето и се омитат.

— Глупости — рече Гюнвалд Ларсон. — Първо, Малмстрьом и Мурен са задържани неведнъж и никой още не е пострадал. Второ, те са само двама, а пред вратата ще има шестима и едно куче, до стълбите още десет, на улицата двадесет и освен това един прокурор на тавана или където на него му се стори най-удобно.

Цакрисон се обърка, но въпреки това добави мрачно:

— На този свят в нищо не можеш да бъдеш сигурен.

— Разположението на жилището, входовете и изходите са ви известни — заключи Булдозера. — От три часа къщата е под наблюдение. Както можеше да се очаква, всичко е спокойно. Малмстрьом и Мурен даже не подозират какво ги очаква. Господа, ние сме готови.

Той извади от джобчето на жилетката си старинен сребърен часовник, щракна капачката и каза:

— След тридесет и две минути ние ще нанесем удара... Предполагам, че хер Мауритсон едва ли ще иска да се присъедини към нас? Или искате да се видите с приятелите си?

Мауритсон сви рамене.

— В такъв случай ви предлагам да изчакате спокойно в това здание, докато ние проведем операцията. Хер Мауритсон е бизнесмен, аз също в известен смисъл съм бизнесмен, така че той ще ме разбере. Ако неочаквано се окаже, че сте ни излъгали, тогава ще се наложи да преразгледаме нашето съглашение.

Мауритсон кимна.

— Бива — каза той. — Но аз съм сигурен, че те са там.

— Според мен хер Мауритсон е мръсник — произнесе Гюнвалд Ларсон в пространството.

Колберг и Рьон още веднъж прегледаха плана на апартамента, начертан по думите на Мауритсон. След това Колберг сгъна листчето и го сложи в джоба си.

— Е, да вървим — каза той.

Мауритсон се обади:

— За бога, имайте предвид, че Малмстрьом и Мурен са опасни, отколкото вие си мислите. Дано не тръгнат на пробив. Не рискувайте напразно.

— Добре, добре — отвърна Колберг. — Няма.

Гюнвалд Ларсон погледна неприязнено Мауритсон.

— Разбира се, хер Мауритсон би предпочел да пречукаме приятелите му, в такъв случай той няма да трепери цял живот за жалката си кожа.

— Искан само да ви предупредя — възрази Мауритсон. — Напразно се обиждаш.

— Млъкни, нищожество — изръмжа Гюнвалд Ларсон.

Той не допускаше фамилиарничене от хора, които презираше. Независимо от това дали са доносчици или началството от ЦПУ.

— Всичко е готово — нетърпеливо се намеси Булдозера. — Операцията започва. Да вървим.

В къщата на Данвикскипан всичко се оказа точно така, както го описа Мауритсон. Дори такъв детайл като табелката с името „С. Андерсен“ на вратата на апартамента.

Отляво и отдясно на вратата се прилепиха до стената Ръон и Гюнвалд Ларсон. Двамата държаха в ръце пистолети, Гюнвалд Ларсон — своя личен „Смит и Уесън 38 мастер“, а Ръон — обикновен „валтер“, калибър 7,65. Точно пред вратата стоеше Колберг. Стълбата зад гърба му беше наблъскана с хора; тук бяха и Цакрисон, и експертът по газовете, и водачът с кучето, и двамата младши следователи, и нисши чиновци с автомати и непробиваеми жилетки.

По всички данни Булдозера Улсон се намираше в асансьора.

„Божичко, колко много оръжие“ — помисли си Колберг, докато следеше с очи секундарника на часовника на Гюнвалд Ларсон; самият той не беше въоръжен.

Оставаха тридесет и четири секунди...

Часовникът на Гюнвалд Ларсон беше първокласен, той измерваше времето с изключителна точност.

Колберг не изпитваше никакъв страх. Той беше прослужил твърде много години в полицията, за да се страхува от такива типове като Малмстрьом и Мурен.

Интересно, за какво ли говорят и мислят те там със своите запаси от оръжие и гащета, с планините от пастет и хайвер?

Шестнадесет секунди...

Единият от тях, изглежда Мурен, ако се съди по думите на Мауритсон, е голям чревоугодник. Тази слабост можеше да се прости, самият Колберг обичаше да си похапва вкусно...

Осем секунди...

Какво ще стане с това имане, когато на Малмстрьом и Мурен им сложат белезниците и ги отведат? Може би Мурен ще му продаде запасите си на добра цена? Или това ще бъде закупуване на крадени вещи?..

Две секунди.

Секунда.

Нула.

Той натисна копчето на звънеца с показалеца на дясната си ръка.

Точка — тире, пауза... четири точки ... пауза... тире — точка.

Всички замряха в очакване.

Някой въздъхна шумно.

След това изскърца нечия обувка.

Цакрисон звънна с пистолета. Да звънеш с пистолет — това вече не всеки го може!

А зад вратата нито звук. Изминаха две минути.

Според плана трябваше да изчакат още десет минути и отново да повторят сигнала.

Колберг вдигна дясната си ръка в знак да освободят площадката. Подчинявайки се на жеста, Цакрисон и водачът с кучето се изкачиха няколко стъпала нагоре, а експертът по газовете се спусна надолу.

Рьон и Гюнвалд Ларсон останаха по местата си.

Колберг помнеше добре плана, но не по-малко добре знаеше, че Гюнвалд Ларсон съвсем няма намерение да следва набеязаната схема. Затова и се дръпна встрани. Гюнвалд Ларсон застана пред вратата и я изгледа. Нищо, ще се справи...

Гюнвалд Ларсон беше луд по разбиването на врати и почти винаги вършеше това твърде успешно. Но Колберг беше по принцип противник на такива методи, затова той поклати отрицателно глава и с цялото си лице изрази неодобрение. Както и трябваше да се очаква, неговата мимика нямаше никакво въздействие. Гюнвалд Ларсон отстъпи няколко крачки и се опря с дясното си рамо на стената. Рьон се приготви да подкрепи маневрата му. Гюнвалд Ларсон приклепна едва-едва и се напрегна, изнасяйки напред лявото си рамо — жив таран, тежък сто и осем килограма и висок сто деветдесет и два сантиметра. Разбира се, Колберг, щом нещата взеха такъв обрат, също се приготви. Обаче никой не можеше да предвиди това, което се случи през следващата минута.

Гюнвалд Ларсон се хвърли върху вратата и тя се отвори с такава лекота, сякаш изобщо не беше съществувала.

Понеже не срещна никаква съпротива, Гюнвалд Ларсон влетя в квартирата, профуча наведен през стаята, като откъснат от ураган подемен кран, заби глава в прозореца и облян в кръв падна като подкосен. При това той нарани коляното си и крачолът му също се обагри в ален цвят.

Ръон се движеше не така чевръсто, но все пак успя да прекрачи прага на апартаента точно в този момент, когато вратата се върна обратно на скрибуцащите си летящи панти. Тя го цапна с все сила по челото, той изтърва пистолета си и падна по гръб на стълбищната площадка.

Щом като вратата се разтвори за втори път след стълкновението с Ръон, в жилището нахлу Колберг. Като обхвана с един поглед стаята, той разбра, че в нея, ако не се брои Гюнвалд Ларсон, няма жива душа. Тогава той се зае с приятеля си и започна да го свестява.

В това време Ръон, замаян леко от удара в главата, прекрачи прага и затърси изтървания си пистолет.

След него на вратата се показва Цакрисон. Той видя Ръон с разбито чело и лежащия на пода пистолет. Видя също така Колберг пред прозореца и окървавения Гюнвалд Ларсон. И закрещя:

— Не мърдайте! Полиция!

След което стреля във въздуха и улучи стъкленото кълбо под тавана. Лампата се пръсна на парченца с оглушителен трясък.

Цакрисон се обърна кръгом и отново стреля.

Вторият куршум прелетя през отворената врата на банята и проби някаква тръба. Дълга струя вряла вода удари право в стаята и обля Цакрисон по лицето.

Помещението мигновено се напълни с пара.

След това в жилището проникна полицаи в синьо-зелена непробиваема жилетка, с автомат в ръце, но се спъна в краката на Ръон и се плъсна с целия си ръст на пода. Автоматът му се изтърколи с грохот в далечния ъгъл.

Гюнвалд Ларсон седеше на пода без сили. Но главата му работеше и той стигна до ясен извод. Първо, в апартаента нямаше никой: нито Малмстрьом, нито Мурен, нито който и да било друг.

Второ, вратата не беше заключена и най-вероятно изобщо не е била захлопната, както трябва.

Тогава Гюнвалд Ларсон вдигна ръка и извика:

— Свършвайте, дявол да го вземе...

Но „газовщикът“ схвана този вик за команда и хвърли една след друга в стаята две бомби със сълзотворен газ. Те паднаха на пода между Ръон и водача на кучето и веднага се взривиха.

Разнесе се още един изстрел; не можа да се установи точно кой е стрелял, най-вероятно това да е бил водачът на кучето. Куршумът попадна в рамото на „газовщика“.

Колберг се опита да извика: „Предаваме се! Предаваме се!“ но от гърлото му излезе само прегракнало хъркане.

Газът се разпространи мигновено из жилището, смесвайки се с парата и барутния дим.

Пет човека и едно куче стенеха, плачеха и кашляха в отровната мъгла.

Шестият човек седеше на стълбището и виеше тихо, като притискаше длан към лявото си рамо.

Някъде отгоре притича възбуденият Булдозер.

— Какво има? Какво става тук? — питаше той.

През мъглата от жилището долитаха зловещи звуци. Някой скимтеше, някой викаше за помощ с приглушен глас, друг псуваше мръсно.

— Престани! — изкомандува Булдозера, като се задави от газа и се закашля.

Той заотстъпва по стъпалата нагоре, но газовият облак тръгна след него. Тогава Булдозера се изпъчи и хвърли страшен поглед към едва различимата врата.

— Малмстрьом и Мурен — властно извика той, обливайки се в сълзи. — Хвърлете оръжието и излезте! Ръцете над главата! Вие сте арестувани!

XIX.

В четвъртък сутринта на 6 юли 1972 година специалната група за борба с банковите обири се събра в своя щаб. Членовете на групата седяха бледи, но стегнати, цареше строга тишина.

Споменът за вчерашните събития не предразполагаше към веселие. И най-вече Гюнвалд Ларсон: разбитото чело и съдраният костюм съвсем не бяха за смях. Впрочем, Гюнвалд Ларсон се разстрои най-много заради костюма. Той беше много капризен и за дрехи даваше голяма част от заплатата си. И ето отново, за кой ли вече път, един скъп костюм, може да се каже, загина при изпълнение на служебния дълг. Ейнар Рьон също беше се умърлушил и даже Колберг не можеше и не искаше да оцени комизма на положението.

Битката на Данквинслипан беше подложена на внимателен разбор. Въпреки това, обяснителната записка беше твърде мъглява и пъстрееше от уклончиви обрати. Беше я съставил Колберг.

Но загубите не можеха да се скрият. Трима трябваше да бъдат отведени в болница. Вярно, не ги грозеше нито смърт, нито инвалидност. „Газовщикът“ беше засегнат в меката тъкан на рамото, а Цакрисон беше обгорен по лицето. (Освен това лекарите твърдяха, че той е получил шок, тъй като правел „странно“ впечатление и не бил в състояние да отговаря разумно на най-обикновени въпроси. Но това най-вероятно се дължеше на обстоятелството, че те не познаваха Цакрисон и надценяваха умствените му способности).

Рьон седеше с лейкопласт на челото; червеният му по природа нос подчертаваше живописността на двете чудесни синини.

Честно казано, мястото на Гюнвалд Ларсон не беше тук, а в къщи — едва ли може да се счита трудоспособен човек, на когото дясната ръка и дясното рамо са здраво превързани с бинтове. При това главата му беше украсена с внушителна цицина.

Главата на Колберг се цепеше от болка, която той приписваше на замърсената атмосфера на бойното поле. Специалното лечение — коняк, аспири и съпружеска ласка — помогна само отчасти.

Тъй като противникът не участва в битката, загубите му бяха минимални, Наистина, в квартирата намериха и конфискуваха известно имущество, но дори Булдозера Улсон не би се заел да твърди сериозно, че загубата на една ролка тоалетна хартия, на кашон с парцали, на две бурканчета боровинково сладко и на цяла планина употребявано бельо може да натъжи Малмстрьом и Мурен, или да затрудни по-нататъшните им действия.

В девет без две в кабинета се втурна и самият Булдозер. От сутринта той беше успял вече да посети две други съвещания и, както се казва, беше във форма.

— Добро утро, привет. Е, как е, момчета?

Момчетата съвсем не се чувствуваха момчета и той не получи отговор.

— Какво да се прави, вчера Рус направи ловък ход, но ние няма заради това да провесим нос. Може да се каже, че сме проиграли една или две пешки и сме загубили темпо.

— А според мен, това е детски мат — възрази Колберг.

— Но сега сме ние на ход — продължи Булдозера. — Доведете тук Мауритсон, сега ще му опипаме пулса. Той държи нещо в запас. И е уплашен, господа, само как е уплашен! Знае, че сега Малмстрьом и Мурен няма да простят. Да го освободим сега — означава да му направим мечешка услуга. И той това го разбира.

Ръон, Колберг и Гюнвалд Ларсон наблюдаваха своя вожд с възпалени очи. Перспективата отново да замислят нещо по указание на Мауритсон съвсем не им се нравеше.

Булдозера ги огледа критично; неговите очи също бяха възпалени, клепачите подути.

— Знаете ли, момчета, за какво си мислех тази вечер? Няма ли да е по-добре в бъдеще при такива операции като вчерашната да използваме по-млади и по-свежи сили? Как ви се струва? — като помълча, той добави: — Иначе излиза малко несолидно, когато възрастни, представителни хора, отговорни работници тичат, стрелят с пистолети, лудуват...

Гюнвалд Ларсон въздъхна дълбоко и се отпусна, сякаш в гърба му забиха нож.

„Защо не — помисли Колберг, — то си е точно така. — Но веднага се възмути: — Как го каза? Възрастни?.. Представителни?..“

Ръон измърмори нещо.

— Какво каза, Ейнар? — приветливо попита Булдозера.

— Нищо, исках само да кажа, че ние не сме стреляли.

— Възможно — съгласи се Булдозера. — Възможно. Хайде стига, не се разкисвайте. Да дойде Мауритсон!

Мауритсон прекара нощта в килия, вярно, с по-големи удобства, отколкото обикновените арестанти. Дадоха му отделно нощно гърне, получи даже и одеало, а надзирателят му предложи чаша вода.

Бяха му съобщили, че Малмстрьом и Мурен не са благоволили да дочакат, когато са отишли за тях. Той беше забележимо удивен и угрижен.

И ето, Мауритсон седи отново в обкръжението на детективите. Седи тих, скромен човечец с предразполагаща външност.

— Е, скъпи господин Мауритсон — ласкаво каза Булдозера. — Не се сбъдна това, което замисляхме с вас.

Мауритсон поклати глава.

— Странно — рече той. — Нищо не разбирам. Може би ти си усетил с шесто чувство?

— Шесто чувство... — замислено произнесе Булдозера. — Понякога наистина можеш да повярваш в шестото чувство. Само ако Рус...

— Какъв Рус?

— Нищо, господин Мауритсон, нищо. Аз, така, на себе си. Мен ме безпокои друго, При нас дебит-кредит не се покриват! Все пак аз оказах на господин Мауритсон немалка услуга. А той, оказва се, все още ми е длъжник.

Мауритсон се замисли.

— С други думи, господин прокурор, мен няма да ме освободят? — попита накрая той.

— Как да ви кажа. И да, и не. Все пак търговията с наркотици е сериозно престъпление. Ако работата стигне до съд, може да се получи... — Той пресметна на пръсти. — Да, разбира се, осем месеца. И в никакъв случай по-малко от шест.

Мауритсон го гледаше съвсем спокойно.

— Но — гласът на Булдозера поомекна — аз обещах на господин Мауритсон прошка за този път. Ако получа нещо в замяна на това. — Той се изправи и произнесе твърдо: — С други думи, ако ти не кажеш

веднага всичко, което ти е известно за Малмстрьом и Мурен, ние ще те арестуваме официално като съучастник. В квартирата са намерени отпечатъци от пръстите ти. А след това ще те предадем отново на Якобсон. А и ще се погрижим да те напердашат хубавата.

Гюнвалд Ларсон погледна одобрително началника на специалната група.

— Лично аз с удоволствие... — той не се доизказа.

Мауритсон не помръдна даже с вежда.

— Добре — каза той. — Имам нещичко на разположение... Ще пипнете и Малмстрьом, и Мурен, пък и не само тях.

Булдозера Улсон се разтопи в усмивка.

— О, господин Мауритсон, това вече е интересно. И какво искате да ни предложите?

Мауритсон погледна към Гюнвалд Ларсон и продължи:

— Дребна работа, даже бебе ще се справи.

— Бебе?

— Да. Само че, ако отново се провалите, не се сърдете на мене.

— Какво говорите, скъпи Мауритсон, защо се обиждате? Вие сте не по-малко заинтересован от нас да ги хванем. Тъй че какво имате в запас? Разказвайте!

— Плана за следващата им операция — безстрастно произнесе Мауритсон. — Времето, мястото и всичко останало.

Очите на прокурора Улсон едва не изскочиха. Той обиколи три пъти около креслото на Мауритсон.

— Разказвайте, господин Мауритсон! Всичко разказвайте! Смятайте, че вече сте свободен! Ако искате, ще ви обезпечим охрана. Само разказвайте, скъпи Мауритсон, всичко разказвайте!

Членовете на специалната група обградиха нетърпеливо доносчика.

— Добре — рече Мауритсон, — слушайте. Аз се заех да помогна малко на Малмстрьом и Мурен — правих им покупки и тъй нататък. Самите те предпочитаха да не се показват на улицата. Освен всичко останало трябваше да се отбивам в будката за цигари на Биркастан за пощата.

— На кого е будката? — живо попита Колберг.

— Ще ви кажа, но това няма да ви помогне с нищо, аз вече проверих. Будката принадлежи на една старица, а писмата се носеха от

пенсионери, всеки път различни.

— По-нататък! — нямаше търпение Булдозера. — Какви писма? Колко са?

— За цялото време бяха само три — отвърна Мауритсон.

— И вие ги предадохте?

— Да, но най-напред ги отварях.

— И Мурен не забележа нищо?

— Не. Аз умея да разпечатвам писма, знам такъв начин, че никой не може да забележи. Химия.

— И какво съдържаха тези писма?

Булдозера не го свърташе на едно място, той ровеше с крака като охранен петел по време на бой.

— В първите две нямаше нищо интересно, ставаше дума за някакви си X и Y, които трябвало да пристигнат в пункта 2 и така нататък. Съвсем късички записки, всичко кодирано. Прочета го, залепя го отново и го нося на Мурен.

— А в третото какво имаше?

— Третото дойде онзи ден. Много интересно писмо. Планът на следващата операция във всички подробности.

— И тази хартийка вие предадохте на Мурен?

— Не хартийка, а хартийки. В писмото имаше три листа. Разбира се, предадох ги на Мурен. Но преди това направих фотокопия и ги скрих на сигурно място.

— Скъпи господин Мауритсон! — на Булдозера му секна даже дъхът. — Къде е това място? Колко време ще ви е нужно, за да вземете копията?

— Вие си ги вземете сами, аз нямам голямо желание да ходя там.

— Кога?

— Щом ви кажа къде се намират.

— И къде са те?

— Спокойно, не натискайте педала — каза Мауритсон. — Стоката е натурална, няма грешка. Но най-напред трябва да получа нещо от вас.

— Какво именно?

— Най-напред бележката с подписа на Якобсон, тя е в джоба ви. Тази, същата, в която е казано, че подозрението по отношение на мен

за търговия с наркотици е снето, че предварителното следствие е прекратено поради отсъствие на доказателства и така нататък...

— Ето я.

— И още една хартийка с вашия подпис, това вече ще бъде по отношение на моето съучастие в операциите на Малмстрьом и Мурен. Тъй и тъй, работата е изяснена, аз не съм забъркан в нищо — вие знаете как трябва да се напише.

Булдозера Улсон се хвърли към пишещата машина.

След по-малко от две минути удостоверенията бяха готови. Мауритсон получи двата документа, прочете ги внимателно и каза:

— Всичко е наред. Пликът с фотокопията е в „Шаратон“.

— В хотела?

— Да. Ще го получите от портиера.

— На чие име!

— На името на граф Филип фон Бранденбург — скромно отговори Мауритсон.

Членовете на специалната група се ококориха.

Най-сетне Булдозера се опомни.

— Забележително, скъпи господин Мауритсон, забележително. А сега може би вие ще поостанете в другата стая за съвсем малко време и ще изпиете чашка кафе със сандвич?

— Предпочитам чай — рече Мауритсон..

— Чай... — разсеяно произнесе Булдозера. — Ейнар, погрижи се да донесат на господин Мауритсон чай с нещо за хапване... И някой да му прави компания.

Рьон проводи Мауритсон и веднага се върна.

— Какво ще правим по-нататък? — попита Колберг.

— Ще вземем писмата — отвърна Булдозера. — Веднага. Най-просто ще бъде, ако някой от вас незабавно отиде там. Ще се представи като граф фон Бранденбург и ще поиска пощата. Може би ти, Гюнвалд.

Гюнвалд Ларсон втренчи в него порцелановите си очи.

— Аз? По-добре веднага да си подам молба за оставка.

— В такъв случай ще трябва ти да вървиш, Ейнар. Само не казвай, че нямаме право да получаваме пощата на графа.

— Добре — каза Рьон. — Филип фон Бранденбург, граф. Аз имам и визитна картичка, Мауритсон ми я даде. Той ги държи в

портфейла си, в някакво потайно отделение. На благородство си играе?

Той им я показа: дребни букви с пепеляв цвят, сребърен монограм в ъгълчето...

— Чудесно, заминавай! — разпореди се Булдозера. — Побързо!!!

Ръон излезе.

— Само си помислете — каза Колберг. — Ако аз вляза в магазина, където вече десет години пазарувам и помоля за половин литър мляко на вересия, ще ми покажат пръст. А някой си Мауритсон ще благоволи да посети най-разкошния ювелирен магазин в града, ще се представи като херцог Малабарски и веднага ще му дадат две кутийки с брилянтни пръстени и десет бисерни огърлици, за да ги разгледа у дома си.

— Какво да направиш — обади се Гюнвалд Ларсон. — Класово общество...

Булдозера Улсон кимна с отсъстващ поглед. Той не се вълнуваше от въпросите на общественото устройство.

* * *

Портиерът погледна писмото, след това визитната картичка и най-сетне Ръон.

— Вие ли сте самият граф фон Бранденбург? — подозрително се осведоми той.

— Е, нима не разбирате — измърмори Ръон, — аз съм негов пратеник.

— Аха — съгласи се портиерът. — ясно. Моля, вземете. И предайте на господин графа, че ние винаги сме на неговите услуги.

... Трите листа от графския плик се оказаха с такова забележително съдържание, че Колберг, Ръон и Гюнвалд Ларсон не можаха и след час да се откъснат от тях.

Нямаше никакво съмнение — на масата на специалната група наистина лежаха фото копия на всестранно разработен план за следващия обир. И трябва да се признае — замисълът беше грандиозен.

Ставаше дума за тази голяма операция, която очакваха вече няколко седмици, но за която до този ден не знаеха нищо по същество. И ето сега изведнъж те научиха почти всичко!

Операцията беше предвидена за петък, времето — 14.45. По всяка вероятност се имаше предвид или седмо число (а това е утре), или четиринадесето (след една седмица).

Много неща говореха в полза на „втората алтернатива“; една седмица беше достатъчно време за подsigуряване на най-добра подготовка. Но дори Малмстрьом и Мурен да нанесяха удара си незабавно, в тези три листа имаше достатъчно данни, за да пипнат без особен труд бандитите на местопрестъплението.

На единия лист имаше подробен чертеж на банкова зала с подробни указания как ще премине обирът, как ще се разположат участниците и автомобилите, по какви маршрути ще се измъкнат.

Булдозера Улсон знаеше всичко за стокхолмските банки, нужен му беше само един поглед върху схемата, за да разбере коя беше залата. Ставаше дума за една от най-големите нови банки в деловата част на града.

Планът беше толкова прост и гениален, че името на автора не предизвикваше никакви съмнения: Вернер Рус. Във всеки случай Булдозера беше твърдо убеден в това.

Цялата операция се делеше на три независими звена.

Първо звено — диверсия.

Второ звено — превантивна акция, насочена против главния противник, тоест против полицията.

Трето звено — самият обир.

За да осъществят такъв план, на Малмстрьом и Мурен бяха необходими най-малко четири активни помощници. Двама от тях даже бяха посочени: Хаузер и Хоф. По всичко личеше, че на тях им е предоставена външната охрана по време на обира. Двама други (не беше изключено да са и повече) отговаряха за диверсията и превантивната акция. В плана те се наричаха „предприемачи“. Време на диверсията — 14,40, място — Русенлюндсгатан в южната част на града. Необходими атрибути — най-малко два автомобила и мощен заряд взрив. Ако се съди по всичко, смисълът на тази шумна диверсия се заключаваше в това да привлече колкото се може повече от

патрулните коли, които циркулираха в центъра на града и в южните предградия.

За диверсията отговаряше „предприемач А“.

Една минута по-късно — верен тактически ход! — трябваше да започне превантивната акция. Тази част на плана, също така дръзка и остроумна, предвиждаше да се блокира изходът на колите, които се намираха в постоянен оперативен резерв при полицейското управление.

Тази част на операцията се ръководеше от „предприемач Б“.

В случай на успех на двете предварителни акции, в 14,45 по-голямата част от подвижните полицейски патрули щеше да се окаже прикована на Русенлюндсгатан, а оперативните резерви — блокирани в полицейското управление на Кунгсхолмен. Това би позволило на Малмстрьом и Мурен с помощта на тайнствените непознати Хоф и Хаузер да нанесат в същата минута удар по банката, без да се страхуват от намеса на полицията.

За бягството си бандитите разполагаха с два автомобила, освен това с още четири за смяна, по един за всеки. Предвиждаше се отстъплението да се осъществи в северно направление, тъй като се предполагаше, че почти всички полицейски патрули по това време ще бъдат заети в южната част на града, а оперативните резерви ще затънат в Кунгсхолмен.

Авторът на плана не беше забравил даже да посочи предполагаемия размер на плячката: някъде около два и половина милиона шведски крони.

Тази цифра накара специалната група да стигне до извода, че операцията е запланивана за четиринадесети юли. От телефонен разговор с банката се изясни, че точно на този ден там е напълно възможно да се събере такава сума в различни валути. Ако бандата нанесе удара си утре, плячката ще бъде много по-малка.

Повечето от подробностите бяха изложени с открит текст, а закодираните лесно се разшифроваха.

— „Жан има дълги мустаци“ — прочете Колберг. — Известна фраза. По време на Втората световна война с такъв сигнал съюзниците съобщиха на френските партизани, че започват десанта. — Като забеляза въпросителния поглед на Рьон, той поясни: — Разшифрова се много просто: Започваме, момчета.

— И краят също е ясен — каза Гюнвалд Ларсон. — „Напуснете кораба“. Написано е на английски и затова Мауритсон не го е разбрал. А това е заповед — бягайте незабавно. Ето защо квартирата беше празна. Очевидно Рус не е имал доверие в Мауритсон и им е заповядал да сменят покрива.

И още една дума; „Милано“ — забеляза Колберг. — Как да се разбира това?

— Среща и делба в Милано — уверено обясни Булдозера. — Само че те няма да могат да отидат много далече от банката. Ако изобщо ги пуснем в нея. Смятайте, че партията вече е спечелена.

— Това е така — потвърди Колберг — По всичко личи, че ще бъде така.

Сега, когато те знаеха плана, не беше никак трудно да се вземат контрамерки. Не трябваше да се обръща внимание на Русенлюндсгатан — каквото и да станеше там. А що се отнася до полицейските коли на Кунгсхолмен, трябваше да се вземат мерки в момента на превантивната акция те да не се намират в двора на управлението, а да бъдат разположени целесъобразно в района на банката.

— Добре — разсъждаваше Булдозера. — планът е направен от Вернер Рус, в това няма съмнение, но как да го докажем?

— А пишещата машина? — обади се Ръон.

— Да се идентифицира текст от електрическа пишеща машина е почти невъзможно. Как да го пипнем?

— Това си е твоя грижа — ти си прокурор — каза Колберг. — На нас ни предстои главното — да предявим обвинението, а след това даже човекът да е сто пъти невинен, все едно ще го осъдят.

— Но Вернер Рус е виновен — възрази Булдозера.

— Какво ще правим с Мауритсон? — заинтересува се Гюнвалд Ларсон.

— Как какво, ще го пуснем — разсеяно отговори Булдозера. — Той изигра ролята си, няма какво повече да търсим от него.

— Как така няма — усъмни се Гюнвалд Ларсон.

— Следващият петък — мечтателно произнесе Булдозера. — Помислете само какво ни чака.

— Да, само като си помисля — кисело потвърди Колберг.

Телефонът извън: ограбена банка във Велингбю.

Оказа се, че не е нищо интересно. Детски пистолет, цялата плячка — петнадесет хиляди. Бандитът го пипнаха след час, когато той, едва държейки се на краката си, раздавал пари на минувачите в парка Хюмлегорден. За този час той успял да се натараянканка и да си купи пура, а освен това, като капак на всичко, да получи и куршум в крака си от един прекалено усърден полицаи.

С това дело специалната група се справи, без да напуска щаба си. Ръон тръгна към кабинета си.

Зад бюрото му стоеше човек, когото той не беше виждал от дълго време.

Мартин Бек.

XX.

Прозорецът на кабинета на Ейнар Рьон в щаба на криминалната полиция на Кунгсхолмсгатан гледаше към двора, където се виждаше огромен изкоп. Постепенно от тази яма щеше да израсне разкошното ново здание на ЦПУ. От ултрасъвременния колос в сърцето на Стокхолм полицията ще протегне своите пипала във всички посоки и здраво ще стегне с тях ония неудачници, които не могат да избягат зад граница, или пък не са способни да се самоубият.

Новото здание трябваше да служи като олицетворение на силата и властта. Да облекчи централизираното управление в тоталитарен дух, а едновременно с това да се превърне в крепост, твърдина, закрыта за външни очи. Ролята в този случай на странични очи се предоставяше на целия народ.

И още един важен мотив: в последно време на шведската полиция твърде много се смееха. Твърде много. Сега на смеха ще бъде сложен край.

Впрочем, всичко това все още беше съкровена мечта на малка групичка хора. И това, което при благоприятни политически обрати би могло да се превърне в огнище на ужаси и кошмари, засега все още беше една огромна яма в каменистата почва на остров Куигсхолмен.

Но сега, както и преди, от прозореца на Рьон все още можеше да се съзерцава горната част на Бергсгатан и пищната зеленина на Крумубергския парк.

Мартин Бек стана от креслото и отиде до прозореца. Той виждаше даже прозореца на онази квартира, в която, забравен от всички, толкова дълго беше лежал мъртъв Карл Едвин Свядр.

— Преди да станеш специалист по банковите обири, ти си разследвал един смъртен случай. Името на покойника е Свядр.

Рьон смутено се усмихна.

— Специалист... не бих казал.

Рьон беше човек като човек, но в характера му нямаше нищо общо с Мартин Бек, затова и сътрудничеството им не вървеше.

— По отношение на Свярд си прав — продължи той. — Аз се занимавах точно с това дело, когато ме откомандироваха на разположение на специалната група.

— Откомандировали на разположение?

— Разбира се, изпратиха ме в специалната група.

Мартин Бек се намръщи. Без да забелязва това сам, Ръон беше минал на военен жаргон... Преди две години в речта му не биха се срещнали думички като „откомандироваха ме в разположение на...“.

— Това добре, а до какъв извод стигна?

Ръон потърка червения си нос и измърмори:

— Не успях да се разровя както трябва. А ти защо питаш?

— Защото на мен дадоха това дело. Един вид трудова терапия.

— Хм... Идиотска работа. Също като в криминален роман. Убит старец в стая, която е заключена отвътре. Освен това...

Ръон замълча, сякаш се засрами.

— Доизкажи се, какво освен това?

— Нищо, просто Гюнвалд ми каза, че като начало би трябвало да арестувам самия себе си.

— Защо пък ти да се арестуващ?

— Като заподозрян. Само погледни — виждаш ли? Та аз бих могъл да го застрелям от тука, от прозореца на моя кабинет. Какво ще кажеш?

Мартин Бек не отговори и Ръон се смути окончателно.

— Разбира се, това беше шега. Прозорецът на Свярд е бил затворен отвътре. И щората е спусната, и стъклото е цяло. Освен това...

— Освен това?

— Освен това аз съм отвратителен стрелец. Веднъж не улучих от осем метра елен. След което баща ми не ми даваше да пипна пушка. Поверяваше ми само термоса, ракията и сандвичите. Така че...

— Така че?

— Та оттук до прозореца са двеста и петдесет метра. Така че ако аз не мога да уцеля от осем метра елен, нима ще попадна в такава цел с пистолет! О, за бога, извини ме... Просто не помислих...

— Какво не си помислил?

— Ами че през всичкото време говоря за пистолети, за стрелба, а това на теб сигурно не ти е приятно.

— Не се тревожи. И все пак какво успя да свършиш?

— Почти нищо. Направихме научно-техническо изследване, но беше минало толкова много време. Освен това позвъних в химическата лаборатория и попитах дали са изследвали ръцете на Свард за следи от барут или не. Оказа се, че не са ги изследвали. И като капак на всичко...

— Да?

— Трупът вече го нямаше. Бяха го кремирали. Чудесна история. И това се казва дознание.

— Добре. А с биографията на Свард занимава ли се?

— Не, нямах време. Но все пак започнах нещо.

— Какво?

— Сам разбираш, щом един човек е убит с пистолет, трябва да има куршум. А балистична експертиза, не беше направена. Добре, аз позвъних на патологоанатома — между другото оказа се жена — и тя ми каза, че е сложила куршума в плик, а след това е пъкнала някъде този плик. С една дума, на всяка крачка немарливост.

— По-нататък?

— По-нататък — нищо, тя не можа да го намери, плика де. Заповядах ѝ непременно да го открие и да изпрати куршума на балистична експертиза. След това взеха делото от мен.

Гледайки към къщата в далечината, на Бергсгата, Мартин Бек потърка замислено челото си.

— Слушай, Ейнар — каза той. — А ти лично какво мислиш за този случай. Твоето частно мнение?

В полицията личното и частно мнение за следствените дела се обсъжда само между близки приятели.

Мартин Бек и Рьон никога не са били нито приятели, нито неприятели. Рьон беше явно озадачен от въпроса на Мартин Бек. Най-сетне каза:

— Според мен, когато в квартирата са нахълтали полицаите, там е имало револвер.

— Защо именно револвер?

— Много просто, не е намерена гилза. Значи Рьон все пак съобразява нещо. И наистина: на пода — да речем под трупа — е лежал револверът. След това някой го е прибрал.

— Но в такъв случай излиза, че някой от полицаите не казва истината?

Ръон поклати унило глава.

— Съвсем не... По-скоро бих казал, че те просто са направили пропуск, а след това са решили да се прикриват един друг. Да допуснем, че Свърд се е самоубил и револверът е лежал под трупа му. В такъв случай нито полицаите, нито Гюставсон, когото те са извикали, са могли да го видят, докато тялото е било на мястото си. А когато са вдигнали трупа, те пак не са се сетили да проверят пода.

— Ти познаваш ли Алдор Гюставсон?

— Знам го — Ръон се размърда.

— И още нещо, Ейнар — каза Мартин Бек.

— Какво?

— Нещо важно: ти си разговарял с Кристиансон и Квастму, нали? Когато аз дойдох на работа в понеделник, само единият от тях беше в участъка, а сега не мога да намеря нито един от двамата.

— Как така? Аз ги виках и двамата.

— И какво казаха те?

— Това, което са написали в донесението. Че от минутата, когато са разбили вратата, докато не са си отишли, в жилището са влизали само петима.

— Тоест, те. Гюставсон и двамата, които са отнесли тялото?

— Точно така

— Ти, разбира се, ги попита дали са погледнали под трупа?

— Естествено. Квастму каза, че е гледал. А Кристиансон е предпочел да стои по-надалеч.

Мартин Бек продължи натиска си.

— И според теб Квастму не е казал истината?

Ръон се смути.

"Щом веднъж си казал „а“ — помисли Мартин Бек, не се опъвай, ами кажи и „б“!

Ръон докосна лейкопласта на челото си.

— Не случайно ми бяха казвали, че да не дава господ да попадне човек при тебе на разпит.

— И все пак?

— Нищо, изглежда, че говорех истината.

— Извинявай, но може би ти все пак ще отговориш на въпроса ми?

— Не съм специалист по психология на свидетелите — каза Ръон. — Стори ми се, че Квастму казва истината.

— При теб нещата не се връзват — хладно отбеляза Мартин Бек. — От една страна, допускаш, че в стаята е имало револвер, а от друга страна, считаш, че полицаите са казали истината.

— Щом като няма друго обяснение, тогава какво?

— Не се сърди, Ейнар, аз също вярвам на Квастму.

— Но нали каза, че не си разговарял с него — почуди се Ръон.

— Нищо подобно не съм казвал. Аз разговарях с Квастму във вторник. Но за разлика от тебе нямах възможност да го разпитам човешки, в спокойна обстановка.

Ръон се засегна.

— С теб наистина е тежко да се разговаря.

Той извади от средното чекмедже на бюрото бележник. Прелисти го, откъсна един лист и го подаде на Мартин Бек.

— Вземи, може да ти потрѐбва — каза той. — Свърд съвсем неотдавна се е преместил тук, на Кунгсхолмен. Разбрах къде е живял преди това, но в този момент ме преместиха. Вземи.

Мартин Бек погледна листчето. Фамилия, номер на къщата, име на улицата — Тюлегатан.

— Благодаря ти, Ейнар.

Ръон замълча.

— Остани със здраве.

Ръон кимна.

Мартин Бек напусна кабинета и излезе от зданието на криминалната полиция. Крачейки бързо по Кунгсхолсгатан, той стигна до Кралския мост, пресече пролива, излезе на Свеавеген по Куигсгатан и свърна наляво.

Нямаше да е трудно да си подобри отношенията с Ръон: ще му каже добра дума, ще го похвали.

Каквото и да се каже, Ръон веднага е схванал, че под трупа би могъл да лежи револвер — твърде важно обстоятелство. Дали Квастму е огледал пода, след като са вдигнали тялото? И ако той не е направил това, какъв смисъл има да го разпитва? Той е обикновен полицай, след него се появява Гюставсон, той е по-старши по чин, криминалист е,

така че неговите категорични изводи сваляха отговорността от полицаите.

А ако Квастму не е огледал пода, това променя работата изцяло. След като са отнесли тялото, полицаите са запечатали жилището и са си отишли. Но какво означава в дадения случай „да се запечата квартирата“?

Та нали, за да проникнат в нея, е трябвало да откачат вратата от пантите, като преди това твърде добре са я поразбили. Тъй че запечатването се е свело до това, че полицаите са прекарвали едно въженце от рамка до рамка и са закачили стандартното картонче, на което пише, че съгласно едн кой си параграф входът е забранен. Празна формалност, тъй като при желание всеки би могъл да проникне в жилището и да изнесе каквото си пожелае — например огнестрелно оръжие.

Но тук, възникват два въпроса. Първо, излиза така, че Квастму е излъгал умишлено, и при това така изкусно, че е убедил не само Ръон, но и самия Мартин Бек. А Ръон и Мартин Бек съвсем не са новаци и не е толкова лесно да им се объркат главите. Второ, ако Свяд се е застрелял сам, кому е било нужно да крие оръжието? В това няма никакъв смисъл. Както и в това, че покойникът е лежал в стая, която е била здраво заключена отвътре и в която на всичко отгоре не е намерено оръжие.

Както си личи, Свяд не е имал близки роднини. Известно е също, че той не е дружал с никого. Но щом като той не е имал даже познати, на кого е била нужна смъртта му?

Изобщо трябва да се изяснят цяла купчина въпроси. И в частност, да провери още един детайл, свързан със събитията, които са станали в неделя, на осемнадесети юли. Но най-напред трябваше да научи нещо повече за Карл Едвин Свяд.

На листчето, което му даде Ръон, освен адреса имаше и фамилия. „Наемодател: Рея Нилсен“.

Между другото, ето я и нужната му къща, След като погледна табелките с имената на наемателите, той се убеди, че и стопанката на къщата живее тук.

Мартин Бек се изкачи на третия етаж.

XXI.

Сив фургон, никакви особени белези, ако не се смятат табелките на номерата... Хората, които работеха в този фургон, бяха облечени в комбинезони с горе-долу такъв цвят като на машината и нищо във външността им не издаваше тяхното занятие: или шлосери-монтажници, или работници в една от градските служби.

Мартин Бек не завари стопанката на къщата на Тюлегатан, но затова пък тук му провървя. Двама работници в сиви комбинезони седяха около своя Фолксваген и пиеха бира, без да обръщат внимание на острата дезинфекционна миризма и на още един аромат, който никаква химия на света не може да премахне.

Задната врата на машината беше, то се знае, отворена, доколкото мъжете се мъчеха да проветряват колата при всеки удобен случай.

В този прекрасен град двамата в комбинезони изпълняваха специфична и твърде важна функция. Всекидневната им работа се състоеше да пренасят самоубийците и останалите не много почтени покойници от домашната им обстановка в друга по-подходяща.

Подобно на мнозина, на които се е паднало да изпълняват не най-приятните задължения, шофьорът на фургона и неговият помощник се отнасяха към работата си със завидно хладнокръвие и съвсем не преувеличаваха собствената си роля в механизма на така нареченото процъфтяващо общество. По въпросите на службата си те разговаряха само помежду си, тъй като отдавна се бяха убедили, че мнозинството от слушателите им възприемат тази тема твърде негативно, особено когато се съберат във весела компания или другарките им в живота се поканят една друга на чашка кафе.

Със сътрудници на полицията те общуваха всеки ден, но най-вече с обикновени детективи.

Така че вниманието на един полицейски комисар, който при това беше си направил труда да дойде лично, отчасти ги ласкаеше.

Този, който изглеждаше по-отворен, изтри устните си с ръка и каза:

— Разбира се, помня. Бергсгатан, нали?
— Точно така.
— Само името не ми говори нищо. Как казахте — Скат?
— Свърд.
— Нищо не ми говори. На нас имената не ни са нужни.
— Ясно.
— Освен това е било неделя, а неделите за нас са трудни дни.
— А полицаия, когото аз назовах, не помните ли? Кенет Квастму.
— Не помня. Името за мене е пуст звук. Изобщо фараонът си стоеше и ни наблюдаваше.
— Когато вдигахте тялото?
— Да, да, когато го вдигахме Ние решихме, че той е, както се вижда, опитен.
— В какъв смисъл?
— Фараоните са два чешита. Едните повръщат, а на другите им няма нищо. Този даже не си запуши носа.
— Значи той стоя там през цялото време?
— Ами да, нали го казах. Следеше доколко добросъвестно изпълняваме задълженията си...
Другарят му се усмихна и отпи от бирата.
— Още един въпрос, последен.
— Давайете.
— Когато вдигнахте тялото, под него нищо ли нямаше?
— А какво би могло да има там?
— Да кажем, пистолет. Или револвер... За мене е важно да знам дали на пода под покойника не е имало някакво оръжие?
— Никакво. Още повече, че полицаят стоеше там и не сваляше очи от нас. Той си остана там и когато ние положихме клиента в цинковия сандък и си заминахме. Така ли беше, Арне?
— Точно така.
— Вие сте абсолютно сигурни в това?
— Сто и петдесет процента. Под този клиент нямаше нищо, освен отбрана колекция циномия мортурорум.
— Това пък какво е?
— Трупни червеи.
— Значи сте сигурни.
— Абсолютно.

— Благодаря — каза Мартин Бек.

И си тръгна. След него разговорът продължи още известно време.

— Добре го нареди — каза Арне.

— С какво?

— С това гръцко название. Защото тия баровци си мислят, че всички останали са годни само да разнасят разложени трупове.

Звънна телефонът. Арне вдигна слушалката, измърмори нещо и отново я сложи на мястото ѝ.

— Да го вземе дяволът — каза той. — Пак обесник.

— Какво да правиш — скръбно въздъхна колегата му. — Се ла ви.

— Не обичам обесниците, честна дума. Какво се мотаеш там?

— Нищо, тръгваме.

Като че ли Мартин Бек беше изучил целия фактически материал, отнасящ се до странното самоубийство на Бергсгатан. Във всеки случай той имаше достатъчно ясна представа какво е направила полицията. Оставаше още една важна работа: да намери заключението на балистичната експертиза, ако такава изобщо е правена. Както и преди, той знаеше много малко за самия Свядр, макар и да беше взел мерки, за да събере нужните му сведения.

Бурните събития от сряда съвсем не засегнаха Мартин Бек. Той не чу нищо за банковите обири и за приключенията на специалната група. След посещението във вторник на жилището на Свядр той чак сега за пръв път се отправи към криминалната полиция. Там всички бяха заети с работите си и на никого не му беше до Мартин Бек. Тогава той се упъти към зданието на ЦПУ. И веднага, още в кулоарите, чу слух, който в първия момент му се стори просто смешен. Но след като поразмисли, се разстрои.

Изглежда, имат намерение да го повишат. Да го повишат? И какъв ще го направят?.. Началник на канцелария? Заместник-началник на ЦПУ по битата и хигиената?

Званието комисар от полицията му присвоиха съвсем неотдавна, през 1967 година, и той съвсем не разчиташе на по-нататъшно повишение. Тогава откъде идва този слух? Трябва да има някакви причини. Какви?

Мартин Бек можеше да допусне два мотива.

Първият: искат да го махнат от поста началник на отдел за разследване на убийства. Толкова много искат, че са готови да го засилят нагоре по бюрократичната стълба — най разпространения начин за разправа с нежеланите или откровено неугодни длъжностни лица. Вторият мотив му се струваше още по-правдоподобен. За съжаление той беше и по-унизителен за двете страни. Преди петнадесет месеца Мартин Бек едва не загина. Той беше единственият висш чин на съвременната история в шведската полиция, ранен от куршум на престъпник. Този случай предизвика много шум и поведението на Мартин Бек се изобразяваше като подвиг. Работата се състоеше в това, че полицията по съвсем обясними причини изпитваше остра нужда от герои, ето защо и заслугите на Мартин Бек се раздуваха извънредно много.

И тъй полицейското съсловие получи своя герой. А как трябва да се ознаменува това? Медал му дадоха още преди това. Значи, остава да го повишат.

Мартин Бек беше разполагал с достатъчно време, за да анализира събитията от онзи злополучен априлски ден на 1971 година и отдавна беше стигнал до извода, че тогава е действувал неправилно не само в морален, но и в чисто професионален смисъл. И той разбираше отлично, че до подобен извод са стигнали мнозина от колегите му. Беше получил куршума заради собствената си глупост. И заради това сега се канят да го назначат на по-висока и по-отговорна длъжност.

Цялата вечер във вторник той размишлява по този въпрос, но в сряда, щом влезе в кабинета си на Вестбергале, веднага превключи на делото Свјрд. Седнал зад бюрото си, той анализираше с хладна и неумолима последователност материалите от следствието.

Делото, с което сега се занимаваше Мартин Бек, не засягаше професионалното му самолюбие. В неговия отдел процентът на успешните разследвания беше висок; това до голяма степен се дължеше на обстоятелството, че случаите в по-голямата си част не бяха сложни, виновните бързо се предаваха и признаваха вината си.

При това отделът за разследване на убийства беше много добре обзаведен с техника. В това отношение го превъзхождаше само полицията по безопасността, чието съществуване беше почти безсмислено, тъй като тя, както и преди, се занимаваше само със

следене на комунистите, затваряйки упорито очите си за разните сортове фашистки организации, и за да не седи съвсем без работа, налагаше ѝ се да измисля несъществуващи политически престъпления и въображаеми заплахи за сигурността на страната. Резултатите бяха смехотворни. Обаче полицията по безопасността представляваше тактически резерв за борба срещу нежеланите идейни течения, поради което не беше трудно да си представи човек ситуация, когато нейната дейност съвсем нямаше да изглежда смехотворна...

Разбира се, отделът за разследване на убийствата имаше и пропуски, понякога следствието влизаше в задънена улица и в архивата влизаше още едно неразкрито дело. Понякога престъпникът беше известен, но не достигаша улики. Понякога ставаше и така: колкото по-примитивно беше насилственото престъпление, толкова по-оскъдни бяха доказателствата.

Делото на Свјард беше къде-къде по-необикновено; Мартин Бек не помнеше нищо подобно в практиката си. На пръв поглед то като че ли трябваше да го възбуди, но той се отнасяше равнодушно към загадките и затова не изпитваше никакво хазартно увлечение. При това изследването, което направи в сряда, седейки в кабинета си, не даде почти никакъв резултат. Данните за покойния, почерпени от обичайните източници, се оказаха крайно недостатъчни.

Карл Едвин Свјард не се числеше в углавната картотека, но това можеше само да означава, че той никога не е бил даван под съд, а малко ли престъпници се измъкнаха благополучно от ръцете на правосъдието? Да не говорим за това, че законът сам по себе си беше призван да охранява съмнителните интереси на определени класи, поради което в него имаше повече „вратички“, отколкото здрав смисъл.

Ако се съди по това, че картонът на Свјард във ведомството по контрола беше чист, той не е бил алкохолик, тъй като властите следят извънредно зорко колко алкохол купуват такива хора като него. В Швеция, когато пие буржоазията, това се нарича „умерена употреба на спиртни напитки“, а простият народ веднага се зачислява в категорията на алкохолиците, имащи нужда от лечение. Естествено оставяха ги без лечение.

През целия си живот Свјард беше работил в склад; през последните години е бил в някаква експедиционна фирма. Оплаква се от болки в гърба — обикновено за професията му страдание — и на

петдесет и шест години му е била призната инвалидност. След това, ако се съди по данните, се е пенсионира с голяма мъка, попълвайки по този начин редиците на тези членове на обществото, за чието благополучие на рафтовете на магазините за хранителни стоки е отделено толкова място за консерви с кучешка и котешка храна.

Между другото в кухненския бюфет на Свјрд беше намерена полуизядена консерва с надпис „Мяу“.

Това беше всичко, което Мартин Бек изясни в сряда. Към това можеха да се прибавят още някои незначителни факти.

Свјрд беше роден в Стокхолм, родителите му бяха починали през четиридесетте години, не беше се женил никога и нямаше деца.

Не беше се обръщал за помощ и към органите за социално осигуряване. Във фирмата, където е работил, преди да излезе в пенсия, не го помнеше никой. Лекарят, подписал акта за инвалидност, откри в книжката си заключението, че пациентът не е годен за физически труд и е твърде стар, за да усвои нова професия. При това самият Свјрд беше заявил на лекаря, че вече не му се работи, че не вижда в това никакъв смисъл.

Може би нямаше смисъл и да се изяснява кой и защо го е убил. На всичко това отгоре начинът на убийството беше толкова непонятен, че май най-напред трябваше да се открие убиецът, за да се попита как го е извършил...

Но всичко това беше в сряда, а в четвъртък, около час след разговора с двамата от фургона, той отново се приближи до дома на Тюлегатан.

Работният му ден беше свършил, но не му се прибираще в къщи. Той отново се изкачи на третия етаж и се спря да си поеме дъх. Прочете още веднъж надписа на овалната табелка. Върху белия емайл беше написано със зелени букви: „Рея Нилсен“.

Нямаше електрически звънец, но от тавана висеше шнур. Мартин Бек го дръпна и зачака. Камбанката звънна послушно. Но никой не се обади.

Къщата беше стара и през стъклените прозорчета на вратата Мартин Бек виждаше, че в хола свети. Значи, има някой. Като изчака малко, той отново дръпна шнура. Този път след звъна се чуха бързи стъпки и зад стъклото се очерта нечий силует.

Мартин Бек си беше изработил отдавна навика най-напред да си съставя обща представа за хората, с които го сблъскваше службата. Казано на професионален език, това означаваше да се регистрират белезите.

Жената, която му отвори вратата, изглеждаше не повече от тридесет и пет годишна, но нещо му подсказа, че в действителност е на около четиридесет. Не много висока, някъде около метър и петдесет и осем. Плътно телосложение, но не набита, а по-скоро стройна и източена.

Лицето енергично, не съвсем пропорционално; строгите сини очи го гледаха в упор, подсказвайки решителен, твърд характер. Косите светли, прави, късо подстригани. В момента — мокри и невчесани. Той долови приятния аромат на някакъв шампоан.

Жената беше облечена в бяла блузка и износени джинси, чийто цвят показваше, че те неведнъж са влизали в пералната машина. Блузката на раменете ѝ беше влажна.

Така... Раменете сравнително широки, бедрата тесни, загорелите ръце са покрити със светъл мъх; боса. Стъпалото ѝ беше малко, пръстите прави като на хората, които носеха свободни обувки, а понякога изобщо не обуваха обувки.

Мартин Бек се улови, че разглежда краката ѝ със същото професионално внимание, с каквото беше привикнал да изследва следите от кръв и трупните петна, и премести погледа си на лицето ѝ.

Очите изпитателни, веждите леко смръщени...

— Мих си косата — рече тя.

Гласът ѝ беше леко хрипкав или от простуда, или от пушене, а може би си беше просто такъв.

Той кимна.

— Аз извиках: „Влезте!“ Два пъти извиках. Вратата не е затворена. Когато съм в къщи обикновено не я затварям. Нали човек трябва да си почине. Вие не чухте ли, че викам?

— Не. Вие ли сте Рея Нилсен?

— Да. А вие сте от полицията?

Мартин Бек не можеше да се оплаче от липса на проникателност, но сега, изглежда, беше срещнал човек, който можеше да го изпревари с няколко точки. Тя беше го квалифицирала вярно за един миг, като при

това, ако се съдеше по израза на очите ѝ, вече си беше съставила и обща представа за него. Каква именно?

Естествено това можеше лесно да се обясни, че просто е очаквала гости от полицията... Но май че не беше така.

Мартин Бек извади портфейла си с удостоверението. Тя го спря:

— Оставете, на мен ми е достатъчно, ако се представите. Но влизайте, за бога. Доколкото разбирам, вие искате да ме питате за нещо. И предпочитате да не разговаряме на стълбите. Аз също.

Мартин Бек се обърка, нещо, което с него се случваше много рядко.

Стопанката се обърна бързо и тръгна, на него му остана само да я последва.

От пръв поглед беше трудно да се ориентира в планировката на жилището, но той забеляза, че стаите са с вкус и със стара, макар и различна мебел.

Закачените с кабърчета детски рисунки свидетелстваха, че стопанката не живее сама. Освен тези рисунки по стените висяха живопис, графика, стари снимки с овални рамки, а така също изрезки от вестници и плакати, в това число два с портретите на видни комунистически дейци. Имаше много книги, и то не само по рафтовете, внушителна колекция от грамофонни плочи, стереограмофон, две стари, порядъчно износени пишещи машини, купчини вестници и съединени с кламери листове, които напомняха на полицейски донесения. Очевидно това бяха лекции; следователно стопанката учи задочно.

Минаха през детската; порядъкът в нея показваше, че обитателите ѝ отсъстват.

Какво да се прави, лятото си е лято и децата на повече или по-малко състоятелните родители почиват на село, по-далеч от опушения град.

Тя се обърна през рамо — не много приветливо — и каза:

— Имате ли нещо против, ако поговорим в кухнята? Или това не ви устройва? — Гласът ѝ не беше ласкав, но не беше и враждебен.

— Може.

Влязоха в кухнята.

— В такъв случай, сядайте.

Шест стола — всичките различни и всичките ярко боядисани — заобикаляха голяма кръгла маса. Мартин Бек седна на един от тях.

— Минутка — каза стопанката.

В поведението ѝ се долавяше известна нервност, но Мартин Бек усещаше, че причината за това не е той, а просто характерът ѝ е такъв. До кухненската печка на пода стояха червени дървени налъми. Тя напъха краката си в тях и тропайки силно, излезе от кухнята.

Чу се някакъв шум, забръмча електромотор.

— Вие още не сте се представили — донесе се гласът ѝ.

— Бек. Мартин Бек.

— Значи, служите в полицията?

— Да.

— Къде именно?

— В криминалната полиция.

— Заплата според двадесет и пети клас?

— По двадесет и седми.

— Виж ти. Не е лошо.

— Вярно е.

— А какъв чин?

— Комисар.

Моторът продължаваше да бръмчи; познат звук... Той вече се досети с какво се занимава тя: суши косите си със сешоар.

— Рея — представи се тя. — Впрочем вие вече го знаете. Пък и на вратата е написано.

Кухнята, както в много стари къщи, беше просторна, освен масата за хранене в нея имаше газова печка, хладилник, работна масичка, двукамерна машина за миене на съдове, но въпреки това оставаше още много свободно място. На една лавица над работната масичка бяха наредени гърнета и тенджери; под нея на пирони висяха връзки пелин и чубрица, гроздове сушени гъби и три дълги сплитки чесън. Всичко това не беше чак толкова необходимо за воденето на домакинството, но издаваше приятен аромат и създаваше усещане за дом. Вярно, от пелина става добра настойка за ракия, а чубрицата не е лоша подправка за грахова супа. Гъбите също не са излишни, ако знаеш как да ги приготвиш. Виж, чесънът явно висеше за украшение, защото такова количество би стигнало за цял живот.

Разчесвайки косите си, домакинята влезе в кухнята и улови погледа му:

— Това е против хлебарките.

— Чесънът?

— Разбира се. Вие не ходите ли на кино? Там могат да се получат отговори за всичко.

Беше сменила блузката си с някаква зеленикава фланелка, която приличаше на долна рубашка.

— Полицай, значи — каза тя. — Комисар от криминалната полиция.

Гледаше го изпитателно, леко смръщена.

— Не допусках, че чиновниците от двадесет и седми клас посещават лично клиентите си.

— Това е така, обикновено те не постъпват по този начин — съгласи се той.

Тя седна, но веднага се изправи.

„Много добре, време е да пристъпим към работа“ — помисли Мартин Бек.

— Ако съм ви разбрал правилно, вие нямате добро отношение към полицията — започна той.

Очите ѝ се плъзнаха по него.

— Точно така. Не мога да си спомня случай, когато да съм имала някаква полза от нея. И не само аз. Затова пък познавам мнозина, на които тя е причинявала само неприятности, дори страдания.

— В такъв случай ще се постарая да не обременявам излишно госпожа Нилсен.

— Рея — каза тя. — Всички ми казват Рея.

— Ако не греша, този дом е ваш?

— Мой е. Получих го в наследство преди няколко години. Но за полицията тук няма нищо интересно. Нито наркомани, нито комарджии, даже проститутки и крадци няма.

Тя замълча.

— Може би само се върши някаква незначителна подривна дейност. Бунтарски мисли. Но вие не сте от политическата полиция.

— Сигурна ли сте?

Засмя се внезапно, заразително, от цялата си душа.

— Аз не съм толкова глупава.

„Това е вярно“ — каза си Мартин Бек.

— Вие сте права — продължи той на глас. — Аз се занимавам най-вече с насилствени престъпления. Предумишлени и непредумишлени убийства.

— Което си е истина — истина е. През последните три години не е имало даже сбиване. Вярно, през зимата някой разби тавана и открадна разни боклуци. Трябваше да съобщя в полицията, застрахователните компании го изискват. От полицията не дойде никой — не им беше до това, но аз си получих застраховката. Важното е да се спази формалността. — Тя се почеса по тила. — И така, какво ти е нужно?

— Трябва да поговорим за един от наемателите.

— От моите наематели?

Тя се намръщи. В интонацията, с която произнесе думата „моите“, се прокрадна учудване и тревога.

— От бившите наематели — поясни той.

— През тази година само един си излезе.

— Свярд.

— Точно така. При мен живееше един на име Свярд. Излезе си пролетта. Какво се е случило с него?

— Умря.

— Убили са го?

— Застрелян е.

— От кого?

— Може и да е самоубийство. Но ние не сме сигурни в това.

— Слушай, а не можем ли да разговаряме малко по-човешки?

— Дадено. Какво имате предвид! Да мина и аз на „ти“?

Тя сви рамене.

— Не мога да понасям официалните разговори. Разбира се, ако е необходимо, мога да бъда много коректна. А мога и да кокетнича — да се облека, да си начервя устните, да си нарисувам очите.

Мартин Бек леко се смути.

— Искаш ли чай? — внезапно предложи тя. — Чаят е чудесно нещо.

На него много му се пиеше чай, но отвърна:

— Не, не — не искам да ви създавам грижи.

— Дребна работа — възрази тя. — Ей сега ще го направя, а и за хапване ще измисля нещо.

От думите ѝ веднага му се отвори апетит. А тя, за да не му даде възможност да откаже, не преставаше да говори:

— Най-много десет минути. Аз непрекъснато готвя нещо. Вече навикнах. Това даже е полезно. Човек не трябва да унива. Когато на душата ми е криво, приготвям си нещо вкусничко. Ще кипна чайника, ще препека хляб, а след това вече мога да помисля.

Мартин Бек разбра, че е безполезно да отказва. Ясно беше, че тази дребничка жена не е лишена от упорство и воля, че умее да се налага.

— Благодаря — покорно рече той.

Тя вече действуваше. С шум, с трясък, но затова пък чевръсто и бързо.

Мартин Бек никога не беше виждал такава сръчност, във всеки случаи в Швеция.

За седем минути тя приготви чай и шест филийки препечен хляб с настъргано сирене и домати резенчета. Докато се трудеше мълчаливо, Мартин Бек се мъчеше да разбере все пак на колко години е.

Като седна насреца му, тя каза:

— На тридесет и седем. Макар че изглеждам по-млада.

Мартин Бек се вцепени.

— Как се досети...

— А нима съм се досетила? — прекъсна го тя. — Яж.

Сандвичите бяха много вкусни.

— Вечно съм гладна — обясни Рея. — Ям по десет, понякога и по дванадесет пъти на ден. И не наддавам грам. А няма да е лошо да понапълнея малко. Няколко килограма повече или по-малко не променят нищо. Във всеки случай, аз не се променям. Истината е, че ако не похапна, ставам зла.

На бърза ръка тя се справи с три сандвича. Мартин Бек изяде един, помисли и си взе втори.

— Май нямаш много добро мнение за Свярд — рече той.

— Което е вярно, вярно е.

Разбираха се с половин дума. И кой знае защо намираха това за напълно естествено.

— Отличаваше ли се с нещо странно?

— Именно — потвърди Рея, — беше чудат човек, голям оригинал. Никак не можех да го разбера и бях доволна, когато се изнесе. Какво все пак е станало с него?

— Намерили са го в жилището му на осемнадесети юни. Най-малко месец и половина е лежал мъртъв, а може и два.

Тя потръпна.

— Ужас. Моля те, без подробности. Твърде впечатлителна съм, за да слушам кошмари. След това ми се присънват...

Той искаше да ѝ каже, че може да бъде спокойна, но разбра, че от това няма нужда, още повече, че тя продължи:

— Едно мога да ти кажа със сигурност.

— Да?

— В моя дом не би могло да се случи подобно нещо.

— Защо?

— Защото аз не бих го допуснала.

Тя подпря брадата си с лявата ръка. Имате сравнително голям нос, здрави ръце, рязани нокти. Очите ѝ гледаха строго Мартин Бек.

Внезапно тя стана и се приближи до лавицата. Порови се, намери кибрит, цигари и запуши, като дърпаше дълбоко дима.

След това загаси цигарата, изяде още един сандвич, облегна се на стола, наведе глава и положи ръце върху коленете си.

Най-сетне вдигна погледа си към Мартин Бек.

— Може би нямаше да го спася от смъртта, но във всеки случай нямаше да лежи така два месеца. Не би пролежал и два дни.

„Да, това е сигурно“ — рече си Мартин Бек.

— Наемодателите в тази страна — продължи Рея — са последни негодяи. Но какво да се прави, лошият строй поощрява експлоатацията.

Мартин Бек прехапа долната си устна. Той с никого не споделяше политическите си възгледи и изобщо избягваше разговорите на политическа тема.

— Какво, не бива ли за политика — попита тя, — Добре, няма да я засягаме. Но излезе така, че и аз се оказах в числото на наемодателите. Чиста случайност — наследство... Между другото, къщата съвсем не е лоша, но когато аз се пренесох тук, беше ужасна, някаква миша дупка. Скъпият ми родител, изглежда, не беше сменял

през последните десет години нито една изгоряла крушка, нито едно счупено стъкло не е поправил. Самият той живееше на другия край на града и се грижеше само за едно: да събира наема и да изхвърля на улицата наемателите, които не си плащаха навреме. След това превърна къщата в общежитие за чужденци и всякакви други, дето няма къде да се даянат. Дереше ги тройно, нали нямаха друг избор. Такива пинтии в града са предостатъчно.

Някои отвори външната врата и влезе, но Рея не реагира.

На вратата на кухнята се появи девойка в работна престилка, с бохча в ръка.

— Здравейте — поздрави тя. — Мога ли да използвам пералната машина?

— Разбира се.

— Ингела току-що се нанесе — обясни Рея. — В същото жилище, в което живееше Свярд.

Тя се обърна към момичето с вързопа:

— Харесва ли ти квартирата!

— Много. Само тоалетната тече нещо.

— Не се тревожи. Утре ще позвъня на водопроводчика.

— Тогавя всичко е наред. Само че, знаеш ли...

— Какво?

— Нямам прах за пране.

— Зад ваната има.

— Нямам и пукнат грош.

— Нищо. Вземи за половин کرونا, след това ще я изработиш — да речем довечера ще заключиш външната врата.

— Благодаря.

Девойката излезе. Рея запали нова цигара.

— Ето ти един ребус... Жилището е добро, ремонтирах го преди две години. Свярд плащаше за него само осемдесет крони на месец, И въпреки това се изнесе.

— Защо?

— Не знам.

— Скарахте ли се?

— Какво говориш? Аз не се карам с наемателите. И защо да се карам! Разбира се, всеки си е башка луд, Но това е даже забавно.

Мартин Бек замълча. Той си почиваше. И усещаше, че насочващи въпроси изобщо не са необходими.

— Най-странното у Свядр беше, че си постави четири ключалки. И то в такъв дом, където хората се заключват само в случай, че не желаят да ги безпокоят. А когато тръгна да се изнася, отвинти всички брави, вериги, райбери и ги взе със себе си. Беше защитен сигурно — не по-лошо от днешните момичета.

— Това в преносен смисъл ли е?

— Разбира се. Днешните момичета няма от какво да се страхуват — виж само колко средства са измислени. А как треперех аз едно време! Чакай, за какво говорехме?

Мартин Бек се разсмя. Почуди се, но фактът си оставаше факт: той се смееше.

— Говорехме за вратите на Свядр...

— О, да. А, ти май можеш да се смееш. Това не го очаквах. Мислех, че си се отучил отдавна.

— Може би днес не съм във форма.

— Аз се влюбих истински едва на шестнадесет години. Но по наше време всичко беше другояче — нямаше смисъл да се раждат бедняци.

Тя смачка цигарата и отбеляза делово:

— Много приказвам аз, ужас. Винаги е така. И това е само един от моите недостатъци. Макар че не можеш да го наречеш порок... Ти как мислиш, сериозен порок ли е, ако човек обича да си поприказва?

Той поклати отрицателно глава. Рея се почеса по тила и продължи:

— И какво, Свядр не се ли е разделил със своите ключове?

— Не.

Тя тръсна глава и събу дървените налъми. Опря пети о пода и събра големите пръсти на краката си.

— Каквото не разбирам, не го разбирам. Сигурно това беше някаква мания у него? Понякога даже започвах да се тревожа. Аз имам резервни ключове от всички врати. Всичко се случва. В къщата има много възрастни хора. Ако някой се разболее внезапно, трябва да му се помогне. Как ще влезна в жилището без ключ? Но когато човек се барикадира така, никакъв ключ не може да помогне. А Свядр беше вече на години...

В банята нещо забръмча и Рея извика:

— Да ти помогна ли, Ингела?

— Да... Ако е възможно.

Тя излезе, върна се след няколко минути и каза:

— Сега всичко е наред. Понеже стана дума за възраст: ние с теб май сме връстници?

Мартин Бек се усмихна. Той беше привикнал да не му дават петдесет години, най-много четиридесет и пет.

— Вярно, той не беше кой знае колко стар — продължи Рея, — но не беше добре със здравето. Имаше нещо сериозно и той смяташе, че не му остава да живее много. Малко преди да се изнесе, се подложи на изследване. Не знам какво са му казали. Лежа в онкологическа клиника, а това, доколкото разбирам, не е добър признак.

Мартин Бек наостри уши. Важна новина. Но в този момент отново се хлопна външната врата и някой повика високо:

— Рея?

— Тук съм, в кухнята.

Влезе мъж. Като видя Мартин Бек, той се спря, но Рея бързо му бутна с крак стол.

— Сядай.

Мъжът беше млад, двадесет и пет годишен, среден на ръст, с добро телосложение. Кръгло лице, руси коси, сиви очи, бели зъби. Беше облечен в карирана риза, кадифени панталони и със сандали. В ръката си държеше бутилка червено вино.

— Купих го по пътя.

— А аз мислех, че днес ще минем само с чай — каза Рея. — Добре. Давай чаши. Ще бъдем четирима. Ингела пере в банята.

Тя се наведе, почеса левия си крак, след това каза:

— Бутилка за четирима — няма да стигне. Но аз имам нещо в запас. Вземи една от шкафчето, от лявата страна. Тирбушонът е в горното чекмедже, вляво от раковината.

Мъжът изпълни нарежданията й. Той явно беше свикнал да се подчинява. Когато седна, Рея ги представи:

— Струва ми се, че не се познавате? Мартин... Кент.

Ръкуваха се.

Рея напълни чашите и извика:

— Ингела, като свършиш, тук те чака вино.

След това погледна въпросително младия човек в карианата риза:

— Нещо си кисел днес? Какво има? Пак ли несполука?

Кент отпи от виното и скри лице в дланите си.

— Рея, кажи ми какво да направя?

— Все още ли си без работа?

— И никаква надежда. За какво ми е тази диплома, щом като няма свободни места? Няма даже шансове за нещо сходно на моята специалност.

Той се наведе към нея, искаше да я хване за ръката, но тя недоволно се отдръпна.

— Днес ми дойде в главата отчаяна мисъл — продължи той. — Искам да знам твоето мнение.

— Хайде, излагай мисълта си.

— Да постъпя в полицейското училище. Там взимат всички, хората не им стигат. С моето образование мога със сигурност да разчитам на кариера, стига само да се науча да бия по лицето злосторниците.

— Ти какво, бързаш да биеш хората ли?

— Ти като че ли не ме познаваш. Аз мога да направя и нещо полезно... Важното е да свикна, а след това ще се опитам да изменя порядките.

— Впрочем полицията воюва най-малко със злосторниците — отбеляза Рея. — А как мислиш да храниш Стина и децата, докато се учиш?

— Мога да заема пари. Научих го вчера, когато взех формулярите за постъпване. Ето виж и кажи мнението си. Ти разбираш от всичко.

Той извади от задния си джоб няколко бланки, проспект и ги положи на масата.

— Или ти смяташ, че това е безразсъдна идея?

— Почти... При това на полицията едва ли са нужни мислещи хора, които се готвят да я преустрояват отвътре. Каква ти е анкетата? От политическа гледна точка?

— На времето аз бях в „Кларте“, нищо повече. А сега в училището приемат всички, освен явните комунисти.

Тя се замисли, отпи от виното и сви рамене.

— Какво пък, пробвай... Идеята не е кой знае каква, но в действителност може да се окаже нещо интересно.

— Мене ме безпокои...

Той се чукна с Мартин Бек.

— Какво те безпокои? — гласът на Рея издаваше недоволството ѝ.

— Ще издържа ли, ето в какво се състои работата. Все пак това е служба.

Рея погледна лукаво към Мартин Бек. Мрачното изражение на лицето ѝ се смени с усмивка.

— Попитай Мартин. Той ги знае тези неща.

Младият човек погледна недоверчиво към Мартин Бек.

— Ти наистина ли разбираш нещо от тая работа?

— Малко. Но мога да потвърдя, че на полицията страшно са ѝ нужни добри хора. И в проспекта е казано правилно, че службата е многостранна, че можеш да се специализираш в различни области. Ако човек например се интересува от вертолети или мотори, или от организационни проблеми, или от коне...

Рея така удари с длан по масата, че чаши те подскочиха.

— Стига си говорил празни работи — сърдито каза тя. — Отговаряй честно.

За своя собствена изненада Мартин Бек отговори:

— Ако вие сте съгласни да общувате всеки ден с тъпаци и да ви третират разни фукльовци, кариеристи или просто идиоти, ще издържите няколко години. Важното е да нямате собствено мнение по никакъв въпрос. А след това... След това, докато се усетиш, сам ще станеш такъв.

— Да, виждам, че ти не обичаш полицията — разочаровано каза Кент. — Не ми се вярва работата да е чак толкова лоша. Изобщо мнозина съдят за полицията малко предвзето. Какво ще кажеш ти, Рея?

Тя се разсмя високо, от сърце.

— Опитай — каза тя най-сетне. — Струва ми се, че от тебе ще стане добър полицай. Още повече че кандидатите не са чак толкова много. Тъй че успехът ти е сигурен.

— Ще ми помогнеш ли да попълня бланките?

— Дай писалката.

... Дрънна камбанката, външната врата изскърца и някой заситни по коридора. В кухнята влезе възрастна жена.

— Развали се образът на телевизора ми — оплака се тя.

— Ако е виновна антената, ще помоля утре Ериксон да я види. Ако трябва, ще поправим приемника. Какво да се направи, стар е вече. През това време ще вземем друг от едни мои приятели, те имат един излишен. Също стар, наистина. Утре ще се договоря.

— Днес пекох питка, донесох ви от нея.

— Благодаря, много благодаря. Не се вълнувайте, с телевизора всичко ще бъде наред.

Рея върна бланките на Кент и погледна внимателно Мартин Бек.

— Сам виждаш, че собственикът е длъжен за всичко да се грижи. Именно длъжен, но малцина са тези, които го разбират. Повечето хитруват и мислят само как да спечелят. Според мен това е свинщина и аз се старая на всички наематели да бъде уютно и те да се разбират помежду си. Къщата я оправих, но за външен ремонт нямам пари. Не искам да повишавам наема. А ето че идва есен и не знам какво ще правя.

Мартин Бек се чувствуваше необикновено добре. Никак не му се искаше да напусне тази кухня. Освен това виното го беше отпуснало. Повече от година не беше слагал в устата си алкохол.

— Почакай — сети се тя. — Нали разговаряхме за Свард!

— Той имаше ли в къщи някакви ценности?

— Какви ти ценности... Два стола, маса, креват, мръсен килим и малко домакински съдове — това беше цялото му имущество. Дрехите носеше на себе си. Не, тези ключалки бяха явно от лудост. Странеше от хората. С мене наистина разговаряше, но само в най-необходими случаи.

— Аз имам впечатление, че той е бил съвсем беден.

Рея се замисли дълбоко. напълни си чашата с вино, отпи глътка и отговори:

— В това не съм убедена. Невероятен скрънза, това, да. Разбира се, наема си плащаше навреме, но всеки път мърмореше. И то за някакви си осемдесет крони! Доколкото ми е известно, купуваше си само кучешка храна. Не, лъжа — за котки. Не пиеше. Нямахте никакви разходи, тъй че можеше да си позволи понякога да купи малко салам, за това пенсията му стигаше. Разбира се, много старци се хранят с

кучешка храна, но те плащат големи наеми. Освен това понякога си разрешават бутилка десертно вино. Свядр нямаше даже радио. В курса по психология съм чела за хора, които са яли картофени обелки и са носели дрипи, а в дюшеците им са били защити стотици хиляди крони.

— В дюшека на Свядр нямаше пари.

— Но той смени жилището. От негова гледна точка това не е разумна постъпка. На новото място, сигурна съм, трябвало е да плаща повече. Освен това се е охарчил и за пренасянето. Иди го разбери.

Мартин Бек допи виното си. Колкото и да му се искаше да постои още с тези хора, но беше време да си върви. Затова пък сега има над какво да поразмисли...

— Аз ще си вървя. Благодаря. Всичко хубаво.

— Тъкмо се канех да приготвя макарони с месен сос. Ще останеш ли?

— Не, трябва да вървя.

Рея тръгна да го изпрати. На минаване той погледна в детската.

— О, да — каза тя, — децата не са в къщи, на село са. Аз съм разведена.

Замълча и попита:

— Ти също, нали?

— Също.

На прощаване тя каза:

— Обаждай се пак. През деня съм заета с летните курсове, но вечер след шест съм винаги в къщи.

Изчака малко и добави лукаво:

— Ще си побъбрим за Свядр.

По лицето ѝ забеляза, че тя се чуди по какъв начин да го задържи, с какво да го съблазни — например с макарони.

Но тя премисли:

— Е, добре, бъди здрав.

— И ти.

Никой от тях не каза „довиждане“.

Докато крачеше към къщи, притъмня.

Мислеше за Свядр.

Мислеше за Рея.

И макар че още не го осъзнаваше както трябва, той усещаше, че се чувства много добре. Така добре, както отдавна не се е

чувствував.

XXII.

Край бюрото на Гюнвалд Ларсон един срещу друг седяха двама — стопанинът на бюрото и Колберг. И двамата бяха замислени.

На календара, както преди, си седеше листчето четвъртък, шести юли, те току-що бяха излезли от кабинета на Булдозера Улсон, оставяйки началника на специалната група да си мечтае сам за щастливия ден, когато най-сетне ще постави зад решетката Вернер Рус.

— Не мога да го разбера този Булдозер — каза Гюнвалд Ларсон. — Нима наистина има намерение да освободи Мауритсон?

Колберг сви рамене:

— Изглежда, че е така.

— Поне да организира наблюдението му — продължи Гюнвалд Ларсон. — Иначе... Или ти мислиш, че Булдозера държи в запас някаква друга гениална идея?

Колберг поклати глава:

— Не, според мен нещата седят така: Булдозера е решил да пожертвува това, което може да му даде проследяването на Мауритсон за нещо друго много по-важно.

— Например? — Гюнвалд Ларсон сбърчи вежди. — Нима за Булдозера не е най-важно да пипне тази шайка?

— Това е така. Но ти давал ли си сметка, че никой от нас не разполага с такива сигурни източници на информация, както Булдозера? Той разполага с цяла сбирщина от крадци и рецидивисти които му се доверяват изцяло, защото той никога не ги подвежда, винаги си държи на думата. Осведомителите — ето къде е силата на Булдозера.

— Ти смяташ, че той ще се лиши от доверие и от сигурна информация, ако те разберат, че той е устроил проследяване на осведомител?

— Точно така — отговори Колберг.

— Въпреки всичко да се изпусне такъв шанс според мен е невероятна глупост — каза Гюнвалд Ларсон. — На Булдозера няма да му стане нищо, ако проследим незабелязано къде ще се вмъкне Мауритсон и изясним какво си е наумил.

Той погледна въпросително Колберг.

— Добре — съгласи се той. — И на мене ми е интересно да разбера какво се готви да предприеме господин Трезор Мауритсон. Между другото, това Трезор име ли му е или двойно презиме?

— Кучешки прякор — обясни Гюнвалд Ларсон. — Трябва да побързаме, защото могат да го освободят всяка минута. Кой ще започне?

Колберг погледна часовника си, същия като този, който беше попаднал в пералната машина. Не беше ял вече два часа и беше успял да изгладнее. В някаква книга беше прочел, че едно от главните диетични правила за пълни хора е да се яде по малко, но често — и той усърдно изпълняваше втората половина на това правило.

— Започни ти — предложи той. — Аз ще стоя на телефона и щом ти потърбва помощ или смяна — звъни.

Гюнвалд Ларсон стана и закопча сакото си.

На вратата той се обърна.

— Ако Булдозера, ме търси, измисли нещо.

Колберг издържа още две минути, след това слезе в столовата, за да види сметката на поредното диетично блюдо.

Гюнвалд Ларсон не чака дълго. След няколко минути на изхода се появи Мауритсон. След като помисли малко, той се отправи към Агнегатан. Сви надясно, стигна до Хаитверкаргатан и след това свърна наляво. Спря, когато стигна до автобусната спирка на площад Кунгсхолмсторг.

Гюнвалд Ларсон се притаи в един близък вход.

Той разбираше отлично, че му предстои трудна задача. При неговия ръст и телосложение щеше да му е мъчно да остане незабелязан даже в тълпа, а Мауритсон можеше да го разпознае от пръв поглед. Така че не трябваше да пътува с него в един автобус... На отсрещната страна на улицата чакаше свободно такси.

Доиде автобус номер шестдесет и две и Мауритсон се качи. Гюнвалд Ларсон остави автобуса да се отдалечи достатъчно, за да не може Мауритсон да го види през прозореца, и побърза към таксито.

Зад волана седеше млада жена със светли коси и живи кафяви очи. Гюнвалд Ларсон ѝ показа удостоверението си и я помоли да кара след автобуса.

— Ех, че интересно! — разпали се тя. — Навярно следите някакъв опасен гангстер?

Гюнвалд Ларсон не отговори.

— Ясно, тайна. Не се тревожете, аз умея да си държа езика зад зъбите.

Но тя като че ли точно това не умееше да върши.

— Да се движим с такава скорост, че да не надминаваме автобуса на спирките? — попита тя веднага.

— Точно така — процеди Гюнвалд Ларсон. — Само не се приближавайте много до автобуса.

— Ясно, той не трябва да ви забележи. Вие спуснете козирката против слънце и отгоре никой няма да може да ви види.

Гюнвалд Ларсон я послуша. Тя го погледна със съучастнически вид и като видя превързаната му ръка, възкликна:

— Ай, какво ви има? Сигурно сте се сражавали с гангстери?

Гюнвалд Ларсон само изръмжа в отговор.

— Да, полицейската служба е опасна — не преставаше тя. — Но затова пък е увлекателна! Самата аз, преди да седна зад волана, имах намерение да отида в полицията. В цивилната, но мъжът ми беше против.

Гюнвалд Ларсон мълчеше.

— Но и на такситата също е интересно. Както сега например.

Гюнвалд Ларсон се усмихна мрачно в отговор на сияещата ѝ усмивка.

Тя спазваше старателно необходимата дистанция и караше великолепно автомобила, тъй че можеше да ѝ се прости приказливостта.

Независимо че Гюнвалд Ларсон не участвуваше в разговора, тя успя да се наприказва до насита, преди Мауритсон най-сетне да слезе от автобуса на Ерик Далбергсгатан. Освен него не слезе никой друг и докато Гюнвалд Ларсон вадеше пари, кафявооката блондинка огледа Мауритсон.

— Никак не прилича на бандит — разочаровано каза тя. Взе парите и бързо написа квитанцията.

В това време Мауритсон пресече улицата и свърна по Армфелцсгатан. Щом като той се скри зад ъгъла, Гюнвалд Ларсон изтича и видя Мауритсон да влиза в един вход.

Като почака малко, Гюнвалд Ларсон влезе след него. Някъде щракна брава. Той се спря пред списъка на наемателите.

Името Мауритсон веднага му се наби в очите. Той вдигна зачудено вежди. Значи така, Филип Трезор Мауритсон живее тук под истинското си име. А на полицията посочи адрес на Фикергатан, там е известен като Ленарт Холм. Добре се е наредил... В този момент някой извика асансьора и Гюнвалд Ларсон побърза да излезе от входа.

Да пресича улицата беше рисковано — можеха да го видят през прозореца — и Гюнвалд Ларсон, прилепен до стената, се върна до ъгъла на Ерик Далбергсгатан, за да продължи оттам наблюдението.

На ъгъла той престоя четиридесет и пет минути, преди Мауритсон да излезе от входа и да тръгне към него. Гюнвалд Ларсон се скри зад ъгъла и изтича до най-близкия вход. Май не го забеляза...

Мауритсон мина покрай него, загледан направо пред себе си. Той беше в друг костюм и държеше в ръка черно куфарче. Гюнвалд Ларсон изчака и когато той пресече Валхалавеген, внимателно тръгна подире му.

Мауритсон се отправи към метрото, спусна се на перона и се качи във влака, който отиваше към центъра. Гюнвалд Ларсон скочи в следващия вагон.

Те слязоха на Хьоторгет и Мауритсон изчезна в навалищата.

Гюнвалд Ларсон претърси целия перон с очи, но от Мауритсон нямаше и следа, сякаш беше се скрил в земята! И по стълбите не се виждаше. Нима Мауритсон все пак го беше забелязал? Ако беше така, не му е струвало нищо да притича през перона и да се качи във влака, който отива в противоположна посока.

Като се ругаеше за невнимателността си, той се спря пред витрината на един подземен универмаг. Гюнвалд Ларсон разглеждаше мрачно едни италиански велурени чехли, които би си купил с удоволствие, стига в магазина да имаха от неговия размер.

Тъкмо се канеше да излезе от метрото, когато в другия край на подземната зала се появи Мауритсон. Отиваше към изхода; към черното куфарче се беше прибавил и добре опакован пакет. Гюнвалд Ларсон го остави да се изкачи по стълбата и тръгна след него.

Когато стигна до агенцията на гражданската авиация на Свеавеген, Мауритсон влезе в билетната зала. Гюнвалд Ларсон го наблюдаваше скрит зад един товарен фургон на Лестмакаргатан. През големите стъкла се виждаше как Мауритсон отиде до гишето и се обърна към една висока блондинка в синя униформа.

Интересно къде ли ще пътува? Сигурно на юг, към Средиземно море, а може и по-надалеч, сега мнозина почиват в Африка. Естествено че Стокхолм сега не го устройва — щом Малмстрьом и Мурен разберат, че ги е продал, добро не го чака.

Мауритсон отвори куфарчето, сложи в него пакета, получи билет и го пхна в джоба на сакото. След като излезе на улицата, той тръгна бавно към Сергелсторг. Гюнвалд Ларсон го изпрати с поглед и влезе в билетната зала. Девојката, която обслужва Мауритсон, търсеше нещо в картотеката.

— Какво ще обичате, моля ви? — попита тя, като продължаваше да се рови в картоните.

— При вас сега беше един господин и аз искам да знам купи ли той билет? И ако е купил, къде?

— Извинете, но аз не съм длъжна да отговарям на такива въпроси — рече блондинката. — За какво ви е нужно това?

Гюнвалд Ларсон сложи на гишето документа си. Девојката погледна удостоверението, след това Гюнвалд Ларсон и каза:

— Доколкото разбирам, вас ви интересува граф фон Бранденбург? Той си купи билет до Йончопинг за самолета, който излита в 15.40. До летището ще отиде с автобус. Автобусът тръгва от Сергелсторг в три без пет. Какво, графът...

— Благодаря, нямам повече въпроси — каза Гюнвалд Ларсон. — Всичко хубаво.

Излизайки от залата, той съобразяваше защо, на Мауритсон изведнъж му се прищя да ходи в Йончопинг. След това си спомни анкетните му данни — ама, разбира се, та той е роден там и там продължава да живее майка му. Ясно, Мауритсон е решил да се скрие при майка си...

Гюнвалд Ларсон излезе на Свеавеген. Той погледна към Сергелсторг — в далечината, наслаждавайки се на слънцето, без да бърза, крачеше Трезор Мауритсон фон Бранденбург.

Гюнвалд Ларсон тръгна в противоположна посока. Трябваше да се свърже с Колберг.

XXIII.

Ленард Колберг пристигна на Арнфелтсгатан, въоръжен с всевъзможни шперцове. Наистина нямаше да е лошо, ако освен това беше се снабдил и със заповед за обиск с подписа на прокурора Улсон. Обаче приятелите не се тревожиха никак от факта, че нарушават реда. Сметката им беше проста: ако в жилището на Мауритсон се намери нещо полезно за Булдозера, той няма да е много придирчив. А ако не намерят нищо — той не е длъжен да знае за нарушението. В това време Мауритсон щеше да е излетял от Стокхолм на юг, вярно не за Африка, но все пак достатъчно далеч, за да могат да работят, без да им се пречи.

Жилището се състоеше от три стаи, кухня, антре, баня и правеше доста прилично впечатление. Обстановката беше доста скъпа, но с известна доза безвкусица.

Влязоха в хола. В ъгъла имаше малък бар.

Като отиде до бара, Колберг отвори вратичките му. Начената бутилка „Перфе д’Амур“, остатъци от шведско десертно, неотворена бутилка с пунш и празна бутилка от джин „Би фитер“.

Прозорецът гледаше към улицата. До стената на другата стая имаше пианино, а в ъгъла радио и грамофон.

— Моля, музикален кабинет — посочи той с ръка.

— Ти можеш ли да си представиш, че тази гадина е седяла тука и слушала „Лунната соната“ — попита Гюнвалд Ларсон.

Той се приближи до инструмента, повдигна капака му и погледна вътре.

— Във всеки случай тука няма трупове.

След като завършиха общия оглед, Колберг си свали сакото и те се заеха за работата, както трябва. Започнаха със спалнята. Докато Гюнвалд Ларсон се оправяше с гардероба, Колберг проучваше чекмеджетата на писмената маса. Те работеха дълго време мълчаливо, докато Колберг най-сетне наруши тишината.

— Слушай, Гюнвалд.

В отговор от гардероба долетя някакъв неразбираем звук.

— Следенето на Рус не даде нищо — продължи Колберг, — Булдозера се разстрои здравата. Не оправда надеждите му, не го доведе до Малмстрьом и Мурен.

Пъшкайки, Гюнвалд Ларсон показва главата си и каза:

— Ако не измисляше сам разни ребуси, нямаше толкова често да се разстройва. Впрочем Булдозера няма дълго време да се измъчва.

Гюнвалд Ларсон се измъкна от гардероба и затвори вратата.

— Няма нищо. Освен ако не се смята купчината безобразни парцали — съобщи той и тръгна към банята.

В това време Колберг се зае със зелено шкафче, което служеше за нощна масичка.

В горните две чекмеджета имаше всевъзможни боклуци: книжни носни кърпички, сметки от ресторанти, химикалки, картичка от чужбина с фукльовски текст: „Водка, жени, легло — какво повече ми трябва. Стис“, счупена запалка и тъп фински нож без кания. Върху шкафчето се търкаляше криминален роман. На корицата каубой — краката широко разкрачени, във всяка ръка по един димящ револвер. „Престрелка в черната яма“...

Колберг прелисти книгата: от нея на пода падна цветна фотография, любителска снимка — на лодкарски кей седи жена в шорти и бяла блузка. На обратната страна беше написано с молив: „Мейя, 1969“. А по-надолу — със синьо мастило и друг почерк: „Монита“.

Той пхна фотографията обратно в книгата. След това измъкна долното чекмедже — то беше по-дълбоко от другите две и повика Гюнвалд Ларсон.

— Намерих мястото, където държат точилото — каза той. — Или това съвсем не е точило, а някакво най-ново приспособление за масаж?

— Интересно за какво му е трябвало — произнесе Гюнвалд Ларсон. — Съвсем не ми прилича на любител-дърводелец. А може и да го е откраднал отнякъде? Или го е получил като възнаграждение за наркотици?

Той се върна в банята.

Накрая те огледаха кухнята, преровиха всички чекмеджета и шкафове. На кухненската врата висеше халка с два ключа.

— От тавана — рече Колберг, кимайки към ключовете.

Гюнвалд Ларсон ги огледа и добави:

— Или от мазето. Хайде да проверим.

Ключовете не станаха за тавана. Тогава се спуснаха в мазето.

Големият ключ влезе в патентованата брава на огнеупорната врата, зад която започваше къс коридор. Като отвориха дясната врата, те видяха шахтата за боклука.

Насрещната врата беше затворена; зад нея, ако се съди по надписа, се намираше общата пералня.

Късият коридор стигаше до един друг дълъг напречен коридор, от двете страни на който имаше два реда номерирани врати, по които висяха катинари от най-различен вид.

Колберг и Гюнвалд Ларсон намериха доста бързо катинара, на който прилегна по-малкият ключ. В мазето на Мауритсон имаше само два предмета — стара прахосмукачка без маркуч и един голям куфар. Гюнвалд Ларсон погледна в прахосмукачката.

— Празна — съобщи той.

— Затова пък тука не е празно, погледни — отвърна Колберг, който в това време разбиваше бравичките на куфара.

Той вдигна капака и Гюнвалд Ларсон видя четиринадесет големи бутилки петдесетградусова полска водка, четири касетофона, електрически сешоар за коса и шест електрически самобръсначки.

— Контрабанда — каза Гюнвалд Ларсон. — Или търговия на крадени вещи.

— А според мен, възнаграждение за наркотици — възрази Колберг и затвори куфара.

Те излязоха в коридора.

— Какво пък, трудът ни не отиде напразно — направи равносметката Колберг. — Наистина Булдозера няма на какво да се зарадва. Остава само да окачим ключовете на мястото им и можем да се омитаме. Няма какво да правим повече тук.

— Предпазлив мошеник е този Мауритсон — каза Гюнвалд Ларсон. — А може би има и други квартири?

Той замълча, гледайки вратата в края на коридора. Над нея с червена боя беше написано: „ПРОТИВОБОМБЕНО СКРИВАЛИЩЕ“.

— Да погледнем, ако е отворено — предложи Гюнвалд Ларсон. — Просто ей така...

Вратата беше отворена. В него имаше всякакви вехтории.

— Никога не се чувствавам добре в такива помещения — произнесе Колберг. — През войната, когато устройвах учебни тревоги, винаги си мислех какво ли ще стане, ако наистина бомбардират къщата и затрупат скривалището...

В ъгъла стоеше стар сандък с полуизтрит надпис: „ПЯСЪК“.

— Погледни — каза Колберг, — сандъкът за пясъка стои още от войната.

Той се приближи и повдигна капака.

— Дори пясъкът е останал.

— Слава богу, че не е потрябвал — забеляза Гюнвалд Ларсон. — Минахме без бомби. Какво е това?

Той гледаше предмета, който Колберг току-що беше извадил от сандъка.

Зелена американска брезентова торба, военен образец.

Ленарт Колберг отвори торбата и извади съдържанието ѝ.

Смачкана светлосиня блузка. Руса перука. Мека синя шапка с широка периферия. Тъмни очила. И пистолет „Лама автомат“, четиридесет и пети калибър.

XXIV.

През онзи летен ден, преди три години, когато младата жена на име Монита се беше фотографирала на кея с лодките, тя все още не се познаваше с Филип Тразор Мауритсон.

Това беше последното лято на шестгодишния ѝ брак с Петер: есента той се запозна с друга жена и веднага след Коледа изостави Монита с петгодишната им дъщеря Мона. По негова молба тя се отнесе срочно до съда — той бързаше да се разпише с новата си жена, която вече беше бременна в петия месец, когато се оформи разводът. На Монита остана двустайното жилище в Хьокаренген. Петер не претендираше и за детето. Той даже се отказа от правото си да се среща с него; скоро се изясни, че той се е отказал и от задължението си да плаща издръжка.

Монита беше огорчена най-много от това, че трябваше да изостави курсовете, в които се беше записала наскоро.

Тя отдавна чувствуваше какви затруднения ѝ причинява недостатъчното ѝ образование, за което тя нямаше вина. След задължителния девети клас реши да си почине една година, но се запозна с Петер, омъжи се и трябваше изобщо да изостави учението. На следващата година се роди дъщерята. През това време Петер се записа във вечерни курсове и само година преди развода, когато той ги завърши, дойде и нейният ред. Но с развода всички планове се провалиха, тъй като беше невъзможно да се намери бавачка, а даже и да намериш — откъде пари?

Първите две години след раждането на детето Монита си седя в къщи, но щом успя да уреди дъщеря си за през деня при частна възпитателка, постъпи на работа в една фабрика. Тя и преди, почти до самото раждане, работеше на различни места: и в учреждение, и като касиерка на магазин на самообслужване, и продавачка, и фабрична работничка, и келнерка.

Но когато след двегодишно прекъсване Монита отново започна да търси място, оказа се, че положението на трудовата борса се е

влошило и възможностите за избор са много по-малки. Без специално образование и връзки тя можеше да разчита, само на най-лоша работа с ниско заплащане. Наистина, след като започна отново да учи и отново пред нея се появи някаква перспектива, вече ѝ беше по-лесно да понесе убийственото еднообразие на конвейера.

Но след развода, когато остана сама и трябваше да премине на намален работен ден с по-ниска заплата, тя започна да изпитва нужда. Подаде оставка в пристъп на отчаяние, макар че не ѝ беше ясно какво ще прави по-нататък.

Известно време Монита изкара с мизерната помощ за безработни. Непрекъснато мислеше как да свърже двата края; наемът, храната и облеклото за дъщерята поглъщаха всичко, което успяваше да получи. Престана даже да пуши, но купчината неплатени сметки продължаваше да расте.

Преди Коледа замина заедно с Мона при по-голямата си сестра в Осло. Преди пет години при автомобилна катастрофа бяха загинали родителите ѝ, тъй че освен сестра си тя нямаше никого. Оттогава двете сестри посрещаха Коледа заедно. За да си купи билет, Монита заложи венчалните пръстени на родителите си и няколко брошки. Прекара в Осло две седмици; за това време напълня три килограма и след Нова година се върна в Стокхолм в съвсем друго настроение.

През февруари 1971 година Монита навърши двадесет и пет години.

Измина година, откакто Петер я изостави. Струваше ѝ се, че за това време тя се е променила много повече, отколкото през годините на брака. Придоби жизнен опит и увереност в себе си. Вярно, стана потвърда и по-цинична. И все по-често гледаше да бъде сама.

Монита се разхождаше с дъщеря си, вземаше от библиотеката много книги, които четеше, когато Мона спеше. Сега телефонът звънеше рядко, самата тя нямаше на кого да звъни и когато го изключиха за неплатената такса, тя почти не забеляза това. У дома се чувствуваше като в затвор, но постепенно заточението се превърна за нея в покой, а животът зад стените на нейната мрачна дупка ѝ изглеждаше все по-чужд и нереален. Нощем, когато Монита бродеше безцелно из жилището, безсилна да чете повече от умора и измъчена от безсъние, ѝ се струваше, че ще полудее.

Бъдещето на дъщеря ѝ я тревожеше силно; често тя плачеше от мъка и безсилие. Монита искаше Мона да расте в човешки условия, обкръжена с грижи и топлина, а не в такава среда, където гонитбата за пари и социален престиж, стремежът да се издигнеш над другите превръщат хората във врагове, където думите „придобивам“ и „имам“ се съединяват със знака за равенство с думата „щастие“. Искаше ѝ се нейното дете да изпита радостта от труда и другарството, да живее без тревоги и унижения, да живее достойно. Обаче Монита разбираше отлично, че за подобно нещо в Швеция не може да се мечтае.

Когато се върна в къщи от Осло, тя реши да се пребори с живота.

За десети път Монита се обърна към детска градина и този път изведнъж ѝ потръгна: приеха Мона.

След това се зае да си търси работа.

И през цялото време не я напускаше една мисъл: как да се сдобие с пари? Монита беше решила на всяка цена да напусне Швеция, в душата ѝ назряваше ненавист към това общество, което се наричаше процъфтяващо, а в действителност на огромното болшинство се предоставяше само една привилегия: да върти маховика, който привеждаше в движение целия механизъм.

Тя прекарваше през ума си различни начини да добие необходимите средства, но не виждаше подходящо решение.

Да спечели пари по честен път? Изключено. Досега това, което ѝ оставаше, след като заплатеше данъците, ѝ стигаше само за наем и храна.

Да спечели на тотото? Малко е вероятно. И въпреки това тя всяка неделя попълваше фишове от тотото: все пак някаква надежда.

Нямаше и откъде да чака голямо наследство.

Някои момичета — тя познаваше такива — печелеха добре от проституция. Сега не е нужно да работиш на улицата, представи се за модел и отвори ателие или постъпи в „Института за масажи“, или пък се запиши в някой луксозен „Секс клуб“. Но само мисълта за това ѝ беше дълбоко противна.

Оставаше да открадне. Но как и къде? Добре, ще видим, но все пак за начало трябваше да се намери някаква прилична работа.

На Монита ѝ потръгна; взеха я за келнерка в един популярен ресторант в търговския център на Стокхолм. Удобно работно време, а освен това можеше да се разчита и на прилични бакшиши.

Веднъж се случи така, че на една от масичките на Монита седна приличен човек с обикновена външност, който си поръча свински крачета с картофено пюре. Докато плащаше, той ѝ каза някакъв комплимент, но на нея това не ѝ направи особено впечатление. Вярно и Монита не му привлече вниманието, във всеки случай този път.

Тя не можеше да се похвали с впечатлителна външност, в това беше се убедила отдавна: хората рядко я познаваха при повторна среща. Тъмни коси; сиво-сини очи, равни зъби, правилни черти на лицето. Среден ръст (метър и шестдесет и пет), нормално телосложение (тегло — шестдесет килограма).

Някои мъже я намираха за красива, но това бяха само тези, на които се беше предоставил случай да я разгледат както трябва.

Когато Мауритсон седна за трети път на нейна масичка, тя го позна и се досети, че ще си поръча пръжки със задушени картофи — този ден менюто беше съставено от селска кухня. Миналия път той яде банички.

Мауритсон си поръча пръжки и мляко и когато тя му донесе поръчката, каза:

— Вие май сте новичка?

Монита кимна. Тя беше свикнала да се чувства безлична, а келнерската ѝ престилка не ѝ прибавяше своеобразие.

Когато му донесе сметката, той не се поскъпи в бакшиша и забеляза:

— Надявам се, че и вие, както и аз, ще свикнете тук. В този ресторант хранят вкусно, така че пазете си фигурата.

На прощаване ѝ намигна приветливо. Монита забеляза, че акуратният мъничък човек, който винаги ядеше селски гозби и пиеше само мляко, преднамерено избира някоя от нейните масички. Ще застане на вратата, ще погледне къде обслужва тя и ще седне там. Това не ѝ беше съвсем понятно, но я ласкаеше малко.

Монита се смяташе за лоша келнерка, тя не умееше да се сдържа, когато нетърпелив клиент започваше да нервничи, на грубостта отвърщаше с грубост. Но работеше бързо и ловко и с тези, които според нея заслужаваха това, се държеше приветливо, но без фамилиарничене и кокетство.

Мауритсон разменяше винаги с нея приятелски реплики и тя започна да го приема като стар познат. На нея ѝ се нравеше неговата

малко старомодна учтивост, макар че тя не се покриваше с възгледите му, които той понякога излагаше в твърде енергични изрази.

През един априлски ден — изтичаше третият месец, откакто Монита работеше в ресторанта — Мауритсон я повика при себе си. Тя се приближи, кимна към чинията с грахова супа и попита:

— Не е ли вкусно?

— Както винаги, превъзходно. Но сега ми дойде нещо наум. Аз седя тука всеки ден, ям, колкото ми душа иска, а вие сте все на крака, все работите. И ето какво си помислих — мога ли да ви покания някога? Вечер, разбира се, когато сте свободна. Да речем, утре?

Монита не се колеба дълго. Тя отдавна вече имаше мнение за него: честен човек, трудолюбив, въздържател, вярно малко особняк, но напълно безобиден и симпатичен. При това неговата покана за нея не беше изненада.

— Е, добре — каза Монита, — утре може.

След като в петък отидоха заедно на ресторант с Мауритсон, тя промени своето мнение за него само по две точки: първо, той не беше трезвеник, и второ, май не беше чак толкова от тези, които обичат да се трудят. Впрочем от това той не й стана по-малко симпатичен. Нещо повече, с него й беше много интересно.

През тази пролет те ходиха още няколко пъти на ресторант, при което Монита меко, но категорично отклоняваше опитите на Мауритсон да я заведе вечерта у тях на чашка вино или пък да го покани на гости при нея.

В началото на лятото той изчезна някъде, а през юли самата тя замина за две седмици в отпуск при сестра си в Норвегия.

Още първия ден, когато се върна от отпуск, го видя на неговата масичка. Срецнаха се вечерта. Този път тя отиде с него на Армфелтсгатан и за първи път остана да спи там. Той се оказа твърде приятен любовник.

Двете страни бяха доволни от отношенията си. Мауритсон не се натрапваше и те се срещаха само тогава, когато тя искаше — един-два пъти в седмицата. Той се отнасяше към нея грижливо, тактично и на двамата им беше добре, когато са заедно.

От своя страна и тя се държеше деликатно. Например Мауритсон избягваше да говори за това, с какво се занимава и откъде взима пари. И макар че този въпрос занимаваше Монита, тя не даваше простор на

любопитството си. Самата тя не искаше той да се вмъква в живота ѝ, особено пазеше Мона от това, ето защо не се бъркаше в работите му. Не го ревнуваше, той също — може би усещаше, че тя няма никой друг, а може би не придаваше и значение на това. Не разпитваше и за миналото.

Есента те все по-рядко излизаха някъде, повече седяха в квартирата му — ще си приготвят нещо вкусно, ще пийнат малко и рано ще си легнат.

От време навреме Мауритсон заминаваше по-работа, но къде и защо — не казваше. Монита не беше толкова глупава и бързо разбра, че той се занимава с нещо противозаконно, но тъй като Мауритсон ѝ беше симпатичен, тя смяташе, че в дълбочината на душата си той е порядъчен човек, тъй да се каже, благороден мошеник. Даже и да краде, то краде само от богатите. Нали във всеки случай не търгува с бели робини и не продава наркотици на децата.

Преди Коледа Мауритсон по неволя приповдигна завесата над своята дейност. Коледа е и за мошениците напрегнато време и страхувайки се да не изтърве нещо, той в лакомията си се нае с толкова поръчки, че да се справи с тях му беше невъзможно. И наистина как в един ден да бъдеш в Хамбург за сложна сделка и в същото време да доставиш поръчка на летището „Форнебю“ край Осло? А точно по това време, както обикновено, Монита се канеше да посреща Коледа в Осло и той не устоя на съблазънта да стане негов заместник и куриер. От нея не се искаха никакви смели действия, процедурата за предаване на неговата пратка беше така хитро измислена, че даже беше нелепо да се преструва, сякаш става дума за обикновен коледен подарък. Мауритсон я инструктира подробно и понеже знаеше отношението на Монита към наркотиците, представи работата така, че ставало дума за фалшиви бланки за машинации с пощенски преводи.

Монита не възрази и се справи успешно със задачата. Той ѝ плати пътя, а освен това добави и няколкостотин крони.

На пръв поглед тя би трябвало да е доволна — парите дойдоха леко и твърде навреме. Обаче след като поразмисли, Монита реши да се отнася занапред по-внимателно с подобни поръчки.

Жалко, че не провери пакета: май че Мауритсон все пак я излъга... Не, по-добре да не става повече негов пратеник. Нима е

приятно да носиш тайнствени пакети, в които може да има всичко — от опиум до бомба с часовников механизъм.

Мауритсон, изглежда, долови настроението на Монита, защото повече не я помоли да му помага. Но макар че той се отнасяше с нея, както преди, тя започна да открива в него такива черти, каквито преди не беше забелязала. Той я лъжеше често, при това без всякаква нужда, макар че тя никога не го питаше с какво се занимава и не се опитваше да го притисне до стената. Освен това Монита започна да подозира, че той съвсем не е благороден мошеник, а по-скоро дребен шарлатанин, който заради пари е способен на всякакви малки престъпления.

След Нова година те се срещаха все по-рядко, и то не заради прозренията на Монита, а просто заради това, че Мауритсон пътуваше все по-често по своите работи.

Но тя едва ли му беше доскучала, тъй като всяка свободна вечер той предпочиташе да прекара с нея. Веднъж, в началото на март, при него дойдоха гости, някои си Мурен и Малмстрьом, както изглежда, делово познанство. Те бяха малко по-млади от Мауритсон, единият от тях даже й хареса, но повече те, двамата, не се появиха.

Зимата на 1972 година беше нещастна за Монита. Ресторантът стана собственост на друг, новият собственик откри бар, старите клиенти се пръснаха, нови не дойдоха и в края на краищата той уволни целия персонал и инсталира игрални автомати. Монита отново се оказа без работа, сега самотата й тежеше още повече, тъй като Мона прекарваше деня в детската градина, а в събота и в неделя играеше с приятелките си.

Ядосваше се, че не може да скъса с Мауритсон. Впрочем, ядосваше се само тогава, когато го нямаше, защото с него й беше добре и тя се ласкаеше от откровената му любов. Освен това той беше единственият човек, освен Мона, на когото беше необходима.

Понеже нямаше какво друго да прави, Монита започна да ходи от време навреме в жилището на Армфелтсгатан, и то когато стопанинът му отсъствуваше. Харесваше й да поседи там, да почете някоя книга, да влиза от стая в стая, заобиколена от вещи, с които тя никога не можа да свикне, макар че ги беше виждала десетки пъти. Освен две-три книги и няколко грамофонни плочи, Мауритсон не притежаваше нищо, което самата тя би държала в дома си, но въпреки това тук й беше кой знае защо приятно.

Той не ѝ беше дал ключ, тя сама си го поръча. Това беше единственото посегателство срещу неговата независимост и няколко дни тя се измъчва от угризение на съвестта.

Монита се стараяше да не оставя никакви следи след посещенията си и ходеше на Армфелтсгатан само тогава, когато беше сигурна, че Мауритсон не е в града.

През един априлски ден, когато Монита буквално нямаше какво да прави, тя се отпрати към Армфелтсгатан. Ще поседи в това безобразно, но страшно удобно кресло на Мауритсон, ще послуша Вивалди — току-виж се успокоила.

Мауритсон беше заминал за Испания, очакваше го чак на следващия ден.

Монита окачи палтото и чантата си в антрето, извади от чантата си цигари и кибрит и влезе в хола. Както винаги, чистота и ред. Мауритсон си почистваше сам. В началото на тяхното приятелство тя го беше попитала защо не си наеме чистачка. Той ѝ беше отговорил, че му е приятно да си почиства сам и не желае да се лишава от това удоволствие.

Тя постави цигарите и кибрита на широката облегалка на креслото, отиде в съседната стая и пусна грамофона. Намери „Четирите годишни времена“; под звуците на „Пролетта“ отиде в кухнята за пепелник, седна в креслото, сви нозе и постави пепелника в облегалката.

Монита мислеше за Мауритсон и за това колко бедна е тяхната връзка. Познават се вече година, а взаимоотношенията им не бяха се обогатили с нищо, не бяха се изпълнили със съдържание, дори точно обратното. Не можеше даже да си спомни за какво си приказваха, когато се срещнат. Седнала в любимото му кресло и загледана в лавицата с подредените просташки дреболии, тя си казваше, че той е нищожество, нула. Защо, божичко, защо не беше го изоставила и не беше си намерила един истински мъж?..

Монита запуши, изпусна струйка дим към тавана и реши, че достатъчно е мислила за този галфон, само дето си развали окончателно настроението.

Тя се намести по-удобно в креслото, махайки бавно с ръка в такт на музиката, стараяйки се да не мисли за нищо. По средата на ларгото ръката ѝ закачи пепелника, той падна на пода и се счупи на парчета.

— Ай, дявол да те вземе — изтръгна се от нея.

Стана, отиде в кухнята, отвори вратичката под умивалника и посегна с ръка за метлата, която стоеше обикновено от дясната страна на кофата за боклук. Метлата я нямаше на мястото ѝ; Монита застана на колене и погледна в шкафчето. Метлата беше на пода и когато се протегна да я вземе, видя зад кофата чанта. Стара, изтъркана кафява чанта. Изглежда, Мауритсон я беше оставил тук, готвейки се да я отнесе долу в боклукчийския сандък, тъй като чантата беше голяма, за да се спусне през шахтата.

Но в този момент тя забеляза, че чантата е увита в здраво въже, което беше завързано с няколко възела.

Монита измъкна чантата и я постави на пода. Тежичка...

Надделя любопитството и тя започна да развързва внимателно възлите, като се стараше да запомни тяхната последователност. След това размота въжето и отвори чантата.

Камъни, облицовъчни плочки; съвсем наскоро беше ги виждала някъде.

Монита се намръщи озадачено и хвърли угарката в умивалника, без да откъсва очи от чантата.

Защо му е било нужно на Мауритсон да пълни с камъни старата чанта, да я обвива с въже и да я сложи под умивалника?

Кожата е истинска — някога сигурно е била великолепно нещо... И порядъчно скъпа. Погледна от вътрешната ѝ страна — нямаше името на собственика ѝ. Стой, а това какво е: и четирите долни ъгли са изрязани или с остър нож, или с бръснач. При това съвсем наскоро, срезове са съвсем пресни.

Досети се. Ама, разбира се, той е замислил да хвърли чантата в морето! И да не е в морето, поне в залива. Но защо?

Монита се наведе и започна да вади плочите от чантата. Докато ги нареждаше върху пода, тя си спомни къде ги беше виждала. Долу във входа, около вратата, която водеше към двора. Изглежда, имаха намерение да павират двора: именно оттам ги беше взел и той.

Ненадейно пръстите ѝ докоснаха някакъв друг предмет. Той беше гладък, студен и твърд. Монита го извади от чантата, И замря, а в ума ѝ постепенно придобиваше ясни очертания мисълта, която отдавна тревожеше подсъзнанието ѝ.

Какво, може би точно това е и решението. Може би този блестящ метален предмет е онази гаранция за свободата, за която тя толкова мечтаеше.

Дължина около двадесет сантиметра, широко дуло, тежка дръжка. Върху сивосинкавата повърхност над предпазителя беше гравирана марката: „Лама“.

Претегли го на ръка. Солиден.

Монита отиде в антрето и пъкна пистолета в чантата си. След това се върна в кухнята, постави камъните обратно в чантата, свърза я с въжето и постави там, където я беше намерила.

Взе метлата, измете хола, изнесе парчетата в антрето и ги хвърли в шахтата за боклук. После изключи грамофона, постави плочата на мястото ѝ, отиде в кухнята, взе угарката от умивалника, хвърли я в тоалета и пусна водата. Облече палтото си, пристегна чантата, праметна я през рамо и мина още веднъж по стайте да види дали всичко е така, както е било преди идването ѝ. Опипа джоба си да види дали ключът ѝ е там, хлопна вратата подире си и се затича надолу по стълбата.

Ще си иде в къщи, а там вече ще обмисли всичко, както трябва...

XXV.

В петък, седми юли, Гюнвалд Ларсон се събуди много рано. Вярно, не със слънцето, това щеше да бъде вече прекалено — според календара на този ден слънцето в Стокхолм изгряваше в три без единадесет минути.

До шест и половина той се изкъпа, закуси и се облече, а след половин час вече стоеше пред вратата на онази типова къщичка на Сонгарвеген в Солентюн, пред която преди четири дни се мяркаше и Ейнар Рьон.

Гюнвалд Ларсон искаше да реши една малка загадка, която не му даваше спокойствие цяла седмица. Това беше дреболия, дете се вика прашинка в окото, но щеше да е по-добре да се отърве от нея, а едновременно с това да докаже на самия себе си, че е разсъждавал правилно и е направил верен извод.

Стен Шьогрен явно не ставаше със слънцето. Мина доста време, преди той да отвори, прозявайки се и мотаейки се в банската хавлия.

Гюнвалд Ларсон хвана веднага бика за рогата.

— Вие излъгахте полицията — меко каза той.

— Аз съм излъгал?

— През миналата седмица вие на два пъти описахте бандита, който уж приличал на жена. Освен това вие подробно описахте колата „Рено-16“, която според вас гангстерът е използвал при бягството си, както и двамата мъже, които са били в колата.

— Точно така.

— В понеделник вие дума по дума повторихте версията си пред старши следователя, който идва тук, за да говори с вас.

— И това е така.

— Вярно е и това, че почти всичко казано от вас е абсолютна лъжа.

— Описах точно бандита, казах това, което съм видял.

— Естествено, тъй като и другите са го видели. Освен това сте съобразили, че на наше разположение ще бъде и лентата от

кинокамерата, инсталирана в банката.

— Но аз, както, и преди, съм убеден, че това беше жена.

— Защо?

— Не знам. Според мен, момичетата могат да се разпознаят по усет.

— Този път усетът ви е подвел. Но аз дойдох тук по друга причина. Нужно ми е да получа потвърждение от вас, че историята с колата и двамата мъже е ваша измислица.

— Това пък за какво ви е?

— Моите мотиви не ви засягат. Още повече, че те са чисто лични.

Сънливостта изчезна от лицето на Шьогрен. Той изглежда изпитателно Гюнвалд Ларсон и каза бавно:

— Доколкото ми е известно, непълните или неверни показания, ако не са дадени под клетва, не се считат за престъпление.

— Съвършено вярно.

— При това положение аз не виждам смисъл в нашия разговор.

— Аз пък виждам. Нужно ми е да се оправя в тази работа. Да предположим, че съм стигнал до някакъв извод и сега искам да го проверя.

— И какво гласи вашият извод?

— Че вие сте заблуждавали полицията не от користни подбуди.

— В нашето общество са предостатъчно онези, които мислят само за собствените си интереси.

— Но ти не си от тях, нали?

— Мъча, се... Наистина, не всички ме разбират. Например жена ми не можеше да ме разбере. Ето защо съм и ерген.

— Значи ти смяташ, че е добре да се ограбват банките и че полицията е враг на народа.

— Нещо от този род. Само че не толкова опростено.

— Да се ограби банка и да се убие един учител по гимнастика — това съвсем не е политическа акция.

— В този случай — не е. Но идейните мотиви трябва да се имат предвид изобщо. Понякога ограбването на банки е предизвикано от чисто политически причини. Да вземем за пример революцията в Ирландия. Освен това съществува и неосъзнат протест.

— Ти предлагаш да разглеждаме криминалните престъпници като бунтовници?

— Защо не, това е идея.

След известно мълчание Гюнвалд Ларсон попита:

— Значи, нямаше никакво бежово рено?

— Нямаше.

— И никакъв блед шофьор в бяла блуза, и никакъв момък в черно?

— Не.

Гюнвалд Ларсон кимна замислено. След това продължи:

— Работата е там, че бандитът е разкрит. И не е никакъв стихияен революционер, а мръсен плъх, който паразитства на капитализма, хранейки се с препродажба на наркотици и порнография и за нищо друго, освен за аванта не мисли. Само това му е в ума. Започна веднага да предава приятелите си само и само да спаси собствената си кожа.

Шьогрен сви рамене.

— Не е само той... Но тъй или иначе, човекът, който е ограбил тази банка — как да ти го обясня — е нещастник. Разбираш ли ме?

— Разбирам, разбирам.

— Слушай, откъде тези мисли у тебе?

— Познай... Опитай се да се поставиш на моето място.

— Тогава кой дявол те е пратил в полицията?

— Случайността. Изобщо аз съм моряк. Това стана отдавна, а тогава много неща ми изглеждаха другояче. Но тези неща не се отнасят към делото. Аз изясних каквото ми беше нужно.

— Значи, край?

— Край. Довиждане.

— Довиждане — отвърна Шьогрен. — Всичко хубаво.

Лицето му изразяваше пълно недоумение.

Но Гюнвалд Ларсон не видя това, тъй като вече си беше заминал. И не можа да чуе последните думи на Шьогрен.

— Все пак аз съм убеден, че това беше момиче.

В този ранен утринен час в една от къщите на Пилгатан в град Йончопинг фру Свеа Мауритсон шеташе в кухнята си — печеше за закуска сладки кифлички, за да зарадва завърналия се в къщи блуден син.

Пронизителен звън разкъса утринната тишина. Фру Мауритсон изтри ръце в престилката си и заситни към антрето, шляпайки с подпетените си чехли. Старинният часовник показваше седем и половина и тя хвърли тревожен поглед към затворената врата на спалнята.

Там спи нейното момче. Беше му постлала на кушетката в хола, но биенето на часовника му пречеше да заспи и посред нощ те си смениха местата. Съвсем е капнал, бедният, нужна му е пълна почивка. А на нея, старата и глуха кокошка, часовникът не ѝ пречи.

На стълбата стояха двама едри мъже.

Тя напразно се опитваше да им обясни, че сега е още много рано, нека да дойдат по-късно, когато синът ѝ се наспи.

Гостите настояваха на своето, виждате ли, работата им е много важна; в края на краищата тя влезе в стаята и разбуди внимателно сина си. Той се приповдигна на лакти, погледна часовника на нощното шкафче и се възмути:

— Ти, какво — полудя ли? Нали ти казах, че трябва да се наспя.

— Търсят те двама господа — виновно обясни тя.

— Какво? — Мауритсон скочи на крака. — Надявам се, че не си ги пуснала?

Той реши, че Малмстрьом и Мурен са подушили къде се крие и са дошли да го накажат.

Клатейки учудено глава, фру Мауритсон наблюдаваше как нейният син облече костюма си направо върху пижамата, след което тичайки засъбира разхвърляните си вещи в куфара.

— Какво се е случило? — страхливо попита тя.

Той затвори куфара, хвана я за ръката и пошепна:

— Разкарай ги, разбираш ли? Мен ме няма, заминал съм за Австралия!..

Майката не чуваше какво ѝ казва. Докато наместваше слуховия си апарат, Мауритсон се промъкна до вратата и се ослуша, допрял ухо до процепа. Тишина. Стоят там и го чакат със заредени пистолети...

Мауритсон закопча сакото и взе куфара.

— Вече си отиваш — огорчи се майката. — А аз ти изпекох кифлички. Любимите ти, препечени.

Той се обърна рязко към нея.

— Какви ти кифлички, когато...

Мауритсон не се доизказа. От антрето се чуха гласове.

... Те вече идват. Божичко, ще го застрелят на място... Той се огледа, обливайки се в студена пот. Седми етаж, не може и да се мисли за скачане през прозореца, а изходът от спалнята е само един — в антрето, където го чакат Малмстрьом и Мурен.

Той пристъпи към майка си, която беше замръзнала, объркана до леглото.

— Иди при тях! Кажим им, че ще изляза ей сега. Заведи ги в кухнята. Предложи им кифлички. Хайде, по-бързо!

Той я изтласка през вратата и се прилепи с гръб към стената.

Тишина. След това нещо щракна, като че ли се пъха пачка патрони в пистолет. Някой се изкашля, чу се внимателно почукване по врата и някакъв непознат глас произнесе:

— Мауритсон, излезте. Полиция.

Мауритсон разтвори вратата и просто плачейки от облекчение, падна в прегръдката на следователя Хьофлюгт от Йончопингската криминална полиция, който стоеше с приготвени белезници.

... След половин час Мауритсон вече седеше в стокхолмския самолет с пълен пакет пресни кифлички на коленете си. Той успя да убеди Хьофлюгт, че няма да избяга и пътуването мина без белезници.

От време навреме поднасяше на придружителя си пакета с кифлите, но следователят Хьофлюгт само поклащаше глава: летенето със самолет не му се отразяваше добре.

Точно по разписание, в девет и двадесет и пет, самолетът се приземи на летище Бома и след двадесет минути Мауритсон отново се озова в полицейското управление на Кунгсхолмен. По пътя той се мъчеше да отгатне какво ли си е наумил сега Булдозера. Облекчението, което изпита сутринта, когато разбра, че страхът му е бил напразен, вече се беше изпарило и го беше обладала тревога.

Булдозера Улсон очакваше с нетърпение пристигането на Мауритсон. Очакваха го също и избраните представители на специалната група, а именно Ейнар Рьон и Гюнвалд Ларсон; останалите, под ръководството на Колберг, подготвяха операцията против шайката на Мурен.

Когато доложиха на Булдозера за находката в противосамолетното скривалище, той едва не се побърка от радост. И сега предчувстваше велик ден: Мауритсон му е в ръцете, Мурен и

събратята му ще ги пипнат като зайци, щом се появят в банката на Русенлюндсгатам. Дори и да не е този петък — следващият, това е сигурно. С една дума, на шайката на Мурен не ѝ остава да се разхожда още дълго на свобода, а чрез нея той ще се добере и до Вернер Рус.

Телефонът наруши лъчезарните мечти на Булдозера. Той вдигна слушалката и почти веднага изкрещя:

— Доведете го, бързо!

Той тръшна слушалката на вилката, плесна с длани и съобщи делово:

— Господа, след малко той ще бъде тук. Готови ли сме?

Гюнвалд Ларсон измърмори нещо; Рьон отвърна вяло:

— Готови сме.

Той разбираше великолепно, че на него и на Гюнвалд Ларсон е предназначена ролята на слушатели. Булдозера обожаваше представленията пред публика, а днешният ден за него безспорно беше празник.

Изпълнителят на главната роля, а така също и режисьор, премести двадесет пъти столовете на другите действащи лица, преди да остане доволен. Самият той се намести в креслото зад бюрото; Гюнвалд Ларсон седна в ъгъла до прозореца. Рьон — отдясно на бюрото. Столът на Мауритсон стоеше в средата на стаята, точно срещу Булдозера.

На вратата се почука и в кабинета въведоха Мауритсон. Той и без друго нямаше настроение, а сега, като видя каква суровост е изписана на познатите му лица, направо се разтрепери.

Вярно, този, едрият блондин — май че Ларсон му беше името, — се заяде с него още от първия ден, а другият, този с лилавия нос, сигурно от рождение имаше такава мрачна муцуна, но това, че дори Булдозера, който миналия път беше ласкав като дядо Мраз, сега го гледа като вълк — да, това не е добър признак...

Мауритсон седна послушно, огледа се и каза:

— Здравейте.

Понеже не му отвърнаха, продължи:

— В документа, който ми даде господин прокурорът, не се казва, че не бива да напускам града. И изобщо, доколкото си спомням, такава уговорка помежду ни нямаше.

Но като видя какъв поглед му хвърли Булдозера, побърза да добави:

— Но аз, разбира се, съм на вашите услуги, стига да мога да ви помогна с нещо.

Булдозера положи ръце върху бюрото и сплете пръсти. Около минута оглежда Мауритсон и най-сетне заговори с елеен глас:

— Виждате ли — хер Мауритсон бил на нашите услуги. Колко любезно от негова страна. Само че сега е наш ред да му окажем услуга. Ако си спомняте, хер Мауритсон не беше съвсем откровен с нас, нали? И много естествено, че сега го мъчи съвестта. Точно затова и ние се потрудохме, да организираме тази малка среща, за да може хер Мауритсон да облекчи душата си.

Мауритсон гледаше объркано Булдозера.

— Не ме ли разбирате? Може би хер Мауритсон съвсем не изпитва нужда от покаяние?

— Аз... честна дума, съвсем не разбирам за какво трябва да се каля.

— Нима? Но ако кажа, че става дума за миналия петък?

— За миналия петък!

Мауритсон се размърда неспокойно на стола. Погледна към Булдозера, после към Ръон, след това пак към Булдозера, натъкна се на хладния поглед на сините очи на Гюнвалд Ларсон и отъпя. Тишина. Най-сетне Булдозера заговори отново:

— Да, да — за миналия петък. Не е възможно хер Мауритсон да не си спомня с какво се е занимавал през този ден... А? Пък и възможно ли е да се забрави такава печалба? Деветдесет хиляди не са малко!

— Какви деветдесет хиляди? За пръв път чувам!

Явно Мауритсон се перчеше и затова Булдозера продължи вече с твърд глас:

— Естествено хер Мауритсон няма и понятие за какво му говоря?

Мауритсон кимна с глава.

— Може би хер Мауритсон иска да се изразявам по-ясно? Искате ли това хер Мауритсон?

— Много ви моля — смирено каза Мауритсон.

Гюнвалд Ларсон се изправи:

— Хайде, стига представления! Ти знаеш отлично за какво става дума.

— Разбира се, че знае — добродушно рече Булдозера. — Просто хер Мауритсон хитрува, иска да ни покаже, че не е толкова лесно да го разобличим. Така е прието — в началото трябва да се потрудим повече. А може би той просто е срамежлив?

— Когато пееше за приятелите, не се стесняваше — жлъчно отбеляза Гюнвалд Ларсон.

— Точно това ще проверим сега — Булдозера се наведе, пронизвайки с очи Мауритсон. — Значи, ти искаш да се изразявам по-ясно? Добре, слушай. Ние знаем, че през този минал петък си ограбил банката на Хурнсгатан, излишно е да отричаш, ние имаме доказателства. За съжаление не е минало само с ограбването, тъй че сам го разбираш, загазил си здравата. Естествено ти можеш да кажеш, че са те нападнали, че ти изобщо не си искал да убиваш никого, но фактът си остава факт и мъртвият няма да се съживи.

Мауритсон побледня, в основите на косите му заблестяха капчици пот. Той отвори уста, искаше да каже нещо, но Булдозера го прекъсна:

— Надявам се разбираш, че в твоето положение не си струва да извърташ, само ще си влошиш положението. Има само един начин да облекчиш участта си — като престанеш да отричаш. Сега разбра ли ме?

Мауритсон клатеше глава, отворил уста.

— Аз... аз не зная нищо... нищо не разбирам... — изговори най-сетне той.

Булдозера стана и се заразхожда из кабинета.

— Скъпи Мауритсон, моето търпение е безгранично, но глупостта, когато човек е глупав като тапа, това не мога да понасям.

По гласа на Булдозера се усещаше, че дори неговото безгранично търпение има граници.

Мауритсон продължаваше да клати глава, а Булдозера, разхождайки се величествено пред него, не спираше:

— Стига си шикалкавил. Каза ти се — имаме доказателства.

— Какви доказателства? Никакви банки не съм ограбвал и никого не съм убивал.

Гюнвалд Ларсон въздъхна, изправи се и застана пред прозореца с гръб към останалите.

— И с такъв като него трябва да разговарят вежливо — процеди той през рамо. — Прасни го по муцуната — веднага ще разбере всичко.

Булдозера се подпря на бюрото с лакти, подпря брадичката си на дланите и погледна загрижено към Мауритсон.

— И така, уважаеми?

Мауритсон разпери ръце.

— Нищо не разбирам. Честна дума! Кълна се!

Булдозера издърпа внезапно долното чекмедже на бюрото:

— Значи, кълнеш се...

Той се изправи, хвърли на бюрото зелена брезентова чанта и погледна тържествуващо Мауритсон, който се взираше в чантата с явно удивление.

— Да, да, Мауритсон, както виждаш всичко е налице.

Той размести акуратно върху бюрото съдържанието на чантата.

— Перука, блузка, очила, шапка и накрая пистолет. Какво ще кажеш сега?

Мауритсон местеше шашардисано очите си от предмет на предмет, след това застина, бял като чаршаф.

— Какво е това... какви са тези вещи... — гласът му секна, той се изкашля и повтори въпроса си.

Булдозера го погледна уморено и се обърна към Ръон.

— Ейнар, виж, моля ти се, дали са се явили свидетелите?

— Добре — каза Ръон, ставайки. След няколко минути той се върна и доложи:

— Тук са.

— В такъв случай, Мауритсон, да минем в съседния кабинет за едно малко модно ревю. Ще дойдеш ли с нас, Гюнвалд?

Булдозера се устреми към вратата, притиснал чантата до гърдите си. Гюнвалд Ларсон го последва, подбутвайки грубо Мауритсон.

Кабинетът, в който влязоха, не се различаваше от другите помещения на криминалната полиция. Бюро, стопове, шкафове, масичка за пишеща машина. На едната стена имаше огледало, през което можеше да се наблюдава от съседната стая всичко, което става в това помещение.

Застанал зад този таен прозорец, Ейнар Рьон наблюдаваше, как Булдозера помага на Мауритсон да надене синята блузка, как намества на главата му светлата перука, как му подава шапката и очилата против слънце. Мауритсон се приближи до огледалото и удивено се взря в изображението си. Той гледаше право в очите на Рьон, на него даже му стана неудобно, макар да знаеше, че не се вижда.

Очилата и шапката също се оказаха като че ли по мярка и Рьон покани първия свидетел — касиерката от банката.

Касиерката се извърна към Рьон и кимна.

— Вгледайте се внимателно — каза Рьон.

— Ама разбира се, тя е. Без съмнение. Може би само панталоните бяха по-тесни, само това е разликата.

— Сигурна ли сте?

— Абсолютно. Сто процента.

Следващият свидетел беше счетоводителят от банката.

— Това е тя — решително каза той, след като хвърли само един поглед върху Мауритсон.

— Вие сте длъжен да се вгледате както трябва — рече Рьон. — Не бива да се допуска никаква грешка.

Свидетелят гледа около минута как Мауритсон се разхожда из стаята.

— Тя е, само е тя. Походката, осанката, косите... мога да се закълна. — Той поклати глава. — Жалко, толкова симпатична девойка.

Наближаваше един часът, когато Булдозера прекъсна разпита, без да получи признание. Но той не се съмняваше, че съпротивата на Мауритсон ще бъде скоро сломена, тъй като доказателствата и без това бяха достатъчни.

На задържания позволиха да се свърже с адвокат, след което го изпратиха в предварителния арест.

Изобщо, Булдозера беше доволен от постигнатото и веднага след като излапа в стола порция калкан с картофено пюре, се включи с нови сили в хайката срещу шайката на Мурен.

Колберг се беше потрудил добре и беше съсредоточил крупни сили в двете главни точки, където се очакваше нападението: на Русенлюндсгатан и в околностите на банката.

Подвижните отряди бяха получили заповед да бъдат в готовност, но да не привличат внимание. При случай, че на гангстерите им се

удаде възможност да се измъкнат, по пътя на отстъплението им бяха организирани моторизирани засади.

В гаража и в двора на полицейското управление на Кунгсхолмен не беше останал даже един мотоциклет, целият моторизиран транспорт беше разположен по тактически важните точки на града.

В критичните минути Булдозера трябваше да се намира в управлението, да следи по радиото за хода на събитията и да приема участниците в обира по реда на тяхното залавяне.

Членовете на специалната група се бяха разположили в банката и около нея. Освен Рьон, на когото беше наредено да следи за Русенлюндсгатан.

В два часа Булдозера тръгна с едно сиво волво-амазон да проверява постовете. В района на Русенлюндсгатан май изобилието от полицейски коли правеше впечатление, но затова пък в района на банката нищо не показваше, че е устроена засада. Напълно удовлетворен, Булдозера се завърна на Кунгсхолмсгатан, за да изчака решаващата минута.

И ето стрелките на часовника показват 14,45. Обаче на Русенлюндсгатан всичко оставаше спокойно. Нищо не се случи една минута по-късно и пред зданието на полицейския щаб. А след като в 14,50 от банката не дойдоха никакви тревожни известия, стана ясно, че обирът не е предвиден за този петък.

За всеки случай Булдозера изчака до три и половина, след което даде отбой. Репетицията премина организирано и успешно.

Той събра специалната група, за да разработят още по-щателно операцията и да решат кои детайли изискват поправка и по-тънка отработка: все пак имат още цяла седмица на разположение. Обаче членовете на групата дойдоха до извода, че не е имало никакви засечки.

Всички участници в операцията бяха действували точно.

Никой не беше нарушил графика.

В набелязания час всеки се беше оказал на нужното място.

Наистина обирът не се състоя, но след една седмица акцията ще бъде повторена с не по-малка, а може би и с още по-голяма точност и ефективност.

Стига Малстрьом и Мурен да не подведат.

* * *

Впрочем през този петък се случи онова, от което се страхуваха най-много. В ЦПУ си бяха въобразили внезапно, че някои си възнамеряват да хвърлят яйца по посланика на Съединените щати. А може би не яйца, а домати, и то не по посланика, а по посолството. А може би не да хвърлят, а да подпалят, и то не посолството, а звездно-раирания флаг.

Тайната полиция нервничеше. Тя живееше в измислен свят, изпълнен с коварни комунисти, анархисти-терористи и опасни смутители, които подриват устоите, като протестират против ограничената продажба на алкохол и замърсяването на околната среда. Тайната полиция получаваше информацията си за така наречените леви активисти от фашистките организации, с които си сътрудничеса активно.

Най-много нервничеше началникът на ЦПУ.

Ето защо поредната демонстрация против войната във Виетнам дойде не съвсем навреме.

Десетки хиляди хора се възмущаваха от бомбардирането на дигите и беззащитните села на Северен Виетнам, когато американците искаха заради престижа си да върнат в стадия на неолита; негодуващата тълпа се събра на Хакбергет, за да приеме резолюция. Оттам демонстрантите имаха намерение да отидат до посолството на САЩ и да връчат протеста си на дежурния портиер.

Това не трябваше да се допуска. Остротата на положението се задълбочаваше от факта, че полицмейстерът на Стокхолм се намираще в командировка, а началникът на управлението за охрана на реда — в отпуск.

И началникът на ЦПУ прие историческо решение: той лично ще се погрижи демонстрацията да мине встрани, лично ще увлече демонстрантите на безопасно място, по-далеч от звездно-раираното знаме. Такова безопасно място той считаше парка Хумлегорден в центъра на града. Нека си прочетат там своята проклета резолюция и се пръждосват.

Демонстрантите бяха настроени миролюбиво и не се заинатиха. Процесията тръгна по Карлавеген на север.

За обезпечаване на операцията бяха мобилизирани всички налични полицейски сили. В числото на мобилизираните беше и Гюнвалд Ларсон, който, седнал във вертолет, наблюдаваше от високо демонстриращите с лозунги и знамена хора. Той виждаше ясно какво ще се случи след малко, но не можеше да стори нищо. Пък и защо ли?..

На ъгъла на Карлавеген и Стюрегатан колоната, чието движение направляваше самият началник на ЦПУ, се сблъска с тълпа запаянковци — те се връщаха от централния стадион леко загрепти от винени пари и много недоволни от безцветната игра на футболистите. Това, което последва, твърде напомняше отстъплението на Наполеоновите войски след Ватерлоо или посещението на римския папа в Йерусалим. Не изтекоха и три минути и въоръжените с палки полицаи вече млатеха наляво и надясно запаянковците и привържениците на мира. От всички страни на тълпата напиреха мотоциклети и коне. Обърканите демонстранти и любители на футбола се пердасеха един друг; разпалените полицаи налагаха своите цивилни колеги. Наложиха се да спасяват началника на ЦПУ с вертолет.

Само че не с този, в който се намираще Гюнвалд Ларсон, тъй като Ларсон само след няколко минути заповяда:

— Лети по-бързо, лети, където искаш, само да сме по-далеч оттук!

Стотина човека бяха арестувани, още повече бяха пребити. И никой от тях не знаеше за какво е пострадал.

В Стокхолм цареше хаос.

А началникът на ЦПУ се разпореди по стар навик:

— За случилото се на никого нито дума.

XXVI.

По пътя до метрото Мартин Бек мислеше за странното си поведение предишната вечер.

Седнал зад бюрото в кабинета си на Вестбергалее, той внезапно почувствува остър пристъп на самота. Размишляваше за Свярд. И за Рея.

Мартин Бек получи от нея много повече, отколкото очакваше — като следовател, разбира се. Цели три нишки. Дори четири... Свярд е бил скъперник.

Свярд винаги — е, не винаги, но все пак доста години — се е заключвал със сто ключа, макар че не е държал нищо ценно у дома си.

Малко преди смъртта си Свярд е боледувал тежко, даже е лежал в онкологична клиника.

Може би е имал скрити пари? Ако е така, къде са те? Може би Свярд се е страхувал от нещо? Ако е така, от какво? Какво друго, освен собствения си живот, може да пази той, заключвайки се в своята дупка?

От какво е боледувал Свярд? Щом е бил в онкологична клиника, значи рак. Но ако е бил обречен, защо се е пазил толкова много?

Може би той се е страхувал от някого? Ако е така — от кого? И защо се е преместил в друго жилище, което е и по-лошо, и по-скъпо? Особено като се има предвид неговото скъперничество.

Въпроси. Сложни, но едва ли неразрешими.

За два-три часа няма да се справиш с тях, ще са нужни дни. Може би и седмици, и месеци. А може би и години.

Все пак какво е показала балистичната експертиза?

Май оттук трябва и да се започне.

... Мартин Бек вдигна слушалката на телефона. Но днес апаратът капризничеше, пет пъти Мартин Бек чу в отговор „Почакайте секунда!“, след което настъпваше гробна тишина. Все пак в края на краищата той успя да открие момичето, което преди седемнадесет дни беше аутопсирало гръдния кош на Свярд.

— Да, да — каза тя, — сега си спомням. Тогава ми позвъни един от полицията във връзка с този куршум, главата ми наду.

— Старши следователят Рьон.

— Възможно, не си спомням. Във всеки случай не този, който водеше в началото това дело, не Алдор Густавсон. Един такъв пипкав, през цялото време мънкаше.

— Ясно, по-нататък?

— Нали ви казах и миналия път, че полицията по начало твърде равнодушно се отнесе към това дело. Докато не позвъни този ваш мънкач, никой не отваряше и дума за балистична експертиза. Аз даже не знаех какво да правя с куршума. Но...

— Да?

— С една дума, реших, че не бива да го изхвърлям и го сложих в един плик. В плика сложих и заключението си, точно по правилата. Както е прието при нас, когато става дума за истинско убийство. Наистина не го изпратих в лабораторията, тъй като знам колко са претрупани.

— След това?

— След това пликът се забута някъде. Но накрая все пак го открих и го изпратих.

— На изследване?

— Аз нямам такива права. Но щом в лабораторията изпращат куршум, трябва да се предположи, че те въпреки всичко ще го изследват, макар и да става дума за самоубийство.

— За самоубийство?

— Разбира се, аз така и написах в бележката. От полицията веднага ми казаха, че става дума за суицидум.

— Ясно, аз ще се поразроя по-нататък — каза Мартин Бек. — Но преди това искам да ви задам още един въпрос.

— Какъв?

— При аутопсията не забелязахте ли нещо особено?

— Разбира се, забелязах, че се е застрелял. Това е и моето заключение.

— Аз ви говоря за друго. Не открихте ли признаци на някакво сериозно заболяване?

— Не. Нямаше никакви органични изменения. Вярно...

— Какво?

— Не го изследвах много щателно. Установих причината на смъртта и толкоз. Прегледах само гръдния кош.

— Значи не се изключва някаква болест?

— Естествено. Всичко, което можете да си представите — от подагра до рак на черния дроб. Все пак, кажете ми, защо се ровите толкова много? Обикновен случай, нищо особено...

Мартин Бек направи опит да открие някой от сътрудниците на балистическата лаборатория. Но не успя и в края на краищата беше принуден да позвъни на началника на научно-техническия отдел Оскар Елм, който се славеше като ненадминат специалист по криминална техника. И като не много приятен събеседник.

— О, ти ли си — процеди Елм. — А пък аз мислех, че са те направили началник на канцелария... Жалко, надеждите ми не са се оправдали.

— Защо си мислил така?

— Началниците на канцеларии си седят в кабинетите и мислят за кариерата си. Освен в онези случаи, когато играят голф или поглъщат телевизионните глупости. Те ми звънят тук и ми задават празни въпроси. И така, какво те интересува?

— Нищо особено, една балистична експертиза.

— Нищо особено? Не е ли възможно по-точно? Та при нас всеки глупак изпраща какви ли не боклуци. Планина от предмети чакат изследване, а няма кой да работи. И никой не иска да разбере това. Началникът на ЦПУ не се е мяркал насам от сто години, а когато през пролетта поисках да ме приеме, той заповядал да ми предадат, че през следващите дни времето му е ангажирано. Следващите дни, а сега е вече юли!

— Зная, зная — при вас е дяволски трудно.

— Това е меко казано — гласът на Елм звучеше малко по-приятливо. — Ти просто не можеш да си представиш какво става.

Оскар Елм беше непоправим мърморко, но затова пък беше добър специалист. И му допадаше ласкателството.

— Просто е за учудване как се справяте с всичко — продължаваше Мартин Бек.

— За учудване? — повтори Елм съвсем добродушно. — Това не е за учудване, това е истинско чудо. И така, кажи за каква балистична експертиза става дума?

— Интересува ме куршумът, който са извадили от един покойник. Фамилията на убития е Свядр, Карл Едвин Свядр.

— Ясно, спомням си. Типична история. Диагнозата — самоубийство. Патологът-анатом ни е изпратил куршума, а какво да правим с него — не казва. Може би да го позлатим и да го изпратим в криминалистичния музей?

— А куршумът какъв е?

— От пистолет. Пистолетът в тебе ли е?

— Не.

— Тогава откъде накъде са решили, че това е самоубийство?

Въпрос на място. Мартин Бек записа нещо в бележника си.

— Можеш ли да ми съобщиш някакви данни?

— Разбира се. Четиридесет и пети калибър, род на оръжието — автоматичен пистолет. Ако ми изпратиш гилзата, ще определим точно.

— Нямам гилза.

— Нямах? А какво собствено е правил този Свядр, след като се е застрелял?

— Не знам.

— Изобщо с такъв куршум в гърдите далеч не можеш да отидеш. Лягаш и умираш, нищо друго не ти остава.

— Разбрано — каза Мартин Бек. — Благодаря.

Все пак един въпрос е изяснен. "Който и да е стрелял, самият Свядр или някой друг, той е действувал със сигурност. Четиридесет и пети калибър гарантира успех. Да, това е ясно, но като цяло какво получи той от този разговор?

Щом като оръжието липсва или поне гилзата не е налице — куршумът още съвсем не е доказателство.

Вярно, един детайл се изясни. Елм каза, че куршумът е от автоматичен пистолет четиридесет и пети калибър, а на неговите думи човек може да вярва. И тъй Свядр е убит с автоматичен пистолет.

А останалото е все така неясно, както преди: Свядр не е могъл да се самоубие и никой друг не е могъл да го убие.

... Мартин Бек продължаваше разследването.

Той започна с банките, понеже знаеше от опит, че те отнемат най-много време. Мартин Бек не даваше отдих на телефона. Обаждат се от полицията. Във връзка с този и този, живеещ на адрес...

регистрационен номер... Молим да ни кажете откривал ли е при вас лична сметка, притежавал ли е абонаментна касетка.

Въпрос сам по себе си не много сложен, но докато позвъниш на всички... А има и работно време. По-рано от понеделник, вторник не чакай отговор.

Освен това трябваше да позвъни в болницата, където беше лежал Свядр, но това Мартин Бек отложи веднага за понеделник. Той също имаше работно време. В седем часа той все още седеше в кабинета си, макар че работният ден беше свършил преди два часа и за днес той не можеше да направи нищо повече за следствието.

Най-осезаем резултат от деня беше мазолът на показалеца на дясната му ръка, който получи от усърдното въртене на телефонната шайба.

През последните дни той откри в телефонния указател номера на Рея Нилсен. И вече се готвеше да го набере, когато се сети, че не знае за какво да я попита, във всеки случай да е нещо във връзка с делото Свядр. Впрочем службата тук нямаше нищо общо, той просто искаше да види дали Рея си е в къщи и да ѝ зададе само един въпрос. Мога ли да дойда?

Мартин Бек вдигна ръка от апарата и постави телефонния указател на мястото му. След това въдвори ред върху бюрото си, изхвърли ненужните хартии и подреди акуратно моливите.

Като излезе на улицата, Мартин Бек закрачи към метрото. Трябваше да почака доста, преди да дойдат зелените вагони, отвън много акуратни, а отвътре обезобразени от хулигани — седалките изрязани, ръчките изкъртени или отвинтени.

* * *

В понеделник, щом влезе в кабинета си, Мартин Бек отново се хвана за телефона.

Започна с клиниката. И с доста труд получи отговор, от който можеше да има много малко полза.

Свядр е постъпил в болницата в понеделник на шести март. Но още на другия ден са го прехвърлили в инфекциозното отделение на болницата Съодер.

— Защо?

— На този въпрос сега не е така лесно да се отговори — каза секретарката, след като откри най-сетне името на Свядр в регистрационните книги. — Очевидно случаят не е бил по нашия профил. Нямаме история на болестта. Има само бележка, че е постъпил при нас по препоръка на частен лекар.

— Кой е този лекар?

— Някой си доктор Берглюнд, терапевт.

Когато позвъни на доктор Берглюнд, автоматичен апарат му съобщи, че приемането на болни е прекратено временно до петнадесети август.

Но Мартин Бек нямаше намерение да чака повече от месец, за да разбере от какво е боледувал Свядр.

Той отиде с такси до болницата и като се полута малко, откри човека, който трябваше да знае всичко за здравословното състояние на Свядр.

Това беше четиридесетгодишен мъж, невисок, с тъмни коси, очи с неопределен цвят — сиво-сини, със зелени и светлокафяви искрици.

Докато Мартин Бек търсеше из джобовете си несъществуващи цигари, завеждащ отделението, сложил очила с рогови рамки, се зарови в книжата. Десет минути минаха в пълно мълчание. Най-сетне той премести очилата си на челото и погледна посетителя.

— И така. Какво искахте да знаете?

— От какво е боледувал Свядр?

— От нищо.

Около минута Мартин Бек осмисляше това малко неочаквано съобщение. След това попита:

— Тогава защо е лежал тук почти две седмици?

— По-точно единадесет денонощия. Направихме щателни изследвания. Имаше някои симптоми, посочени от частен лекар.

— Доктор Берглюнд?

— Точно така. Пациентът се смятал за тежко болен. Първо, имал е на врата си два отока, второ, в областта на корема, отляво — подутина. Тя се напипваше лесно и пациентът е решил, че има рак. Обърнал се е към частен лекар и той е намерил тревожни симптоми. Но частните лекари обикновено не разполагат с необходимото оборудване, за да диагностират подобни случаи. Пациентът е бил

изпратен по спешност в онкологична клиника. А там веднага се изяснило, че не е изследван и затова са го пратили при нас. А изследването е сериозна работа, трябва да се направи не един анализ.

— И изводът гласи, че Свядр е здрав?

— Практически здрав. За отоците на врата ние веднага го успокоихме — обикновени мастни натрупвания, нищо опасно. Подутината в областта на корема изискваше по-сериозно изследване. Но ние не намерихме нищо сериозно. Киста. Тя можеше да се махне, но ние преценихме, че от такова вмешателство няма нужда. Пациентът не изпитваше никакви неудобства. Наистина той твърдеше, че преди това е имал силни болки, но те явно са имали психосоматичен характер.

Лекарят се спря, погледна към Мартин Бек, както се гледа към деца и малограмотни възрастни, и поясни:

— Казано по-просто — самовнушение.

— Вие лично общувахте ли със Свядр?

— Разбира се. Разговарях с него всеки ден, а преди да го изпишем, имахме дълга беседа.

— Как се държеше той?

— В началото поведението му се определяше от мисълта за мнимата болест. Той беше уверен, че има неизлечим рак и че дните му са преброени. Смяташе, че му остава да живее най-много месец.

— Все пак е познал — вмъкна Мартин Бек.

— Така ли? Автомобил ли го е сгазил?

— Застрелян е. Възможно е и да се е самоубил.

Лекарят свали очилата си и замислено ги изтри с ъгълчето на престилката.

— Второто предположение ми се струва съвсем невероятно.

— Защо?

— Както вече ви казах, преди да го изпишем, аз разговарях дълго със Свядр. Когато той се убеди, че не е болен от нищо, от раменете му сякаш се смъкна планина. Преди това той беше страшно потиснат, а сега се промени изцяло, веднага се развесели. Още преди това се изясни, че болките му минават от най-прости средства. От такива таблетки, които, казано между нас, съвсем не са болкоуспокояващи.

— Значи според вас той не би могъл да се самоубие?

— Не е такава натура.

— А каква натура имаше той?

— Аз не съм психиатър, но на мен той ми направи впечатление на суров и затворен човек, Персоналът се оплакваше от него — придирчив, мърморко... Но всичко това се прояви едва в последните дни, след като разбра, че за него няма нищо опасно.

Като помисли малко, Мартин Бек попита:

— Не знаете ли дали при него са идвали посетители?

— На мен ми е казвал, че няма приятели. Но един родственик на Свядрд — представи се за племенник — ми позвъни по време на дежурство и се интересува как е здравето на чичо му.

— И вие какво отговорихте?

— Тъкмо бяхме получили всички данни, когато той позвъни. И аз веднага го зарадвах, като му отговорих, че Свядрд е здрав и ще живее още много години.

— И как реагира той?

— Ако се съди по гласа — удиви се. Изглежда, Свядрд е убедил не само себе си, но и него, че няма да излезе жив от болницата.

— Този племенник каза ли си името?

— Навярно, но аз не съм го запомнил.

— Ето какво ми дойде току-що на ум — каза Мартин Бек. — Нима не е прието за всеки случай пациентът да съобщава името и адреса на някой от близките или познатите си...

— Съвършено вярно. — Лекарят отново сложи очилата си. — Сега ще видим... Тук трябва да е написано. Да, ето. Рея Нилсен.

* * *

Дълбоко замислен, Мартин Бек крачеше през парка Тантолюнден.

А имаше за какво да мисли.

Карл Едвин Свядрд нямаше нито братя, нито сестри.

Откъде тогава се е взел този племенник?

* * *

Работния ден той започна с внимателно преглеждане на всички свои записки. С това се занимава до втората закуска — чаша чай и два сухара.

Когато се върна в кабинета, телефонът иззвъня.

— Комисарят Бек? — попита мъжки глас.

— Да.

— Обаждам се от Търговската Банка. Ние получихме въпрос относно клиента на име Свядр, Карл Едвин Свядр.

— Да, слушам?

— При нас е открита сметка на негово име.

— По сметката има ли пари?

— Около шестдесет хиляди. Въобще...

Говорещият се запъна.

— Да, какво искахте да кажете? — подтикна го Мартин Бек.

— Изобщо бих казал, че сметката е някак си странна.

— Под ръка ли са ви книгата?

— Разбира се.

— Мога ли да дойда сега и да им хвърля един поглед?

— Естествено. Потърсете завеждащия клона Бенгтсон.

Банковият клон се намираше на ъгъла на Уденгатан и Свеавеген и независимо от оживеното движение Мартин Бек успя да се добере дотам за някакъв си половин час.

Предоставиха му едно малко писалище зад преградата и, докато разлистваше книгата, той си помисли, усмихвайки се, че все пак има нещо положително в порядките, които позволяват на полицията да се рови в личните работи на гражданите.

Завеждащият клона имаше право: сметката беше странна.

— Клиентът е предпочел чекова сметка — обясни той. — Би било по-естествено да избере друга форма на влог, която дава по-висок процент.

Забележката беше вярна, но Мартин Бек се интересува повече от редовността на вноските. Всеки месец са постъпвали седемстотин и петдесет крони и то винаги между петнадесето и двадесето число.

— Доколкото разбирам — каза Мартин Бек, — парите не са се внасяли тук.

— Съвършено вярно, нито една вноска не е направена при нас. Ето погледнете, всяка вноска е оформена в друг клон. Технически това

не играе никаква роля. Но тази постоянна смяна на адреса на изпращача май не е случайна.

— Искате да кажете, че Свядр си е превеждал парите сам, но по такъв начин, че никой да не го разбере?

— Да... изглежда, че е така. Когато превеждаш пари на своя сметка, не е задължително да посочваш фамилията на изпращача.

— Но нали бланката все пак трябва да се попълни?

— Според случая. Много често клиентът просто връчва парите на касиера и го моли да оформи превода. Не всички умеят да попълват бланките, в такъв случай касиерът вписва, името на получателя, номера на личната сметка, баланса. Това е предвидено в правилата на обслужването.

— А по-нататък?

— Клиентът получава копие от бланката в качеството на квитанция. Когато клиентът превежда пари по своя сметка, банката не му изпраща съобщение. Изобщо, известия се изпращат само в случай, когато клиентът помоли за това.

— Ясно, а къде отиват оригиналите на бланките?

— В централната ни архива.

Мартин Бек прекара бавно пръст по колонките с цифри.

— Свядр не е ли теглил пари от сметката си? — попита той.

— Не, и това на мен ми изглежда най-странно. Не е изписал нито един чек. А когато се задълбочих в проверката, оказа се, че той даже не е взел и чекова книжка, всеки случай през последните няколко години.

Мартин Бек потърка носа си. В квартирата на Свядр не беше намерена нито чекова книжка, нито съобщения, нито копия от бланките.

— Някой от този клон познава ли Свядр по лице?

— Не, никога не сме го виждали.

— Кога е открита сметката?

— Ако се съди по всичко, през април хиляда деветстотин и шестдесет и шеста година.

— И оттогава всеки месец са постъпвали по седемстотин и петдесет крони?

— Да. Наистина, последната вноска е получена на шестнадесети март тази година. — Завеждащият погледна в календарчето си. — Било е четвъртък. А през април нищо не е получено.

— Това се обяснява много просто — каза Мартин Бек. — Свярд е умрял.

— Какво говорите... На нас не са съобщили. Обикновено в такива случаи се обаждат наследниците.

— В този случай наследници няма.

Чиновникът го погледна озадачено.

— Затова пък сега ще има — добави Мартин Бек. — Всичко хубаво.

По-добре да не се задържа тук, докато на някой не му хрумне да ограби и тази банка. Ако такова нещо се случи в негово присъствие, веднага ще го привлекат в специалната група. „Ще го откомандироваат“... „Ще го включат в отряда“...

* * *

Делото се обърна на съвсем друга страна. Седемстотин и петдесет крони всеки месец в продължение на шест години? Както се казва, постоянен доход. И понеже Свярд не е теглил нищо, на тайнствената сметка се е събрала порядъчна сума. Петдесет и четири хиляди крони плюс процентите.

За Мартин Бек това бяха много пари.

За Свярд, няма съмнение — това беше цяло състояние. Промяната на обстоятелствата подсказваше и нови пътища на разследването.

Най-напред трябваше да поговори с данъчните органи, а след това да хвърли поглед и на бланките на преводите, ако те действително са запазени.

Данъчното управление не разполагаше с данни за Свярд.

Когато става дума за бедняците, към които се числеше той, властите се ограничават с изтънчената форма на експлоатация, която се изразява в надценка на продоволствените стоки и най-силно удря по джоба тези, чийто джоб и без това е най-тънък.

Добре, а как стоят нещата с преводните бланки?

В Централния клон на Търговската банка бързо намериха последните двадесет и две бланки. Всичките те бяха подадени в различни клонове и всяка беше попълнена с различен почерк —

очевидно от ръката на касиера. Разбира се, тези хора можеха да се намерят и да се разпитат. Колосален труд, който нямаше да даде нищо.

Кой ще си спомни клиента, който преди много месеци е превел на своя сметка седемстотин и петдесет крони? Никой! И ето че Мартин Бек си стои в къщи и пие чай с любимата си чаша.

Мартин Бек отново не беше на себе си. Отново душата му е смутена, отново е тревожен, но сега това се обясняваше донякъде с обстоятелството, че той не беше в състояние да изгони от мисълта си служебните работи.

Свярд. Тази идиотска заключена стая.

Тайнственият вносител.

Точно така: тайнственият вносител. Кой е той? Нима все пак е Свярд?

Не. Трудно е да се повярва, че Свярд ще хитрува чак толкова.

Освен това трудно е да се допусне, че обикновен общ работник ще се досети да си заведе чекова сметка в банката.

Не, парите е превеждал някой друг. По всичко личи, че е бил мъж — твърде е съмнително в банката да дойде жена, да се назове Карл Едвин Свярд и да каже, че иска да преведе на собствената си сметка седемстотин и петдесет крони.

И най-сетне: откъде накъде този някой е изпращал пари на Свярд?

Засега този въпрос увисваше във въздуха.

Освен това съществува още една непонятна фигура.

Загадъчният племенник.

Но Неизвестен номер едно е човекът, който през април или в началото на май е съумял да застреля Свярд, макар че той се е барикадирал като в крепост в заключената стая.

А може би тези трима неизвестни в действителност са едно лице? Вносителят, племенникът, убиецът?

Да, има над какво да си поблъска главата.

Мартин Бек остави чашата и погледна часовника си. Времето беше излетяло бързо — вече е девет и половина. Късно е да излиза някъде. Пък и къде ли би могъл да отиде.

Мартин Бек сложи една плоча с Бах и пусна грамофона. След това се излегна в леглото.

Ако се абстрахира от всички неясноти и въпросителни, може да изгради версия. Племенникът, вносителят, убиецът — това е един човек. Свярд се е занимавал с умерен шантаж и шест години е принуждавал този човек да му плаща седемстотин и петдесет крони на месец, но поради болезненото си скъперничество не е харчил нищо. Жертвата му е продължавала да плаща година след година, докато търпението ѝ не е свършило.

Да се види Свярд в ролята на шантажист не е чак толкова трудно. Но шантажистът трябва да разполага с някакви козове против този, от когото изнудва пари.

Шантажистът трябва да разполага с някаква информация.

Откъде може един обикновен общ работник в склад да се сдобие с такава информация?

Там, където работи. Или там, където живее.

Доколкото е известно, Свярд не е ходил никъде другаде. Само в къщи и на работа.

Но през юни 1966 година Свярд е напуснал работа. Два месеца преди това на негова сметка е постъпила първата вноска.

Значи, всичко е започнало преди повече от шест години. А с какво се е занимавал след това Свярд?

Когато Мартин Бек се събуди, плочата продължаваше да се върти. Може би нещо беше сънувал, но паметта му не беше съхранила нищо.

* * *

Сряда, нов работен ден, свършено ясно е с какво трябва да го започне. С разходка.

Реши да обиколи крайбрежните улици. От начало — по Корабна, след това, пресичайки Слюсен, ще свие на изток по Стадсгорден.

Винаги беше обичал тази част на Стокхолм. Особено през детството, когато на кейовете стояха параходи със стоки от далечни страни. Сега рядко ще видиш истински океански параходи, замениха ги фериботи за любителите на къркането от островите. Чудесна замяна... Измира старата гвардия от докери и моряци, а без тях пристанището не е това, което беше някога.

Половин час бърз вървеж — и ето го пред целта.

Явно старият склад беше обречен на събаряне, той не беше пригоден за контейнерни превози и въобще не отговаряше на новите изисквания.

Пълно мъртвило... Стаичката на завеждащ склада е празна, стъклата, през които някога високото началство е следяло за работата, са прашни. И изпочупени. Календарът на стената е отпреди две години.

До купчина стока на дребно стоеше електрокар, а зад него Мартин Бек видя двама работници, единият беше в оранжев комбинезон, а другият — в сива престилка. Първият — съвсем млад, а на другия от пръв поглед можеха да се дадат седемдесет години. Те седяха на пластмасови бидони, помежду им стоеше преобърнат сандък. По-младият пушеше, зачетен във вечерния вестник.

Работниците погледнаха безучастно към Мартин Бек; вярно, младият изплю угарката и я разтърка с тока си.

— Да се пуши в склада — поклати глава възрастният. — Да знаеш какво щеше да ти се случи...

— ... едно време — кисело довърши вместо него младият. — Така е било някога, а ние живеем сега, или ти още не си разбрал това, дъртако?

Той се обърна към Мартин Бек:

— Какво търсите тук? За външни лица входът е забранен. И на вратата го пише. Да не би да сте неграмотен?

Мартин Бек извади портфейла си и показва удостоверението.

— Ченге — процеди младият.

Старият не каза нищо, но се наведе и се изхрачи.

— Отдавна ли работите тук?

— Седем дни — каза младият. — А утре край, по-добре да се върна на товарната автогара. Защо се интересувате?

Без да дочака отговор, младежът добави:

— Изобщо тук всичко скоро ще бъде ликвидирано. Но дядката помни още времето, когато в тази дяволска съборетина са се блъскали двадесет и пет работяги, по които са крещели двама надзиратели. За това ми е разказвал двеста пъти.

— В такъв случай той навярно си спомня работника по име Свярд. Карл Едвин Свярд.

Старецът погледна Мартин Бек с мътни очи.

— Какво се е случило? Аз нищо не знам.

Ясно: от кантората вече са съобщили, че полицията търси някой, който да познава Свярд.

— Почина той, Свярд, почина, отдавна го погребяха — отговори Мартин Бек.

— Почина ли? Значи това било... Е, в такъв случай — помня го.

— Не преувеличавай, дядо — намеси се момъкът. — А кого разпитва оня ден Юхансон? Без полза. Мозъкът ти е в паяжина.

Изглежда той реши, че няма защо да се страхува от Мартин Бек, защото запуши спокойно нова цигара и продължи:

— Казвам ви със сигурност, че дядото е изкукуригал. Следващата седмица го уволняват, а от догодина ще получава пенсия. Ако доживее.

— С паметта ми е всичко наред — оскърбено възрази старецът. — Друго може да съм забравил, но Карл Свярд помня добре. Но никой не ми каза, че е умрял.

Мартин Бек слушаше мълчаливо.

— На оня свят никой не може да му навреди — философски заключи старецът.

Младежът стана, вдигна бидона и закрачи към вратата.

— Защо се бави този дяволски камион? — измърмори той, — В този старчески дом човек може да плесеняса.

— Що за човек беше този Карл Свярд? — попита Мартин Бек.

Старецът поклати глава, изхрани се отново и едва не уцели дясната обувка на Мартин Бек.

— Какъв човек? Това ли е всичко, което искаш да узнаеш?

— Да.

— А той наистина ли е умрял?

— Наистина.

— В такъв случай разрешете да доложя, че Карл Свярд беше първият мръсник на тази мръсна страна. Тоест, аз не съм срещал друг такъв мръсник.

— Какво особено имаше в него, в този Свярд?

— Особено? Което е вярно, вярно си е — той беше особен лентяй, друг като него нямаше. Освен това скръзна, каквато светът не е

виждал, и отвратителен другар. Може и да умираш, но глътка вода от него не чакай.

Замълча, след което добави лукаво:

— Вярно, в една работа си го биваше.

— Например?

Старецът отмести поглед, помълча, след което каза:

— Например? Да се подмазва на началството. И да прехвърля на другите своята работа. Да се преструва на болен. Изкара си инвалидност навреме, не дочака да го уволнят.

Мартин Бек седна на сандъка.

— Все пак ти не искаше да ми кажеш точно това.

— Аз?

— Да, ти.

— Карл, наистина ли е пукнал?

— Умря. Честна дума.

— Откъде у фараона честна дума... Изобщо, не е хубаво Да се одумва покойник, макар че според мен това не е толкова важно — важното е с живите да живееш по съвест.

— Подписвам се с двете си ръце — каза Мартин Бек. — Кажи ми, в коя работа си го биваше Карл Свяд?

— Знаеше кои сандъци да разбива? Но всичко вършеше в извънработно време, за да не дели с никого.

Мартин Бек стана. Ето ти още един факт и то, навярно, единственият, с който разполагаше този старец. Умението да се разбие нужният сандък винаги е играло важна роля в тази професия... Най-много страдаха при превозването спиртните напитки, цигарите и разни други дребни изделия, които не е трудно да изнесеш и продадеш.

— Това — каза старецът, — изплюх го. Край... Научи каквото ти трябваше и веднага се омиташ. Много ти здраве, приятел.

Карл Едвин Свяд не се е ползувал с любовта на другарите си, но докато е бил жив, с него са се отнасяли търпимо.

— Край — повтори старецът. — Щастливо плаване.

Мартин Бек вече прекрачи към вратата и отвори уста, за да благодари и се сбогува, но премисли и отново седна на сандъка.

— Какво пък, може да поседим още малко и да си побъбрим.

— Какво, какво? — недоверчиво промълви старецът.

— Жалко само, че няма бира. Но аз мога да прескоча.

Старецът се облеци. Изражението му на покорност се смени с почуда.

— Наистина ли?... Да побъбриш... с мене?

— Разбира се.

— В такъв случай имам. Бира имам. Тук, под сандъка, дето си седнал на него.

Мартин Бек се понадигна и старецът измъкна под него две банки бира.

— Да платя ли? — попита Мартин Бек.

— Ако искаш, плати. Но може и да не плащаш.

Мартин Бек му подаде петарка и отново седна.

— Казваш, че си плавал по моретата — рече той. — Кога тръгна в първия си рейс?

— През деветстотин двадесет и втора, от Сьондсвал. Корабът се казваше „Фрам“. Капитанът — Янсон. Голям злобар беше...

Когато отваряха втората банка, влезе електрокаристът. Очите му се опулиха.

— Вие наистина ли сте от полицията?

Мартин Бек не отговори.

— И вас човек не може да ви разбере — заключи младежът и отново излезе.

Мартин Бек си тръгна чак след час, когато най-сетне пристигна камионът.

Този час не беше хвърлен на вятъра. Старите работници има какво да поразкажат, странното е, че никой не се сеца за тях. Дори да вземем за пример само този старец — колко неща е видял и преживял на сушата и в морето...

А в делото на Свярд се появи още една нишчица, която си струваше труда да се мотае.

Мартин Бек беше в отлична форма, когато, след като се наобядва, влезе в кантората на транспортната фирма на крайбрежната улица „Корабна“.

Той беше наясно, че заради въпросите не бива да очаква особена отзивчивост. И не сгреша.

— Повреждане на стоките при превозването им?

— Именно.

— Естествено без повреди не може. Известно ли ви е колко тона обработваме за една година?

Риторичен въпрос. Явно искаха да се отърват от него, но той нямаше намерение да се предава. Трябваше да научи какво е могло да се случи, когато в склада е работел Свярд.

— Преди шест години?

— Шест, седем... Нека се спрем на шестдесет и пета и шестдесет и шеста година.

— Сам преценете дали можем да ви отговорим на подобен въпрос? Вече ви казах, че в старите складове повреди ставаха често. Случваше се да се разбият сандъци, но нали затова е застраховката, за да покрие такива загуби. Рядко виняхме работниците. Понякога уволнявахме някого, и това се случваше, но обикновено временните.

Мартин Бек се заинтересува дали някъде повредите на товарите са се регистрирали с указание за виновника на повредата.

Естествено десетникът е правил съответната бележка в складовата книга.

А дали са се запазили складовите книги от времето, когато Свярд е работил тук?

Сигурно се пазят в някакъв стар сандък на тавана. Но там е невъзможно да се намери каквото и да било. Нищо няма да излезе от това.

След кратка дискусия какво трябва да се разбира под думата „невъзможно“, беше решено, че единственият начин да се отърват от него, е да отстъпят.

Изпратиха на тавана един млад човек, който почти веднага се върна с празни ръце. Мартин Бек забеляза, че по сакото на сътрудника нямаше даже следа от прахоляк, поради което предложи сам да го съпроводи във втората му експедиция.

На тавана беше много горещо и в слънчевите лъчи танцуваха прашинки, но общо взето, нямаше нищо страшно, тъй че след половин час те намериха търсения сандък. Папките бяха стар тип, картонени, с дочено гръбче. На етикетче бяха написани номера на склада, годината. Събраха се пет папки — от втората половина на шестдесет и пета до първата половина на шестдесет и шеста година.

Младият сътрудник загуби елегантния си вид, сакото му трябваше да отиде на химическо чистене, цялото му лице беше в

мръсни петна.

В кантората изгледаха папките с почуда и неприязън.

Не, не — няма нужда от никакви разписки, а и самите папки не е нужно да се връщат.

— Надявам се, че не ви причиних много грижи — учтиво каза Мартин Бек.

Докато излизаше, стиснал под мишница плячката си, изпращаха го хладни погледи.

Когато стигна на Вестбергалее, първата работа на Мартин Бек беше да отнесе папките в тоалетната и да ги почисти от праха. После се изми, след което седна зад бюрото си и се зарови в документите.

Когато започна, часовникът показваше три, в пет часа реши, че може да направи изводите си.

Количеството на обработените товари се е отчитало всекидневно и записките бяха направени достатъчно акуратно, макар че многобройните съкращения говореха малко на непосветения човек.

Въпреки всичко Мартин Бек намери това, което търсеше — разхвърляните тук и там бележки за повредени товари.

Всеки път беше посочен видът на стоката и получателя. Но за виновника за повредата нямаше и дума.

Изобщо повредите не бяха чак толкова много, но затова пък биеше на очи, че в тази рубрика явно преобладаваха спиртните напитки, продоволствените стоки, изделията за широка употреба.

Мартин Бек записа внимателно в бележника си всички случаи на повреда и датата. Получиха се около петдесет записки.

Когато свърши, той отнесе папките в канцеларията и написа на лист хартия да ги изпратят в транспортната фирма.

Помисли и приложи към папки благодарствена записка на бланка на полицейското управление: „Благодаря за помощта! Бек“.

Докато крачеше към метрото, той изведнъж съобрази, че по негова вина на фирмата ще се понатрупа работа. И с почуда установи, че изпитва от това детинско злорадство.

После, очаквайки зеления влак, над който бяха поработили добре хулиганите, Мартин Бек размишляваше за съвременните контейнерни пратки. А преди е било много просто: изпуснеш сандъка, след което разбиваш бутилките и преливаш внимателно коняка в бидони или дамаджани... Със стоманените контейнери този номер не минава, но за

сметка на това съвременните гангстери получиха възможност да контрабандират всичко, което им е угодно. И вършат това всекидневно, използвайки обстоятелството, че шашардисаната митница съсредоточи целия си огън върху личния багаж, залавяйки някой пакет цигари повече или бутилка уиски.

Влакът дойде. Мартин Бек смени линията на централната станция и излезе пред търговското училище.

В спиртния магазин на Сюрбрюнsgатан продавачката огледа подозрително сакото му, което беше запазило отчетливи следи от посещението му на тавана на транспортната фирма.

— Ако обичате две бутилки червено — помоли той.

Тя бързо натисна под тезгяха сигналното копче, съединено с червена лампичка, и строго поиска да ѝ покаже документ.

Мартин Бек извади удостоверението си и продавачката се изчерви, сякаш беше станала жертва на извънредно глупава и непристойна шега.

След като излезе от магазина, той се отправи към Тюлегатан.

Мартин Бек дръпна звънеца, после натисна вратата. Заключено. Но в антрето светеше, затова той позвъни още веднъж.

Отвори Рея. Днес носеше кафяви трикотажни панталони и някаква дълга до под коленете лилава роба.

— О, ти ли си... — провлече тя.

— Аз съм. Мого ли да вляза?

— Влизай.

— Взех две бутилки вино.

— Остави ги в бюфета — докато сядаше, Рея погледна недоволно Мартин Бек. — Защо толкова скъпо?

Той седна насреща ѝ.

— Пак ли Свядд? — попита тя.

— Не. Макар че може да се използва като предлог.

— Необходим ли ти е предлог?

— Аха. За кураж.

— Охо... Добре, хайде да си сварим чай.

Тя отмести встрани книгата и затрака със съдините.

— Изобщо тази вечер смятах да се позанимавам, но ще ми се размине. Неприятно е да седиш сам. Вечерял ли си?

— Не.

— Отлично. Сега ще измисля нещо.

— Между другото, ти позна по отношение на Свяд — каза Мартин Бек. — Той е имал пари в банката. И то не малко.

— М-м-м — обади се тя.

— Някой му е плащал по седемстотин и петдесет крони на месец. Кой според теб би могъл да бъде?

— Не знам. Той не общуваше с никого.

— А защо все пак се е преместил?

Тя сви рамене.

— Виждам само едно обяснение: не му е харесвало тук. Той беше много странен. Няколко пъти се оплаква защо толкова късно заключвам входната врата. Като че ли цялата къща е само за него.

— Всичко е вярно.

Тя помълча, после попита:

— Кое е „вярно“? Научи ли нещо интересно?

— Не знам дали ще го наречеш интересно — явно някой го е застрелял.

— Странно. Разказвай.

Тя отново затрака със съдините, но слушаше внимателно.

Когато Мартин Бек завърши разказа си, тя се разсмя.

— Великолепно! Ти не четеш ли криминални книги?

— Не.

— А аз ги гълтам на камари, безразборно и моментално ги забравям. Но това е класически случай. Заключена стая — на тази тема са написани хиляди страници. Неотдавна прочетох... Момент. Засега нареди чиниите. На рафта има соев сос. Подреди така, че на човек да му е приятно да седне.

Той положи цялото си старание. Рея се върна след няколко минути с някакво списание, разтвори го, после разсипа по чиниите ориз.

— Яж — разпореди се тя. — Докато е топъл.

— Вкусно — рече той. — М-м-м... Оризът е станал.

Тя бързо се справи с порцията си и взе списанието.

— Ето, слушай. Заключена стая. Разследване. Три основни версии — А, Б и В. Версия А: престъплението е извършено в стаята, която е заключена сигурно отвътре, и убиецът изчезва — в стаята не е намерено нищо. Б: престъплението е извършено в стаята, която само

изглежда абсолютно заключена, а в действителност има начин да се излезе от нея. В: убиецът остава в стаята и се крие някъде ловко... Но има още купчина варианти. Например, А-5: убиецът не докосва ключалките и веригите, а сваля пантите на вратата и влиза. След това намества пантите. Или, ето, А-9: жертвата получава смъртоносна рана някъде другаде, прибира се в стаята си, заключва се и едва след това умира. Впрочем, прочети го сам.

Тя му подаде списанието. Мартин Бек му хвърли бегъл поглед и го остави встрани.

— Кой ще мие съдовете? — попита Рея.

Той стана и събра чиниите.

Тя сви краката си и прегърна коленете с ръце.

— Ти си детектив. Трябва да се радваш на необикновения случай. Значи според теб в болницата е звънял убиецът?

— Не знам.

— А аз мисля, че е било точно така.

Той сви рамене.

— Да опитаме ли виното ти? — попита тя.

Виното наистина беше приятно. Замълчаха.

— Харесва ли ти службата в полицията? — обади се Рея.

— Как да ти кажа...

— Ако не искаш — не ми отговаряй.

— Струва ми се, че са намислили да ме правят началник на канцелария.

— А на теб не ти се иска — заключи Рея. Помисли малко и каза: — Каква музика обичаш? Имам всякакви плочи.

Те преминаха в стаята с грамофона и пъстрите кресла. Пуснаха музика.

Той се прозя.

— Ти си уморен — каза Рея.

Мартин Бек не отговори.

— И не ти се прибира в къщи. Че не си отивай. И веднага добави:

— Знаеш ли, аз все пак ще се опитам да почета. А ти си полегни. Изглеждаш съвсем зле.

Мартин Бек се подчини. Той наистина беше уморен и заспа веднага. Рея седна до масата и наведе над книгите русата си глава.

Когато отвори отново очи, тя стоеше до леглото:

— Събуди се, вече е дванадесет. Гладна съм до смърт. Ще идеш ли да заключиш входа? В това време аз ще приготвя нещо за ядене. Ключът виси на лявото крило на вратата.

XXVII.

Малстрьом и Мурен извършиха нападението в петък, 14 юли. Точно в три без четвърт те влязоха в банката — в оранжеви комбинезони, маски „фантомас“ и гумени ръкавици.

В ръцете си държаха своите едрокалибрени пистолети и първата работа на Мурен беше да прати в тавана един куршум. А след това, за да бъде ясно на присъстващите за какво става дума, извика на развален шведски език:

— Обир!

Хаузер и Хоф бяха в обикновени костюми, само лицата им бяха скрити с черни капишони с прорези за очите. Хаузер беше въоръжен с автомат, Хоф — с къса ловна пушка „Марица“. Те стояха до вратата, прикривайки отстъплението към колите.

В това време Малстрьом и Мурен изпразваха методично сейфовете.

Всичко се развиваше по плана с изумителна точност.

Пет минути преди нападението, в южната част на града на паркинга край Русенлюндсгатан се взриви някаква стара карета. Веднага след взрива се чу безпорядъчна стрелба и пламна постройка в съседство с паркинга. Виновникът за тази суматоха, помощник А, излезе през съседните дворове на друга улица, седна в колата си и изчезна.

Точно една минута след взрива пред входа на полицейското управление се приближи на заден ход фургон за превоз на мебели, при това застана напреки и спря. От фургона се изсипаха картонени кашони с парцали, които бяха напоени с горивна смес и които пламнаха веднага с ярки пламъци.

С една дума, всичко вървеше като по вода. Предвидените в плана акции се изпълняваха изчерпателно и точно по разписанието.

И от гледна точка на полицията всичко се развиваше така, както беше предвидено и по отношение последователността на акциите, и на сроковете.

Ако не се смята една малка разлика.

Малстрьом и Мурен извършиха грабежа, но не в Стокхолм.

Те ограбиха една банка в Малмьо.

Пер Монсон, инспектор на криминалната полиция в Малмьо, пиеше кафе в кабинета си. Прозорецът му гледаше към двора на полицейското управление и инспекторът едва не се задави, когато пред вратата нещо тресна и се заизвиваха кълба гъст дим. В същото време Бени Скаке, надежден млад сътрудник, които, макар че полагаше всички усилия, все не успяваше да напредне повече от обикновен следовател, разтвори вратата на кабинета му и извика, че е приет сигнал за тревога. На Русенлюндсгатан е станал взрив, стреля се ожесточено, гори най-малко една къща.

Преди началството да се разпореди личният състав да се отпрати към мястото на произшествието, беше атакувано самото полицейско управление и докато се осъзнаят какво е станало, оказа се, че целият тактически резерв е блокиран в двора. Така, че се наложи сътрудниците да се отправят към Русенлюндсгатан с таксите или със собствените си коли, които не бяха снабдени с радиопредаватели.

Монсон пристигна там в три часа и седем минути. Опитните пожарникари вече се бяха справили с пожара; огънят беше причинил незначителни вреди на един празен гараж. Съсредоточените в района на взрива крупни полицейски сили не откриха нищо подозрително и намериха само разрушената карета. А след осем минути един от моторизираните патрули чу в приемника си съобщение, че в деловия център на града е нападната банка.

В това време Малмстрьом и Мурен вече бяха напуснали Малмьо. Някой беше видял, че от банката се отдалечава син фиат. И понеже нямаше преследване, след няколко минути приятелите се разделиха, като всеки седна в собствената си кола.

Едва след като най-сетне полицията успя да въведе ред в собствената си къща, избавяйки се от фургона и горящите кашони, градът беше затворен. Най-добрите сили на страната бяха хвърлени в издирването на синия фиат. Намериха го след три дни в един от хангарите на източното пристанище на Малмьо; в колата лежах комбинезоните, маските „фантомас“, гумените ръкавици, пистолетите и разни други дреболии.

Хаузер и Хоф заслужиха честно щедрия хонорар, вложен на личните сметки на техните съпруги. Те задържаха позицията пред входа на банката почти десет минути след като Малмстрьом и Мурен изчезнаха.

Въпреки всичко Хаузер успя да избяга — през Хелингсборг и Хелсингер той напусна безпрепятствено страната.

А Хоф го пипнаха — пипнаха го заради непростима грешка. В четири без пет той се качи на борда на ферибота „Малмьохюс“, облечен в сив костюм, бяла риза с връзка и... чер куклуксклановски капишон. Проклета разсеяност...

Полицайте и митничарите го пуснаха, предполагайки, че на ферибота ще има маскарад, но той предизвика подозрение в екипажа и при пристигането в Копенхаген предадоха Хоф на един възрастен датски полицаи, който едва не изтърва от почуда бутилката си с бира, когато задържаният смирено постави върху масата в тясната дежурна стая два заредени пистолета, плосък нож и нещо подобно на граната.

Освен билета до Франкфурт в Хоф имаше и пари, а именно: четиридесет западногермански марки, две датски десетачки и три шведски крони и тридесет и пет ере. Така че в крайна сметка загубите на банката възлязоха на два милиона шестстотин и тридесет хиляди и четиристотин и деветдесет крони и шестдесет и пет ере.

А по това време в Стокхолм ставаха странни неща.

И най-смайващото от тях преживя Рьон.

Бяха му дали шест полицаи и сравнително скромната задача да държи под наблюдение Рюсенлундсгатан и да залови помощника А. И понеже улицата беше доста дълга, той се постара да разпреди целесъобразно силите си. Двама в колата съставиха мобилния отряд, а другите четирима заеха стратегически пунктове.

Булдозера Улсон му беше заповядал да действа спокойно, главното да не губи самообладание, каквото и да се случи.

В три без двадесет и две минути Ейнар Рьон стоеше точно срещу кафене „Бергсгрюван“. Нищо не помрачаваше настроението му, когато към него се приближиха двамина юначаги — мърляви като повечето минувачи по стокхолмските улици.

— Да запалим — рече единият от тях.

— Че аз нямам цигари — миролюбиво отвърна Рьон.

Миг и до корема му се допря наваха, а в опасна близост с главата му се залюля велосипедна верига.

— Ах ти, вмирисана треска — процеди младежът с навахата. И каза на приятеля си:

— За теб е портфейлът. За мен часовникът и пръстена. След това ще боднем дядката.

Ръон никога не беше се прочувал като майстор на джиу-джицу или карате, но все пак помнеше някои хватки.

Той ловко подкоси момъка с ножа, който удивено се приземи по гръб. Но следващата хватка Ръон приложи с по-малък успех. Той се наведе встрани, но недостатъчно бързо и веригата го удари малко над дясното ухо, така че пред очите му притъмня. Въпреки това, докато падаше, успя да повали и втория нападател.

— Ах, деденце, поръчвай си панихида — изсъска младежът с навахата.

В същия момент към мястото на произшествието спря мобилният отряд и когато пред очите на Ръон просветна, полицаите вече бяха успели да укротят с палките и пистолетите си лежащите хулигани и да ги оковат в белезници.

Пръв се опомни младежът с велосипедната верига, той се огледа наоколо, изтри кръвта от челото си и попита недоумяващ:

— Какво става?

— Стана това, че се натъкна на засада, момченце — обясни му единият от полицаите.

— Полицейска засада? Срещу нас? Какво говорите? Заради някакъв скапан дядка?

На Ръон отново му излезе цицина на главата — това беше единствената физическа щета, която понесе специалната група през този ден; психическите травми не влизат в сметката.

В сивия, обзаведен по последна дума на техниката, автобус на оперативния център Булдозера Улсон подскачаше от нетърпение, с което затрудняваше твърде много не само работата на радиста, но и ръководителя на тази операция Колберг.

В три без петнадесет напрежението достигна връхната си точка, занизаха се безкрайно дълги секунди.

В три часа банковите служители заявиха, че е време да затварят, и на съсредоточените в залата полицейски сили начело с Гюнвалд

Ларсон, оставаше само да се подчинят.

Тежко чувство обхвана всички, когато Булдозера Улсон каза:

— Господа, това е временен неуспех. А може би не и неуспех. Просто Рус е усетил, че ние сме го сгацили, и е решил да протака. Той ще изпрати Малмстрьом и Мурен да свършат работата следващия петък, след седмица, Фактически той губи темпо, а не ние.

Първите тревожни сигнали пристигнаха в три и половина. При това те бяха толкова тревожни, че специалната група веднага се прибра в щаба си на Кунгсхолмсгатан, за да следи оттам за хода на събитията: телексите непрекъснато предаваха нови съобщения. Постепенно картината се изясняваше.

— Изглежда, думата „Милано“ е означавала не това, което ти мислеше — сухо каза Колберг.

— Да, не това — съгласи се Булдозера.

— Малмьо. Какво да се прави!

Удивителна работа: вече цял час той не помръдваше, а седеше тихо на мястото си.

— Кой би могъл да знае, че и в Малмьо има същата улица — измърмори Гюнвалд Ларсон.

— И че почти всички нови банки ги строят по един и същ проект — добави Колберг.

— Ние бяхме длъжни да знаем това, господа! — провикна се Булдозера. — Рус е знаел! Затова пък ние сега ще бъдем нащрек. Съвсем забравихме рационализациите. Еднаквото строителство е по-евтино. Рус ни закотви в Стокхолм. Но следващия път той няма да ни измами. Главното е да не падаме духом.

Булдозера стана; той явно вече беше се съвзел.

— А къде е сега Вернер Рус?

— В Истанбул — отговори Гюнвалд Ларсон. — Почива си там, разполага с няколко свободни дни.

— Гледай го ти — каза Колберг. — Бих искал да знам къде си почиват Малмстрьом и Мурен?

— Това няма никакво значение — Булдозера все повече се въодушевяваше. — Лесно спечелено — лесно похарчено. Скоро те пак ще бъдат тук. И тогава на нашата улица ще настане празник.

— Естествено — измърмори Колберг.

И така облаците се разнесоха окончателно. Денят си отиваше.

Малмстрьом вече беше успял да се настани в една хотелска стая в Женева, която беше запазил още преди три седмици.

Мурен се намираше в Цюрих, но на следващия ден имаше намерение да продължи по-нататък, към Южна Америка.

В гаража, където те се прехвърлиха на други коли, успяха да си разменят само няколко думи.

— Внимавай да не пръскаш спечелените с такъв тежък труд грошове за гащета и непристойни жени — поучи го Мурен.

— Страшно е само като си помисля колко пипнахме — отвърна Малмстрьом. — Какво ще правим с тях?

— Ще ги вложим в банка, какво друго — отговори Мурен.

На следващия ден в хотел „Хилтън Истанбул“, седнал в бара и отпивайки коктейл, Вернер Рус четеше „Хералд трибюн“.

За първи път този изискан печатен орган го удостояваше със своето внимание. Къса бележка, лаконично заглавие: „Ограбване на банка по шведски“.

Съобщаваха се основните факти, такива например като плячката на бандитите. Около половин милион долара.

И второстепенни подробности:

„Представител на шведската полиция заяви днес, че организаторите на обира са известни“.

Малко по-долу — още една телеграма от Швеция:

„Масово бягство. Петнадесет най-закоравели бандити са избягали днес от затвора Кумла, който се считаше за абсолютно сигурен.“

Тази новина застигна Булдозера в същата минута, когато той за пръв път от много седмици си легна да спи в съпружеското легло. Той веднага скочи и се затича из спалнята, повтаряйки упоен:

— Какви възможности! Какви приказни възможности! Е, сега войната ще тръгне не на живот, а на смърт

XXVIII.

В петък Мартин Бек се яви в къщата на Тюпегатан в шест без четвърт с бутилка вино в ръка и пакет под мишница. На първия етаж го срещна Рея, облечена само в дълга лилава роба, тя трополеше по стъпалата. С червени дървени налъми, държейки в двете си ръце по една торба с боклук.

— Здравей — поздрави тя. — Хубаво е, че дойде. Ще ти покажа нещо.

— Дай ми торбите — предложи той.

— Защо, това е боклук. Пък и без това ръцете ти са заети. Ще ми отвориш ли?

Мартин Бек отвори вратата към двора и Рея отиде към боклукчийските сандъци.

... В кухнята на чаша чай седяха две момичета — Ингела и една друга, която той още не беше виждал.

— Какво искаш да ми покажеш? — попита той.

— Сега — каза Рея. — Да вървим.

Мартин Бек тръгна подире й.

Тя посочи една от вратите, които водеха към антрето.

— Ето, моля. Заключената стая.

— Детската?

— Точно така. Никого няма, а е заключена отвътре.

Той я погледна внимателно. Колко е весела и жизнерадостна днес...

— Вратата се затваря отвътре с райбер, Сама го завинтих. За да могат децата, когато им се прииска, да се скрият.

— Но нали тях ги няма в къщи?

— Ех, глупчо! Почиствах стаята, минах с прахосмукачката, а след това тръшнах вратата. Райберът е паднал и се е зацепил за скобата. Сега не се отваря.

Той натисна вратата. Вярно, не помръдваше.

— И как ще отвориш сега?

Тя сви рамене:

— Изглежда, ще трябва да се употреби сила. Действай. Както се казва, мъжете ги държат в къщи за такива неща.

Сигурно той изглеждаше много глупаво, защото тя се разсмя. После го погали бързо по бузата.

— Добре, остави я. Сама ще се справя. Но каквото и да стане, пред тебе е заключена стая. Не знам само кой вариант.

Рея хвана дръжката на вратата, събу десния си налъм и се опря в касата на вратата с крак.

— Почакай — намеси се той. — По добре аз.

— Добре — отмести се тя и отиде в кухнята при гостенките си.

Мартин Бек оглежда известно време вратата. След това постъпи точно така, както и Рая — опря се с крак в касата и хвана дръжката. Тя беше стара, солидна и правеше напълно надеждно впечатление.

Отначало той натисна не много силно, но втория път блъсна вече както трябва. Едва на петия опит усилията му се увенчаха с успех — винтовете поддадоха с жално скриптене и вратата се разтвори.

Не бяха издържали винтовете, които крепяха куката на райбера, а скобата беше на мястото си, сякаш беше запоена в касата. Тя беше отлята заедно с опорната пластина. Мартин Бек се огледа. Стаята беше празна, прозорецът затворен.

В кухнята разговаряха оживено за геноцида във Виетнам. — Рея — каза той, — къде са инструментите? Ще завинтя куката.

— Ей там, в сандъчето.

Ръцете и бяха заети с бродерия и тя посочи с крак.

Той намери отвертка и шило, но тя го спря:

— Не е толкова бързо. Вземи си чаша и сядай при нас. Виж какви кифли е изпекла Ана.

Той седна и се зае с една прясна кифла, слушайки разсеяно разговора им, но затова пък в мозъка му сякаш се включи магнетофон, който възпроизвеждаше съвсем друг разговор, станал преди единадесет дни.

Разговор в един от коридорите на Стокхолмския градски съд, състоял се във вторник, четвърти юли, хиляда деветстотин седемдесет и втора година.

МАРТИН БЕК: Значи вие избихте шплинтите на пантите, отворихте вратата и след това влязохте в жилището?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Точно така.

МАРТИН БЕК: Кой влезе пръв?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Аз. Кристиансон вървеше след мен.

МАРТИН БЕК: Какво направи, когато влезе, по-подробно?

КЕНЕТ КВАСТМУ: В стаята беше полутъмно, но аз видях на пода трупа, на два-три метра от прозореца.

МАРТИН БЕК: По-нататък. Помъчи се да си спомниш всичко подробно.

КЕНЕТ КВАСТМУ: В стаята не можеше да се диша. Аз заобиколих тялото и отидох до прозореца.

МАРТИН БЕК. Прозорецът беше ли затворен?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Да. И щорите бяха спуснати. Искях да ги вдигна — не поддадох. Пружината беше повредена. Но все пак трябваше да се отвори прозорецът, за да се проветри.

МАРТИН БЕК: И какво направи ти?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Просто издърпах щорите встрани и отворих прозореца. След това навихме щорите и наместихме пружината. Но това беше по-късно.

МАРТИН БЕК: Прозорецът беше ли затворен?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Да, във всеки случай едното сюрме беше закачено за куката. Аз го повдигнах и отворих прозореца.

МАРТИН БЕК: Спомняш ли си какво беше това сюрме. Горното или долното?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Не мога да кажа точно. Май че горното. За долното не си спомням. Струва ми се, че него също го отворих... Не, не помня.

МАРТИН БЕК: Но ти си убеден, че прозорецът е бил затворен отвътре?

КЕНЕТ КВАСТМУ: Разбира се, уверен съм. Сто процента.

Рея побутна леко Мартин Бек с крак.

— На кого казват да си вземе още една кифла.

— Рея, имаш ли добър фенер? — попита той.

— Намира се. Виси на пирон в килерчето.

— Ще ми го дадеш ли за малко?

— Разбира се, вземи го.

— Сега трябва да изляза, но ще се върна бързо и ще поправя вратата.

Той взе фенера, извика такси по телефона и отиде право на Бергсгатан. Постоя няколко минути на тротоара, като гледаше през улицата към прозореца на третия етаж.

После се обърна. Пред него се издигаше обраслият с храсти стръмен каменист склон на Крунобергския парк.

Мартин Бек се заизкачва по склона, докато не се изравни с прозореца. Разстоянието беше най-много двадесет и пет метра. Извади от джоба си химикалка и се прицели в тъмния правоъгълник. Щорите бяха спуснати; полицията беше забранила на негодуващия собственик да дава до второ нареждане под наем квартирата.

Мартин Бек направи няколко крачки ту в едната, ту в другата страна, докато не намери най-доброто положение. Той не се смяташе за отличен стрелец, но не се съмняваше, че ако в ръката си държеше не химикалка, а автоматичен пистолет 45-и калибър, би успял да уцели човек, който е застанал зад този прозорец.

И при това да остана незабелязан. Разбира се, в средата на април растителността е по-ниска, но все пак можеш да се staiш така, че никой да не ти обърне внимание. Той още веднъж провери кое място е най-удобно за стрелба и пристъпи към издирването. Започна отдясно — почти всички автоматични пистолети изхвърлят гилзата надясно, обаче далечината и направлението са различни. Работата беше доста бавна. Понякога трябваше да светва и фенерчето.

Но Мартин Бек се беше настроил още от самото начало да търси дълго.

Той намери гилзата чак след час и четиридесет минути. Тя беше паднала между два камъка — издраскана, мръсна. От пролетта бяха паднали доста дъждове. И кучета бяха бродили тук, пък и хора навярно са я тъпкали, търсейки подходящо място, за да изпият банка бира.

Той измъкна месинговото цилиндърче от цепнатината, загърна го с носната си кърпа и го сложи в джоба.

След това тръгна наляво по Бергсгатан. Недалеч от зданието на градския съд хвана такси и стигна до криминалистичната лаборатория.

Работният ден беше вече свършил и трябваше доста да се пазари, за да приемат поне находката му. В края на краищата той се наложи, положи гилзата в пластмасова кутия и внимателно попълни картончето.

— Разбира се, това е безумно срочно — каза лаборантът.

— О, не — отвърна Мартин Бек. — Съвсем не е срочно. Когато имате време, погледнете я, ако не ви затруднява.

Той още веднъж погледна гилзата. Смачкана, мръсна, неугледна — какво може да се получи от нея...

— За тези думи нарочно ще свърша работата по-бързо — каза лаборантът. — Всички други само това знаят: „Срочно, бързо, всяка секунда е скъпа“.

* * *

Беше вече доста късно и Мартин Бек реши най-напред да позвъни на Рея.

— Здравей — обади се тя. — Сама съм, гостите си отидоха. Входът е затворен, но аз ще ти хвърля ключа.

Той пристигна към дванадесет и свирна тихо.

Трябваше малко да почака, защото Рея слезе сама — боса в червена нощница.

Когато влезе в кухнята, тя попита:

— Свърши ли работа фенерът?

— И още как.

— Ще пийнем ли вино? Между другото, ти вечерял ли си?

— Не.

— Безобразие! Ще ти приготвя нещо. Набързо. Ти сигурно си прегладнял?

Прегладнял? Разбира се.

— Как стоят нещата със Свяд?

— Започват да се изясняват.

— Наистина ли? Разказвай. Страшно съм любопитна.

В един часа след полунощ бутилката свърши. Рея се прозя.

— Между другото, утре заминавам. Ще се върна в понеделник, а може и във вторник.

Той отвори уста да каже: „Аз си тръгвам“.

— На теб май не ти се прибира в къщи — изпревари го тя.

— Не ми се прибира.

— Оставай тогава.

XXIX.

В понеделник сутринта Мартин Бек се яви на работа, тананикайки си някаква песенчица, с което изненада доста срещналия го в коридора служител. Той прекара отлично двата свободни дни, макар че не се срещна с никого. Отдавна не се е чувствувал така добре, просто не може да си спомни откога.

Изглежда, че като попадна в заключената стая на Свяд, в същото време той сякаш се измъкна от собствения си затвор?

Той сложи пред себе си извадките от складовите книги, отбеляза с „лястовички“ фамилиите, които най-много съвпадаха по дати, и се зае с телефона.

Пред застрахователните дружества стои отговорна задача, а именно — да натрупат колкото се може повече пари, поради което хората при тях работят като каторжници. По същата причина те поддържат документацията си в образцов ред.

„Това е невъзможно, нямаме време. Много ли е срочно?“

„Извънредно срочно. Вие сте длъжни да го свършите“.

„Но нямаме време“.

„Кой е непосредственият ви началник?“

След като получише отговор на въпроса си, Мартин Бек правеше отметка в бележника си. Вярно, не навсякъде го съпътствуваше сполука, но все пак в бележника му се появиха вече достатъчно много отметки.

При осмия разговор той изведнъж се досети:

— А какво става с повредената стока след като компанията изплати застраховката?

— Естествено стоката се проверява. И ако е съвсем повредена, нашите служители могат да я закупят с намаление.

Ама, разбира се. Оттук също: може да излезе нещо.

Не му се наложи да набира деветия номер.

Изведнъж телефонът сам иззвъня. Мартин Бек е притрябвал на някого.

Нима?... Не, не позна.

— Бек слуша.

— Елм се обажда.

— Здравей, благодаря ти, че позвъни.

— Което си е вярно, вярно е. Но ти, както се казва, днес се държа напълно прилично и аз реших да ти окажа последна услуга.

— Последна?

— Ами, че да, докато не са те направили началник-канцелария. Виждам, че ти си намерил своята гилза.

— Изследвахте ли я?

— Че за какво, мислиш, ти звъня? — остро каза Елм. — Ние нямаме време за празни приказки.

„Май че ми готви някаква изненада“ — помисли Мартин Бек. Елм обикновено звънеше тогава, когато искаше да шашне човека с неочаквана новина. Във всички останали случаи трябваше търпеливо да се чака писменото заключение.

— Смятай ме за твой длъжник — каза той на глас.

— И още как — отвърна Елм. — А сега слушай какво ще ти кажа за твоята гилза: доста е препатила. С такъв материал не се работи лесно.

— Разбирам.

— Какво ли разбираш ти... Но очевидно искаш да знаеш дали гилзата е свързана с куршума, който е намерен в тялото на самоубиеца?

— Да.

Мълчание.

— Да — повтори Мартин Бек. — Много искам да знам.

— Свързана е — каза Елм.

— Това сигурно ли е?

— Нима не ти казах, че ние тук не се занимаваме с догадки?

— Извинявай. Значи гилзата е от този куршум.

— От него е. Пистолетът да е случайно при тебе?

— Не. Нямам представа къде е.

— Затова пък аз знам къде е — сухо произнесе Елм, — Той лежи пред мен на бюрото.

XXX.

В леговището на специалната група на Гунгсхолмсгатан цареше мрачно настроение. Булдозера Улсон беше отскочил до полицейското управление за инструкции. Началникът на ЦПУ издаде заповед, в печата да не изтече никаква информация и той нямаше търпение да узнае какво точно не трябва да изтече.

Колберг, Рьон и Гюнвалд Ларсон седяха мълчаливо, в пози, които изглеждаха като пародии на Роденовия мислител.

На вратата се почука и в кабинета влезе Мартин Бек.

— Здравейте — каза той.

— Здравей — отвърна Колберг.

Рьон кимна. Гюнвалд Ларсон изобщо не реагира.

— Какво сте провесили носове.

Колберг погледна приятеля си.

— Сигурно има причина. Затова пък ти си доста бодър. Просто не може да те познае човек. На какво дължим внимание? Тук никой не идва доброволно.

— Смятай ме за изключение. Ако не греша, при вас тук се намира един оригинал на име Мауритсон.

— Тук е — потвърди Рьон. — Убиецът от Хурнсгатан.

— За какво ти е? — подозрително попита Колберг.

— Искам да се видя за малко с него.

— За какво?

— Да си побъбрим малко, ако е възможно.

— Не виждам ползата — каза Колберг. — Той говори всичко, но не и това, което трябва.

— Отрича?

— Изцяло. Но той е разобличен. Намерихме в къщата му дрехите, с които е действувал. Намерихме и оръжието, с което е извършено убийството. Пистолетът е неопровержимо доказателство.

— По какъв начин?

— Серийният номер е изтрит. Браздите по метала са направени от пилата, която намерихме в чекмеджето на нощното му шкафче. Потвърждава се от микрофотоснимката. Изцяло. А той отрича нагло.

— Аха — каза Ръон. — Свидетелите също го познаха.

— Да... — Колберг замълча, натисна няколко копчета на телефона и се разпореди.

— Сега ще го доведат.

— Къде мога да поговоря с него? — попита Мартин Бек.

— Ако искаш в моя кабинет — предложи Ръон.

— И, моля те, пази тази мърша — процеди Гюнвалд Ларсон. — Нямаме си друга.

... Мауритсон се появи след пет минути в белезници, придружен от цивилен агент.

— Това май е излишно — отбеляза Мартин Бек. — Ние само малко ще си поприказваме. Свалете белезниците и почакайте зад вратата.

Агентът свали белезниците. Мауритсон разтърка с досада дясната си китка.

— Моля, седнете — каза Мартин Бек.

Мартин Бек виждаше за първи път Мауритсон и забеляза, че арестуваният явно не е на себе си, нервите му бяха напрегнати до краен предел, психиката беше на границата на пълно разстройство. Може би го бяха били. Едва ли. На убийците често е свойствена неуравновесеност на характера и след като ги заловят, те лесно се разкисват.

— Това е някакъв мръсен заговор — започна Мауритсон със звънтящ глас. — Подхвърлиха ми купчина фалшиви улики — или полицията, или някой друг. Мене и в града ме е нямало, когато са ограбили тази дяволска банка, но даже и собственият ми адвокат не ми вярва. Какво трябва да правя аз сега, кажете, какво?

— Вие казвате — подхвърлили?

— А как да го наречеш другояче, когато полицията нахлува в къщата ви, поставя очила, перуки, пистолети и какво ли още не, а след това се преструва, че ги е намерила у вас? Кълна се, че не съм ограбвал никакви банки. А моят адвокат, даже той казва, че работата ми е спукана. Какво искате от мен? Да си призная убийство, от което нямам понятие? Скоро ще полудея.

Мартин Бек натисна незабелязано копчето под бюрото. Новата писмена маса на Ръон беше снабдена предварително с вграден магнетофон.

— Аз изобщо не се занимавам с това дело — каза Бек.

— За какво тогава съм ви притрябвал?

— Да си поговорим за едни други работи.

— Какви са пък сега тия други работи?

— За една история, която, както ми се струва, ви е доста добре известна. Началото ѝ е през март 1966. Започва със сандък испански ликьор.

— Какво, какво?

— Пред мен са всички документи. Вие свършено легално сте внесли сандък ликьор. Оформили сте го в митницата. Платили сте митото. И не само митото, но и застраховката. Така ли е?

Мауритсон не отговори. Мартин Бек вдигна очи от книгата пред себе си и видя, че той беше разтворил уста от изненада.

— Но работата се състои в това, че товарът изобщо не е стигнал до вас. Ако не греша, станал е нещастен случай и при превозването сандъкът се е разбил.

— Така е. Само че аз не бих нарекъл това нещастен случай.

— Да, тука вие май сте прав. Лично на мен ми се струва, че един от работниците в склада на име Свярд умишлено е разбил сандъка, за да си присвои ликьора.

— Изглежда, точно така е станало.

— Хм-м-м... Разбирам, че ви е дошло до гуша от това, което става с вас тук. Може би съвсем не ви се иска да се ровим в това старо дело?

Мауритсон мисли дълго, преди да отговори.

— Защо пък? За мен ще е полезно да поприказваме за това, какво е било в действителност. Иначе, ей богу, ще полудея.

— Добре — каза Мартин Бек. — Само че аз мисля, че в тези бутилки изобщо не е имало ликьор,

— И това е вярно.

— Какво е имало в тях сега това не е важно.

— Мога да ви кажа, ако ви интересува. В Испания над бутилките бяха извършили една малка операция. Отвън всичко си беше както

трябва, а отвътре — разтвор от морфин и фенедрин, тогава много го търсеха. Така че сандъкът струваше немалко пари.

— Доколкото разбирам, сега, поради давност, вас нищо не ви заплашва за опита да прекарате контрабанда, още повече, че работата се е ограничила именно само в опит.

— Така е — потвърди Мауритсон, сякаш точно сега се сети за това.

— Затова пък имам причини да предполагам, че този Свярд ви е шантажирал.

Мауритсон замълча.

Мартин Бек сви рамене:

— Повтарям, вие не сте длъжни да отговаряте, ако не искате.

Мауритсон не можеше да успокои нервите си. Той мърдаше непрекъснато на стола, ръцете му трепереха.

„Изглежда, че май все пак са го обработили“ — удивено помисли Мартин Бек. Той знаеше с какви методи си служи Колберг, знаеше, че тези методи почти винаги са хуманни.

— Ще отговарям — каза Мауритсон. — Само не си отивайте. Вие ме връщате към действителността.

— Плащали сте на Свярд седемстотин и пет десет крони на месец.

— Той поиска хиляда. Предложих му петстотин. Спазарихме се на седемстотин и петдесет.

— Вие разказвайте сам — предложи Мартин Бек. — Ако съберкате нещо, ще се оправим заедно.

— Ще се оправим? — Лицето на Мауритсон се гърчеше. — Сигурен ли сте?

— Разбира се.

— Кажете, вие също ли ме смятате за ненормален? — внезапно попита Мауритсон.

— Не, откъде накъде.

— Изглежда, че всички ме смятат за побъркан. А и аз самият съм готов да повярвам в това.

— Вие разказвайте как беше всичко. Ще видите, че нещата ще се изяснят. И така, Свярд ви шантажираше, ви изнудваше.

— Той беше истински кръвопиец — каза Мауритсон. — По това време на мен хич не ми беше до съд. Бяха ме съдили вече преди това,

имах две условни присъди, намирах се под надзор. Но вие всичко това, разбира се, го знаете.

Мартин Бек премълча. Той още не беше проучил както трябва миналото на Мауритсон.

— И така — продължи Мауритсон, — седемстотин и петдесет на месец, не е кой знае какъв капитал — за година девет хиляди. Само този сандък струваше къде-къде повече.

Той се спря и попита озадачено:

— Ей богу, не разбирам откъде ви е известно всичко това.

— В нашето общество почти всичко се документира — любезно обясни Мартин Бек.

— Но тия окаяни хищници сигурно всяка седмица са разбивали сандъци.

— Правилно, но само вие не сте потърсили обезщетение.

— Вярно е... Аз едва-едва се оправих с проклетата застраховка. Не ми стигаше Свярд, а трябваше още и застрахователният инспектор да се зарови в работата ми.

— Разбирам. И така вие продължавахте да плащате.

— На втората година исках да прекъсна, но не бяха минали и два дена след срока и старецът веднага започна да ме заплашва. А моите работи не понасяха външни очи.

— Можехте да го дадете под съд за изнудване.

— Само това оставаше. Да изхвърча за няколко години. Не, единственият ми изход беше да плащам. Този дяволски мръсник престана да работи и мина на моя издръжка.

— Но всичко това в края на краищата ви омръзна?

— Между нас казано, на вас не би ли ви омръзнало? Знаете ли колко съм му изплатил на този мошеник?

— Зная. Петдесет и четири хиляди крони.

— Значи всичко ви е известно. Кажете, не бихте ли могли да изземете делото за обира от тези психопати?

— Страхувам се, че от това нищо няма да излезе — отвърна Мартин Бек. — Но вие не сте му се покорявали безропотно. Нали сте се опитвали да го сплашите?

— Откъде знаете? Преди около година започнах да си давам сметка колко все пак съм платил на този парцал. И през зимата си поприказвахме с него.

— Как стана това?

— Причаках го на улицата и му казах: стига, значи, остави ме на мира. А той ми казва: пази се, вика, сам знаеш какво ще стане, ако парите престанат да идват навреме.

— Но в същото време Свядр ви е успокоил, казал ви е, че малко му остава да живее.

Мауритсон се смая.

— Той сам ли ви разказа за това — попита най-сетне той. — Или това също е записано някъде?

— Не.

— Да не би да сте от тези — телепатите?

Мартин Бек поклати глава.

— Откъде знаете всичко това? Той каза, че има рак на червата и ще преживее най-много половин година. Стори ми се, че той е отпаднал. И аз си помислих — е, хранил съм го шест години, ще го издържа все някак още половин година.

— Кога разговаряхте за последен път с него?

— През февруари. Той скимтя, оплаква ми се, сякаш му бях някакъв роднина. Трябвало да постъпи в болница. Нарече я фабрика на смъртта. В онкологична клиника го взеха. Мисля си, май наистина му дойде краят на стареца. И слава богу" — рекох си.

— А след това все пак позвънихте в болницата и проверихте?

— Вярно, позвъних. Но той не се оказа там. Отговориха ми, че е изпратен в една от клиниките на болницата „Седер“. Тогава усетих, че работата не отива на добре.

— Ясно. След което позвънихте на тамошния лекар и се представихте за племенник на Свядр.

— Слушайте, За какво ви разказвам, щом като вие знаете всичко предварително?

— О, не, не всичко.

— Например?

— Например как се назовахте, когато позвънихте в болницата.

— Свядр. Как иначе? Щом като съм племенник на този мръсник, от само себе си се разбира, че съм Свядр. А вие не се ли досетихте?

Мауритсон даже се развесели.

— Не, не се досетих. Ето, виждате ли?

Нещо подобно на мост се прехвърли помежду им.

— Лекарят, с когото говорих, каза, че дъртакът е здрав като бик и като нищо ще живее още двадесет години. И аз помислих...

Той замълча.

Мартин Бек бързо пресметна наум:

— Помислили сте, че това означава още сто и осемдесет хиляди.

— Предавам се, предавам се. Къде съм тръгнал да се надхитрям с вас. Още тогава направих сметката си така, че съобщението за мартенската вноска да очаква този тип, когато той се върне в къщи. А самият аз... Вие, естествено знаете какво аз съм решил?

— Че това ще бъде последната вноска?

— Точно така. Знаех, че го изписват в събота. И щом като той се измъкна до магазина за своята проклетата котешка храна, аз го пипнах за врата и му казвам: край, повече пари няма да има. А той, какъвто си беше нагъл, такъв беше и останал — хубаво, аз си знам какво ще стане, ако към двадесети следващия месец не получи съобщение от банката. Но все пак той се уплаши, защото след това, познаяте какво направи?

— Премести се.

— И вие, разбира се, знаете, какво направих аз след това?

— Знам.

В кабинета настъпи тишина. „Магнетофонът наистина работи безшумно“ — помисли Мартин Бек. Преди да започне разпитът, той сам провери апарата и го зареди с нова ролка. Сега беше важно да избере вярна тактика.

— Зная — повтори той. — Така че можем да считаме нашият разговор завършен в общи линии.

Думите му явно не зарадваха Мауритсон.

— Почакайте, вие, наистина ли знаете истината?

— Наистина.

— А самият аз не знам всичко. Не зная дали старчето е живо или е умряло. След това се случиха истински чудеса.

— Чудеса?

— Ами да, оттогава при мен всичко се обърна с главата наопаки. А след две седмици ще ми лепнат доживотен затвор за някакво дело, което сигурно сам сатаната е измислил. Просто нямам представа... Кажете все пак, какво направих след това?

— Най-напред сте разузнали къде се е преместил Свярд.

— Това не беше трудно. След това го следих няколко дни, за да разбера кога излиза от къщи, кога се връща... Той излизаше рядко. И щорите на прозореца му бяха винаги спуснати, даже вечер, когато проветряваше. Това веднага го мернах.

Мартин Бек отбеляза за себе си пристрастието на Мауритсон към жаргонните думички. Самият той също се хващаше понякога в подобни изрази, макар да следеше за чистотата на речта си.

— И си наумихте да го сплашите, както трябва — каза Мартин Бек. — В краен случай да го убиете.

— Да. Че какво... Само че да се добереш до него не беше толкова лесно. Но все пак аз измислих начин. Вие знаете какъв.

— Решили сте да застреляте Свярд, когато той отваря или затваря прозореца.

— Точно така, точно така. Иначе няма как да го издебнеш. Намерих и подходящо местенце. Вие го знаете.

Мартин Бек кимна.

— Естествено — каза Мауритсон. — Там само едно място е подходящо. На склона на парка през улицата. Свярд отваряше прозореца всяка вечер в девет часа, а в десет го затваряше. И аз отидох там, за да нагостя дядката с куршум.

— Кога стана това?

— В понеделник, на седемнадесети, вместо вноската, така да се каже... В десет вечерта. И веднага след това започнаха чудесата. Не вярвате? Ще ви докажа. Но преди това един въпрос към вас. Знаете ли с какво оръжие разполагах?

— Знам. Автоматичен пистолет четиридесет и пети калибър, марка „Лама девет А“.

Мауритсон се хвана за главата.

— Ясно, вие сигурно сте ясновидец. Иначе не мога да си обясня откъде ще знаете неща, които никой не може да знае. Това е някаква дяволска работа, нищо друго.

— За да не се чуе изстрелът, вие сте употребили заглушител.

Мауритсон кимна озадачено.

— Навярно сам сте си го направили. Колкото се може по-прост, за еднократна употреба.

— Да, да — така е — потвърди Мауритсон. — Всичко е точно така, само че за бога, обяснете ми какво е станало след това.

— Разкажете началото, а аз ще обясня края.

— И така, аз отидох там. Не, не отидох пеша, а с кола. Беше вече тъмно. Жива душа нямаше наоколо. В стаята не светеше. Прозорецът беше отворен. Щората спусната. Изкачих се на склона. Постоях няколко минути, после погледнах часовника. Десет без две минути. Всичко вървеше по плана. Дядката повдига щората, за да затвори прозореца. Виждам го, но аз — аз още не бях се решил окончателно. Вие естествено разбирате за какво говоря.

— Не сте се решили дали да убиете Свярд или само да го стреснете. Да речем да го раните в ръката или да стреляте в рамката.

— Точно така — въздъхна Мауритсон. — Естествено, че и това ви е известно. Макар че това с никого не съм го споделял, само си го мислех, ето тук.

Той почука с пръст по челото си.

— Но не се колебахте дълго.

— Да, щом като го видях и си казах — по-добре изведнъж да се свърши с всичко. И стрелях.

Мауритсон млъкна.

— По-нататък?

— Сега аз ще ви питам какво стана по-нататък. Аз не знам. Да не уцеля беше невъзможно, но в първия миг ми се стори, че не съм улучил. Свярд изчезва, а прозорецът се затваря, плътно се затваря. Щората пада на мястото си. Точно както трябва.

— А вие?

— Тръгнах си към къщи. Нищо друго не ми оставаше да сторя. А след това: всеки ден отварям вестника и... нищо! Нито дума. Невероятно! Нищо не можех да разбера. А пък сега изобщо...

— Как беше застанал Свярд, когато стреляхте?

— Как... Беше се навел напред с вдигната дясна ръка. Сигурно е държал сюрмето с едната си ръка, а с другата се е подпирал на перваза.

— Откъде се снабдихте с пистолета?

— Едни познати момчета закупиха оръжие от чужбина, а аз им помогнах да внесат стоката в страната. И тогава си помислих, че няма да е лошо и аз да се обзаведа с патлак. От оръжие не разбирам много, но ми хареса един от техните пистолети и си го взех.

— Сигурен ли сте, че сте улучили Свярд?

— Разбира се. Беше невъзможно да не го чука. Но от това, което последва, не разбирам нищо. Защо нямаше никакви последици? Няколко пъти минавах покрай къщата — прозорецът затворен, щората спусната. Какво е станало, мисля си, дали пък не съм го улучил? Абсолютна загадка. И изведнъж се явява ваша милост, която знае всичко.

— Нещичко мога да обясня — каза Мартин Бек.

— А сега мога ли аз да задам няколко въпроса?

— Естествено.

— Първо — улучил ли съм дядката?

— Улучили сте го. Смъртоносно.

— Браво. А аз си мислех, че той си седи в съседната стая с вестниче в ръка.

— Но по този начин вие сте извършили убийство — сурово произнесе Мартин Бек.

— Аха — невъзмутимо потвърди Мауритсон. — И другите умници — например адвокатът ми — казват същото.

— Други въпроси?

— Защо смъртта му не засегна никого? Във вестниците не се появи даже ред.

— Открили са го много късно. И отначало са решили, че сам е свършил със себе си. Така са изглеждали нещата.

— Самоубийство?

— Да, полицията също греши понякога.

Куршумът е попаднал точно в гърдите, това е ясно, щом като е стоял с лице към прозореца. А стаята, в която е лежал покойникът, е била заключена отвътре. И вратата, и прозорецът са били затворени.

— Ясно, когато е падал, той сигурно е бутнал прозореца и сюрмето само се е надянало в куката.

— Изглежда нещо подобно е станало. Ударът на куршум от такъв калибър може да отхвърли човек на няколко метра. И дори Свърд да не е държал сюрмето, то е могло да влезе в куката, когато прозорецът се е хлопнал. Имах възможност да наблюдавам нещо подобно. Неотдавна. И така — заключи Мартин Бек, — можем да смятаме, че в основни линии всичко е ясно.

— Всичко е ясно? Нищо подобно! Откъде са ви известни мислите ми, преди да стрелям?

— Това беше просто догадка. Имате ли още въпроси?

— Бъдете добър да ми обясните още една подробност. Онази вечер аз си отидох направо в къщи. Сложих пистолета в една стара чанта, която натъпках с камъни, Омотах чантата с въже — яко я омотах, както трябва, — и я оставих на сигурно място. Но преди това свалих заглушителя и го смачках с чук. Той наистина беше само за един изстрел, само че не аз го бях направил, а го купих заедно с пистолета. На сутринта отидох в Съодертеле. По пътя влязох в една къща и хвърлих заглушителя в @вахтата за боклук. Къщата вече не си спомням. В Съодертеле се качих на моторната си лодка и с нея се върнах в Стокхолм. На сутринта взех чантата, отново седнах на лодката и някъде около Ваксхолм хвърлих чантата в морето.

Мартин Бек се намръщи замислено.

— Всичко беше точно така, както ви го разказвам сега — възбудено продължи Мауритсон. — Без мен никой не може да влезе в жилището ми. На никого не съм давал ключ. Само двама-трима души знаят адреса ми, а на тях, преди да се заема със Свярд, казах, че заминавам за няколко дни в Испания.

— После?

— После вие идвате тук и знаете всичко, дявол да го вземе. Знаете за пистолета, който аз с ей тези ръце хвърлих в морето. Знаете за заглушителя. Така че бъдете любезен да ми обясните.

— Някъде сте допуснали грешка — рече Мартин Бек, след като помисли.

— Грешка? Но аз ви разказах всичко, нищо не пропуснах. Или вече не отговарям за собствените си постъпки? А?

Мауритсон се разсмя пронизително, но веднага прекъсна смеха си:

— Естествено, вие също искате да ме подмамите. Само не си мислете, че ще повторя тези показания в съда.

Мартин Бек стана, отвори вратата и повика с жест охраната.

— Аз свърших. Засега.

Отведоха Мауритсон. Той продължаваше да се смее.

Мартин Бек отвори вратичката на бюрото, пренави бързо лентата, свали ролката от апарата и влезе в щаба на специалната група.

— Е? — попита Колберг. — Хареса ли ти Мауритсон?

— Горедолу. Но аз разполагам с данни, за да го привлека под отговорност за убийство.

— Кого още е убил?

— Свърд.

— Наистина ли?

— Истина. Той даже си призна.

— Слушай — намеси се Ръон, — тази лента от моя магнетофон ли е?

— Да.

— В такъв случай няма да ти свърши работа. Магнетофонът е повреден.

— Но аз го проверих лично.

— Е, да — през първите две минути записва. Но след това звукът изчезва. За утре съм извикал техник.

— Значи така — Мартин Бек погледна лентата. — Нищо. Въпреки всичко Мауритсон е разобличен. Ленарт каза, че принадлежността на оръжието, с което е извършено убийството, е установена неопровержимо.

XXXI.

Делото на Мауритсон се разгледа в Стокхолмския градски съд. Беше обвинен в убийство, във въоръжен грабеж, търговия с наркотици и още някои престъпления.

Обвиняемият отричаше всичко. На всички въпроси отговаряше, че не знае нищо, че полицията го е нарочила за жертва.

Булдозера Улсон беше в чудесна форма и на обвиняемия не му беше леко. В хода на съдебното разглеждане прокурорът измени формулировката „непредумишлено убийство“ на „предумишлено“.

Осъдиха Мауритсон на доживотен принудителен труд за убийството на Гордон и ограбването на банката на Хурнsgатан. Освен това го признаха за виновен по редица други параграфи, в това число и като съучастник в грабежите на Муреновата шайка.

Но съдът отхвърли обвинението за убийството на Карл Едвин Свядр. Адвокатът, който отначало не проявяваше никаква активност, тук изведнъж се оживи и разкритикува веществените доказателства. Той предизвика нова експертиза, която подложи на съмнение резултатите от балистичната експертиза, сочейки справедливо, че гилзата е пострадала доста от външни фактори, за да може да се свърже с пълна сигурност с пистолета на Мауритсон.

Показанията на Мартин Бек бяха сметнати за недостатъчно обосновани, а в някои отношения и направо произволни.

Разбира се, от гледна точка на така наречената справедливост, това не беше чак толкова важно. Нямаше никакво значение дали ще осъдят Мауритсон за едно или за две убийства. Доживотният затвор е най-тежкото наказание, което се предвижда от шведското законодателство.

Когато извеждаха Мауритсон от съдебната зала, той се смееше. Хората, които видяха това, заключиха, че само закоравял престъпник и изключителен негодяй, абсолютно не способен към разкаяние, може да прояви такова неуважение към закона и съда.

С учебник по италиански език на коленете Монита седна в сенчестия ъгъл на хотелската тераса.

Мона играеше с една от новите си приятелки в бамбуковия храсталак на градината. Девоичетата седяха на изпъстрената със слънчеви зайчета земя между стройните стебла, и, слушайки звънките им гласчета, Монита се учудваше колко лесно се разбират помежду си децата, макар да говорят на съвършено различни езици. Нейният оскъден запас от английски и немски думи ѝ беше достатъчен за хотела, но Монита искаше да общува не само с обслужващия персонал. Ето защо тя се зае с италианския, който ѝ се стори много полесен от словенския и който напълно можеше да ѝ служи тук, в това малко градче, недалеч от италианската граница.

Беше много горещо и тя съвсем отпадна, макар че седеше на сянка и само преди четвърт час беше взела душ — за четвърти път от сутринта. Повика Мона и дъщеря ѝ притича към нея заедно с приятелката си.

— Реших да се поразходя — каза Монита. — До дома на Розета и обратно. Ще дойдеш ли с мен?

— А мога ли да остана? — попита Мона.

— Разбира се, че можеш. Аз ще се върна скоро.

Без да бърза, Монита се заизкачва по склона зад хотела.

Белият дом на Розета беше кацнал на върха, на петнадесет минути пеш от хотела. Името се беше запазило, макар че Розета беше починала преди пет години и къщата ѝ остана в наследство на тримата ѝ синове, които отдавна се бяха настанили в самото градче.

Монита се запозна с най-големия син още през първата седмица; той държеше кръчма в пристанището и дъщеричката му стана най-добрата приятелка на Мона. От цялото семейство Монита можеше да се разбира само с него — някога той беше служил като моряк и говореше добре английски. Беше ѝ приятно, че успя да си намери бързо приятели в града, но най-много се радваше на възможността да наеме къщата на Розета през есента, когато щеше да я освободи наелият я за лятото американец.

Домът беше просторен, удобен, с изумителен изглед към планините, пристанището и залива, заобиколен с голяма градина. До следващата година не беше обещан на никого, така че в него можеше да се прекара цялата зима.

Докато се изкачваше по стръмния склон, тя отново и отново прекарваше през ума си събитията, които я бяха довели тук, И за кой ли вече път през тези три седмици тя се изумяваше на леснината, с която стана всичко, след като направи първата стъпка. Вярно, измъчваше я мисълта, че целта е постигната с цената на човешки живот. През безсънните нощи и досега в главата ѝ се разнасяше този неволен фатален изстрел, но тя се надяваше, че времето ще притъпи спомена.

Всичко реши находката в кухнята на Мауритсон. Тя вече знаеше как ще постъпи, щом взе в ръце пистолета. След това в продължение на два и половина месеца разработваше плана и събираше смелост. И когато настъпи времето да изпълни плана, Монита беше сигурна, че е предвидила всички възможни положения, независимо дали ще се случат в банката или около банката.

Намесата на страничния човек я обърка. Тя не разбираше от огнестрелно оръжие, пък и не се опита да се запознае с пистолета, тъй като той ѝ беше необходим само за заплахата.

Когато този човек се нахвърли отгоре ѝ, тя, без да иска, стисна пистолета в ръката си. Звукът на изстрела беше напълно неочакван за нея. И когато видя, че човекът пада и разбра какво е сторил, Монита се уплаши страшно. Цялото ѝ тяло изстина и тя досега не може да разбере как е могла да докара работата докрай след това сътресение.

Когато стигна с метрото до къщи, пхна мрежата с парите в куфара на Мона; беше почнала да се готви за път още предишната вечер.

Следващите постъпки на Монита не могат да се нарекат осмислени.

Тя се преоблече в рокля и сандали и отиде с такси до Армфелдсгатан. Това не беше предвидено в плана, но тя реши изведнъж, че Мауритсон също е виновен за гибелта на човека в банката и затова реши да върне оръжието там, където го беше намерила.

Но щом слезе в кухнята, Монита почувствува, че това е глупост. В следната минута я обхвана страх и тя побягна. На първия етаж забеляза отворената врата на мазето, спусна се в него и вече се готвеше да хвърли брезентовата чанта в торбата с боклук, когато чу гласовете на боклукчиите. Побягна в дълбочината на коридора, оказа се в някакъв зимник и скри чантата в някакъв дървен сандък. Изчака боклукчиите да хлопнат вратата и бързо напусна къщата.

На следващото утро Монита напусна страната.

Винаги беше мечтала да види Венеция и две денонощия след ограбването на банката тя долетя заедно с Мона в Италия. Във Венеция останаха малко, само два дни; трудно беше с хотелите, при това беше непоносимо горещо. По-добре да дойде още веднъж, когато намалеят туристите.

Монита купи билети за влака до Триест, откъдето се прехвърлиха в Югославия, в малкото истрийско градче.

Черната найлонова мрежа с осемдесет и седем хиляди шведски крони лежеше в един куфар в гардероба на хотелската стая. Монита често си казваше, че трябва да измисли по надеждно място. Нищо, тези дни ще отиде до Триест и ще внесе парите в банката.

* * *

Американецът го нямаше в къщи, тогава тя мина в градината и седна на тревата, опряла гръб на едно дърво.

Монита се загледа към Адриатическо море, събрала нозе и положила брадичката си на коленете.

Въздухът беше изключително прозрачен, великолепно се виждаха линията на хоризонта и бялото пътническо параходче, което бързаше към пристанището.

Крайбрежните скали, белият плаж и преливащата се синева на залива изглеждаха много привлекателни. Е, добре, ще поседи малко и ще отиде да се изкъпе...

* * *

Началникът на ЦПУ извика при себе си своя заместник Стик Малм, който се появи скоро в просторния, светъл ъглов кабинет в най-старото здание на полицейското управление.

Върху малиновия килим лежеше ромб слънчева светлина, през отворения прозорец долиташе шумът на строежа.

Разговаряха за Мартин Бек.

— Ти си се срещал много по-често от мен с него — каза началникът на ЦПУ. — И по време на отпуската му след раняването, и през тези две седмици, откакто той се върна на работа. Как ти се струва той?

— Зависи за какво питаш — отвърна Малм. — От здравето ли му се интересуваш?

— За физическата му форма нека съдят лекарите. Според мен той е съвсем здрав. Но мен ме интересува какво мислиш ти за психическото му състояние.

Стик Малм приглади добре сресаните си къдрици.

— Хм... Как да ти кажа...

Без да дочака продължението, началникът на ЦПУ заговори с леко раздражение в гласа:

— Аз не искам от теб дълбок психиатричен анализ. Просто искам да чуя какво впечатление ти прави той сега.

— Все пак аз не съм се срещал с него толкова често — уклончиво произнесе Малм.

— Във всеки случай по-често, отколкото аз — настоя началникът на ЦПУ. — Същият ли е или не е същият?

— Искаш да знаеш дали е такъв, какъвто беше преди раняването? Разбира се, че не е същият. Но той боледува дълго, доста прекъсна работата си, нужно му е известно време, за да влезе в релсите.

— А в каква посока, според тебе, се е променил?

Малм погледна колебливо шефа си.

— Във всеки случай не в по-добра. Той винаги е бил особен и странен. И винаги е бил склонен да се заема с твърде много неща.

Началникът на ЦПУ наклони глава и смръщи чело.

— Така ли? Но все пак той преди успешно се справяше със задачите. Или сега, според теб, е започнал да своеволничи повече?

— Трудно е да се каже... Та той е само от две седмици на работа.

— Според мен той е някак си разпилян — каза началникът на ЦПУ. — И формата му не е същата. Да вземем за пример последното дело, този смъртен случай на Бергсгатам.

— Да, да — поде Малм. — Това дело той води лошо.

— Отвратително! И каква нелепа версия предложи! Слава богу, че пресата не се интересува от това дело. Вярно, все още не е късно, затова гледай да не изтече нещо. Едва ли това ще бъде полезно за нас, а и за Бек също.

— Да, той ме изненада тук — каза Малм.

— Много неща си е изсмукал просто от пръстите. А и това мнимо признание... Даже думи не мога да намеря.

Началникът на ЦПУ стана, отиде до прозореца, който гледаше към Агнегатам, и се загледа към зданието на градския съд отсреща. Постоя така няколко минути, след това се върна на мястото си, положи длани върху масата; огледа внимателно ноктите си и извести:

— Аз мислих много върху тази история с Бек. Сам разбираш, тя ме безпокои, още повече, че ние се готвехме да го назначим за началник на канцелария.

Той замълча. Малм слушаше внимателно.

— И ето до какъв извод дойдох — заговори началникът. — Като гледаш как е водил делото на този... този...

— Свърд — подсказа Малм.

— Така де, Свърд. Така че цялото поведение на Бек говори, че той не е същият, какъвто беше преди, ти как мислиш?

— Мисля, че той просто е свършил — каза Малм.

— Е, да се надяваме, че дотам още не е стигнал.

— Но някакво скършване в психиката, несъмнено, има и затова аз бих предложил да поизчакаме и да видим дали става дума за нещо сериозно или това е временно последствие от раняването му.

Началникът на ЦПУ вдигна дланите си от масата и отново ги постави върху нея.

— С една дума... Засега смятам, че ще бъде малко рисковано да го препоръчам за началник на канцелария. Нека поработи още на старото си място, а след това ще видим. И без това този въпрос беше обсъждан само предварително, в колегията не е внасян. Така че предлагам да го свалим от дневния ред и да го отложим за известно време, какво ще кажеш?

— Правилно — отговори Малм. — Това е разумно решение.

Началникът на ЦПУ стана и отвори вратата; Малм веднага стана.

— Така е — заключи началникът на ЦПУ, затваряйки вратата след него. — Това е най-разумното решение.

Когато след два часа слухът, че повишението му се отменя, достигна до Мартин Бек, той по изключение беше принуден да се съгласи с началника на Централното полицейско управление.

Решението наистина беше извънредно разумно.

* * *

Филип Трезор Мауртсон крачеше назад-напред из килията.

Не му се седеше на едно място, а и мислите му също не можеха да намерят покой. Наистина с времето те се бяха опростили доста и сега се свеждаха само до няколко въпроса.

Какво собствено беше се случило? Как можа всичко това да стане? Напразно търсеше той отговор.

* * *

Затворникът лежеше неподвижно на нара. В тъмното. Не му се спеше. Той мислеше.

Какво се случи, дявол да го вземе? Как стана всичко това?

Все пак някой трябва да знае отговора. Кой?

Источник: <http://www.bezmonitor.com>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.